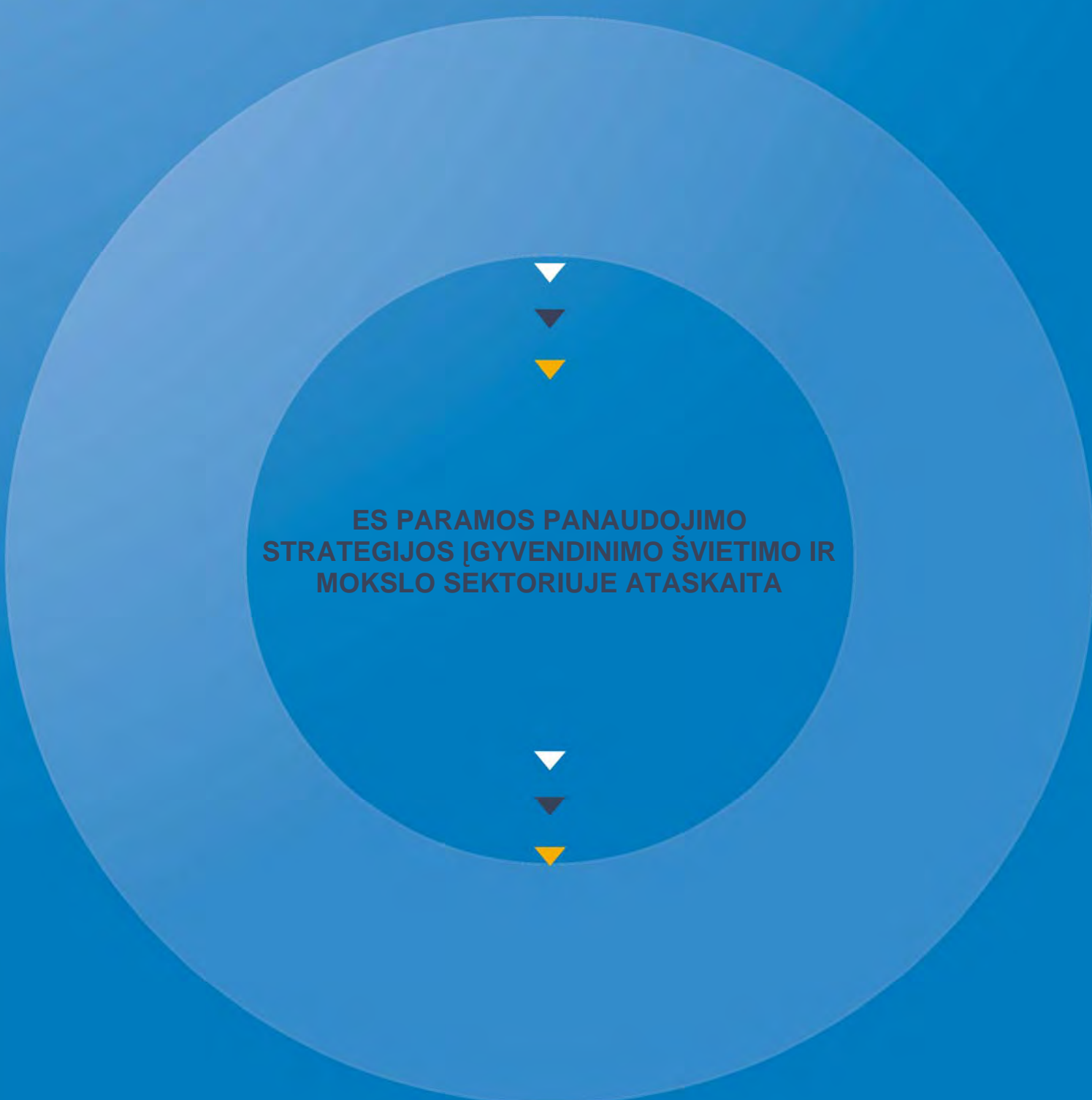

VIEŠOSIOS POLITIKOS IR VADYBOS INSTITUTAS
PUBLIC POLICY AND MANAGEMENT INSTITUTE

**ES PARAMOS PANAUDOJIMO
STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO ŠVIETIMO IR
MOKSLO SEKTORIUJE ATASKAITA**

Projektą finansuoja Lietuvos Respublika. Projektą iš dalies remia Europos Sąjunga. Atlikta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos užsakymu.

Projektą vykdo

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos
Europos Sąjungos paramos koordinavimo skyrius
A. Volano 2/7, LT-01516 Vilnius
Tel. (5) 219 1176, (5) 219 1177
www.smm.lt/es_parama

Tyrimą atliko

VŠĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas
Lukiškių g. 5-303, LT-01108 Vilnius
Tel. (5) 262 0338, el. p. info@vpvi.lt
www.vpvi.lt

Tyrimo vykdytojas prisiima atsakomybę už ataskaitos turinį ir kalbą.

© Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, 2007

Turinys

<u>Ivadas</u>	4
<u>1. Mokymasis visa gyvenima</u>	7
1.1. Išvados ir rekomendacijos dėl veiksmų programų strategijos	7
1.2. Išvados ir rekomendacijos dėl veiksmų programų tikslų ir uždavinių, horizontalių sričių, suderinamumo su kitomis ES remiamomis priemonėmis, kiekybinių rodiklių, priemonių ir intervencijų, numatomų paraiškų teikėjų	13
1.3. Išvados ir rekomendacijos dėl išlaidų pasiskirstymo pagal prioritetus ir priemones, finansavimo plano	22
1.3.1. Mokymasis visą gyvenimą	22
<u>2. Moksliniai tyrimai ir technologijų plėtra Lietuvoje</u>	25
2.1. Išvados ir rekomendacijos dėl veiksmų programų strategijos	25
2.1.1. Tyrėjų gebėjimų stiprinimas	25
2.1.2. Ūkio konkurencingumui ir ekonomikos augimui skirti MTTP	30
2.2. Išvados ir rekomendacijos dėl veiksmų programų tikslų ir uždavinių, horizontalių sričių, suderinamumo su kitomis ES remiamomis priemonėmis, kiekybinių rodiklių, priemonių ir intervencijų, numatomų paraiškų teikėjų	33
2.2.1. Tyrėjų gebėjimų stiprinimas	33
2.2.2. Ūkio konkurencingumui ir ekonomikos augimui skirti MTTP	41
2.3. Išvados ir rekomendacijos išlaidų pasiskirstymo pagal prioritetus ir priemones, finansavimo plano	50
2.3.1. Tyrėjų gebėjimų stiprinimas	50
2.3.2. Ūkio konkurencingumui ir ekonomikos augimui skirti MTTP	52
<u>3. Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas: Švietimo infrastruktūra</u>	54
3.1. Išvados ir rekomendacijos dėl veiksmų programos strategijos	54
3.2. Išvados ir rekomendacijos dėl veiksmų programų tikslų ir uždavinių, horizontalių sričių, suderinamumo su kitomis ES remiamomis priemonėmis, kiekybinių rodiklių, priemonių ir intervencijų, numatomų paraiškų teikėjų	59
3.3. Išvados ir rekomendacijos dėl išlaidų pasiskirstymo pagal prioritetus ir priemones, finansavimo plano	68
3.3.1. Švietimo institucijos	68

Kadangi svarbiausioji veikslių programų dalis yra prioritetai, kuriems įgyvendinti skiriamos ES struktūrinės paramos ir nacionalinės lėšos, paslaugų teikėjas teikia pasiūlymus pagal ŠMM kompetencijai (arba bendrai kompetencijai, kuriai priskiriama ir ŠMM) priklausančius prioritetus. Išvados ir rekomendacijos apima šiuos pasiūlymus:

1. Dėl veikslių programų strategijos (įskaitant atitiktį Bendrijos gairėms, ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijai, programos indėlį į nacionalinės strategijos įgyvendinimą). Šioje dalyje pateikti siūlymai dėl indėlio (vizijos ir tikslų) į atitinkamas ES struktūrinių fondų veikslių programas švietimo ir mokslo srityje. Be to, šioje srityje pateiktas vidinis ir išorinis atitinkamo prioriteto pagrindimas, įskaitant informaciją dėl tam tikro prioriteto atitikimo Bendrijos gairėms, ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijai, nacionalinei Lisabonos strategijos įgyvendinimo programai, kitiems dokumentams. Išvados ir rekomendacijos šioje srityje derinamos su kitų ministerijų ir darbo grupių veiklos rezultatais.

2. Dėl veikslių programų tikslų ir uždavinių, horizontalių sričių, suderinamumo su ES remiamomis priemonėmis, kiekybinių rodiklių, priemonių ir intervencijų, numatomų paraiškų teikėjų. Paslaugos teikėjas pateikė pasiūlymus dėl:

- veikslių programos tikslų ir uždavinių: šioje dalyje pasiūlyta, kaip prisidėti prie veikslių programos vizijos ir tikslų švietimo ir mokslo srityje bei kokių uždavinių turi būti siekiama pagal atitinkamus prioritetus;

- horizontalių sričių: šioje srityje pateikti siūlymai, kaip ES struktūrinė parama švietimo ir mokslo srityje galėtų prisidėti prie horizontalių sričių (lygios galimybės, tvari plėtra, informacinė visuomenė, regioninė plėtra ir kitos nurodytos sritys) pagal atskirus veikslių programų prioritetus;

- suderinamumo su ES remiamomis priemonėmis: šioje srityje buvo pateikti siūlymai, kaip ES struktūrinė parama turi būti suderinta su kitomis ES finansuojamomis priemonėmis būsimoju programiniu laikotarpiu;

- kiekybinių rodiklių: šioje srityje pasiūlymai apima pasiekimo, rezultatų ir poveikio lygio rodiklius, atsižvelgiant į 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos tikslais bei uždaviniais švietimo ir mokslo srityje. Detalesnis 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos rodiklių vertinimas pateikiamas priežiūros rodiklių ataskaitoje;

- priemonių ir veikslių: šioje srityje vadovautasi preliminariais prioritetais ir jų apimtimis, kurios buvo nustatytos iki projekto pradžios. Paslaugų teikėjas pateikė siūlymus dėl galimų priemonių ir intervencijų, kurios galėtų būti finansuojamos iš ES struktūrinių fondų paramos švietimo ir mokslo srityje;

- numatomų paraiškų teikėjų: šioje srityje siūlomas bendras numatomų paraiškų teikėjų sąrašas pagal atskirus ES struktūrinės paramos prioritetus ir priemones švietimo ir mokslo srityje. Jis galės būti tikslinamas pagal nacionalinių programų ir gairių paraiškų teikėjams projektus: paramos gavėjai bus numatyti nacionalinėse programose, kurios bus tvirtinamos atitinkamais teisės aktais, bei gairėse paraiškų teikėjams, kurios bus skirtos tam tikriems veiksliams įgyvendinti.

Techninėje užduotyje buvo numatyta pateikti pasiūlymus dėl veikslių programų tikslų, prioritetų ir priemonių, remtinių veiklos sričių ir paramos gavėjų, kiekybinių rodiklių, horizontalių sričių integravimo. Šioje

ataskaitoje pasiūlymai pateikiami pagal modifikuotą formą, kurią turėjo naudoti ŠMM bei jos kuruojamos darbo grupės rengiant ir teikiant informaciją Finansų ministerijai pagal metodines gaires dėl ES struktūrinės paramos finansuojamų veiksmų programų ir kitus metodinius dokumentus. Todėl papildomai šioje ataskaitoje įtraukti siūlymai dėl suderinamumo su ES remiamomis priemonėmis, kaip reikalaujama Finansų ministerijos metodinėse gairėse. Be to, pagal kiekvieną ŠMM kuruojamą prioritetą pateikti pasiūlymai dėl priemonių ir intervencijų, kaip numatyta Finansų ministerijos metodinėse gairėse. Intervencijos atitinka remtiną veiklos sritį, kurios buvo numatytos techninėje užduotyje. Modifikavus siūlymų pateikimo formą buvo sudarytos palankesnės sąlygos ŠMM ir jos kuruojamoms darbo grupėms geriau panaudoti išvadas ir rekomendacijas rengiant ES struktūrinių fondų finansuojamas veiksmų programas.

3. Dėl išlaidų paskirstymo pagal prioritetus ir priemones, finansavimo plano. Siūlymai dėl išlaidų pasiskirstymo pagal prioritetus ir priemones teikiami „iš viršaus žemyn“ būdu, remiantis planuojamais prioritetais ir jų turiniu ŠMM kompetencijos srityje ir „iš apačios aukštyn“ būdu, remiantis poreikiais ir įsisavinimo galimybėmis. Pasiūlymai dėl išlaidų pasiskirstymo pagal prioritetus ir priemones suderinti su preliminariais finansiniais svoriais pagal atitinkamas nacionalinės strategijos prioritetines sritis.

Išvados ir rekomendacijos **dėl veiksmų programų įgyvendinimo ir administravimo struktūros** bus pateikiamos 2004-2006 m. ES paramos administravimo problemų analizės ataskaitoje bei 2007-2013 m. laikotarpio ES paramos administravimo taisyklių ir procedūrų optimizavimo ataskaitoje.

Rengiant šias išvadas ir rekomendacijas naudoti šie tyrimo metodai:

- *atskira problemų ir uždavinių analizė*, nustatant uždavinių hierarchiją bei suderinant strategiją su esamos situacijos analize;
- *SSGG (stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių) analizė*, nustatant strateginius ryšius tarp įvairių SSGG veiksnių;
- naudotas *loginio pagrindo požiūris*, sudarant nuoseklią intervencijos logiką ir ją suderinant su ES struktūrinės paramos švietimo ir mokslo srityje aplinka;
- vadovautasi pastaraisiais metais *atliktų tyrimų, analizių, vertinimų rezultatais* įvairiose srityse;
- *ES ir nacionalinių strateginių dokumentų turinio analizė*. Daugiausia dėmesio skiriama nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programai, Europos Komisijos Bendrijos strateginėms gairėms ir keliems nacionaliniams dokumentams (mokymosi visą gyvenimą strategijai, MTTP strategijos II etapo programai);
- Darbo grupių *narių apklausa*, kurios metu buvo nagrinėjami jų atstovaujамų institucijų poreikiai ir problemos, dabar finansuojamos intervencijos ir būsimos intervencijos (pagal BPD 2.4 ir 2.5 priemones). Be to, buvo atlikta vienos darbo grupės narių apklausa dėl paramos veiksmų grupių svarbos ir finansinio poreikio, kurios metu buvo taikomas *ekspertinės analizės* metodas;
- *Susitikimai ir pokalbiai su suinteresuotųjų grupių atstovais*. Atlikta keletas susitikimų ir pokalbių su svarbiausių suinteresuotųjų grupių atstovais dėl esamos analizės bei išvadų ir rekomendacijų dėl ES struktūrinių fondų finansuojamų veiksmų programų (LR Prezidentūra, Ūkio ministerija, Lietuvos mokslo taryba, Studijų kokybės vertinimo centras, Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūra,

Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas, Inžinerinės pramonės asociacija, Žinių ekonomikos forumas, Lietuvos studentų sąjunga).

Šių ir kitų tyrimų metodų taikymas buvo aprašytas apibendrintoje tyrimo ir vertinimo metodologijoje (žr. I etapo įvadinės ataskaitos 1 priedą).

Šioje ataskaitoje išvados ir rekomendacijos pateikiamos pagal šias sritis:

- *Mokymasis visą gyvenimą*: šios išvados ir rekomendacijos buvo pristatytos darbo grupės „Mokymasis ir kvalifikacijos kėlimas, mokymosi visą gyvenimą sistemos plėtra“ posėdžiuose, kurie įvyko ŠMM 2006 m. kovo 24 d. ir gegužės 2 d.

- *Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra*: šis dalis žmogiškųjų išteklių MTTP srityje buvo pristatyta darbo grupės „Mokslininkų ir tyrėjų gebėjimų stiprinimas“ posėdžiuose, kurie įvyko 2006 m. kovo 22 d. ir gegužės 10 d.

- *Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas: švietimo infrastruktūra*. Ši dalis buvo nagrinėjama darbo grupės „Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas“, kuris įvyko ŠMM 2006 m. balandžio 19 d.

Šios sritys buvo pasirinktos atsižvelgiant į ŠMM kuruojamų darbo grupių pavadinimus ir atitinkamų ES struktūrinių fondų finansuojamų veiksmų programų prioritetų turinį. Minėtos trys sritys atitinka techninėje užduotyje numatytas paslaugas, kurios buvo priskirtos pagal kelias sritis: mokymosi visą gyvenimą skatinimas; žmogiškojo potencialo plėtra mokslinių tyrimų srityje; moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra, technologijų perdavimas ir inovacijos versle; verslumo skatinimas, mokslo ir žinių perteikimas verslui ir palankių sąlygų verslo inovacijoms sudarymas; darbo rinkos institucijų bei paslaugų ir profesinio mokymo optimizavimas; švietimo paslaugų prieinamumo ir kokybės gerinimas. Tokios sritys leido ŠMM jos kuruojamoms darbo grupėms pritaikyti išvadas ir rekomendacijas pagal atitinkamų ES struktūrinių fondų finansuojamų veiksmų programų prioritetų turinį. Išvados ir rekomendacijos buvo patobulintos, atsižvelgiant į darbo grupių narių pastabas ir siūlymus.

Nuo I etapo ataskaitos ši II etapo ataskaita skiriasi tuo, kad:

- joje atnaujintos visos teminės dalys (mokymasis visą gyvenimą, moksliniai tyrimai ir technologijų plėtra, švietimo infrastruktūra) bei jų struktūrinės dalys (išvados ir rekomendacijos dėl veiksmų programų strategijos, dėl veiksmų programų tikslų ir uždavinių, horizontalių sričių, suderinamumo su kitomis ES remiamomis priemonėmis, kiekybinių rodiklių, priemonių ir intervencijų, dėl išlaidų pasiskirstymo pagal prioritetus ir priemones, finansavimo plano);

- ataskaita papildyta informacija apie galimus paraiškų teikėjus (ar paramos gavėjus);

- ataskaita suderinta su kitomis ataskaitomis (ypač „Priežiūros rodiklių ataskaita“), atsižvelgta į preliminarinius giluminių mokslinių tyrimų rezultatus;

- ataskaitoje atsižvelgta į Europos Komisijos atstovų pastabas, kurios buvo pateiktos techninių konsultacijų su Lietuva metu, veiksmų programų svarstymo rezultatus Finansų ministerijoje ir Vyriausybėje.

1. MOKYMASIS VISĄ GYVENIMĄ

1.1. Išvados ir rekomendacijos dėl veiksmų programų strategijos

Viena svarbiausių konkurencingos ekonomikos ir žinių visuomenės prielaidų yra aktyvus visų amžiaus grupių gyventojų mokymasis. Pripažįstama, jog švietimo sistema negali suteikti gebėjimų rinkinio visam gyvenimui. Žinias, kompetenciją ir įgūdžius būtina ne tik kokybiškai suteikti, bet ir juos nuolat atnaujinti. Todėl ypatingas dėmesys bus skiriamas mokymosi visą gyvenimą sistemai, kad ji geriau atitiktų asmens ir darbo rinkos poreikius.

Lietuvos siekis „išplėtoti tęstinę, mokymąsi visą gyvenimą laiduojančią, prieinamą ir socialiai teisingą sistemą“ yra įtvirtintas Valstybinės švietimo strategijos 2003 – 2012 metų nuostatų įgyvendinimo programoje. Šio siekio pagrindinis rodiklis yra iki 2012 m. padidinti 25–64 metų gyventojų, per 4 paskutines savaites dalyvavusių švietimo ir profesinio mokymo veikloje, dalį iki 15 proc. (nuo 6,3 proc. 2005 m.). Įgyvendinant prioritetą „Mokymasis ir kvalifikacijos tobulinimas, mokymasis visą gyvenimą“ bus svariai prisidedama prie šio siekio įgyvendinimo.

Prioriteto aprašymas

Šio prioriteto **tikslas** yra padidinti Lietuvos gyventojų galimybes mokytis visą gyvenimą, sudarant sąlygas plėtotis dinamiškai žinių visuomenei. Siekiant šio tikslo, švietimo sistema turi tapti nuolat besimokanti ir tobulėjanti, žvelgianti į perspektyvą, numatanti visuomenės poreikių pokyčius ir pagal juos besikeičianti. Todėl pirmiausia reikalinga veiksmingai ir lanksčiai veikianti švietimo ir mokymo institucijų sistema, laiduojanti visą mokymosi galimybių spektrą, pradedant priešmokykliniu ugdymu visomis formaliojo švietimo pakopomis ir baigiant neformaliojo, savarankiško mokymosi galimybėmis, kurios turi būti prieinamos kiekvienam šalies gyventojui viso jo gyvenimo metu, siekiant tenkinti įvairius ir kintančius jo asmeninio ir profesinio tobulėjimo poreikius. Visiems Lietuvos gyventojams turi būti sudaromos galimybės naudotis kokybiškomis mokymosi paslaugomis, padedančiomis įgyti, papildyti ir atnaujinti darbo rinkoje reikalingą kompetenciją. Švietimo ir mokymosi formų lankstumas ir įvairovė, informacijos ir visapusiškos pagalbos besimokantiems sistema turi padaryti šias paslaugas prieinamas visuomenės grupėms, kurios yra labiausiai apleistos švietimo požiūriu: specialiųjų poreikių, socialinės rizikos, darbininkiškų profesijų ir vyresniems asmenims, kaimo vietovių gyventojams. Šiam tikslui turėtų pasitarnauti ir efektyvios ankstyvo pasitraukimo iš švietimo sistemos prevencijos sistemos sukūrimas, atsižvelgiant į tyrimo „Ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos prevencija“ pateiktas rekomendacijas.

Didinant Lietuvos gyventojų galimybes mokytis visą gyvenimą bus įgyvendinami šie **uždaviniai**:

1. Tobulinti ir stiprinti mokymosi visą gyvenimą institucinę sistemą;
2. Gerinti mokymosi visą gyvenimą paslaugų kokybę;
3. Didinti mokymosi visą gyvenimą prieinamumą.

Šie uždaviniai išskirti remiantis esamos būklės ir tendencijų analize. Jų įgyvendinimas padės švietimo sistemai atsakyti į pagrindinius iššūkius, kuriuos jai kelia demografiniai veiksniai, spartūs globalizacijos ir technologinės pažangos procesai. Pagal kiekvieną iš iškeltų uždavinių detaliau apžvelgsime šio prioriteto investicijų strategiją 2007 – 2013 m. laikotarpiui.

Mokymosi visą gyvenimą institucijų sistemos tobulinimas ir stiprinimas

Investuojant į mokymosi visą gyvenimą institucijų sistemos stiprinimą ir tobulinimą, lėšos bus skiriamos dviem pagrindinėms kryptims. Pirmoje kryptyje numatoma pabaigti kurti **nacionalinę kvalifikacijų sistemą** ir sustiprinti **švietimo stebėsenos ir kokybės užtikrinimo** sistemas. Nacionalinė kvalifikacijų sistema apims formaliai, neformaliai ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų vertinimo, pripažinimo ir kreditų akumuliacijos sistemą. Ji padės pašalinti barjerus siekiantiems mokytis visą gyvenimą, sudarys jiems sąlygas lengviau orientuotis savo pasiekimuose ir galimybose, toliau tobulinti kvalifikaciją arba persikvalifikuoti. Bus keičiama situacija, kai pripažįstamos tik formaliojo švietimo sistemoje įgytos kvalifikacijos, o profesinės veiklos metu, savišvietos būdu įgytos kompetencijos negali būti įvertinamos ir įskaitytos. Siekiant užtikrinti nacionalinės kvalifikacijų sistemos funkcionavimą bus deramai investuojama į šią sistemą administruojančių institucijų administracinius ir ekspertinius gebėjimus.

Švietimo stebėsenos ir kokybės užtikrinimo sistemų stiprinimas apims mokinių pasiekimų formaliojo švietimo sistemoje vidinį ir išorinį vertinimą, mokymo ir studijų programų vidinį ir išorinį vertinimą, taip pat institucinio vertinimo stiprinimą. Stiprinant kokybės užtikrinimo sistemą bus pasitelktos socialinių partnerių žinios ir patirtis, naudojamos geriausiais šalies ir užsienio ekspertais. Patikima kokybės užtikrinimo sistema laidos švietimo paslaugų kokybę ir jų teikimo veiksmingumą. Itin daug dėmesio bus skiriama tolesniam kokybės užtikrinančių institucinių administracinių ir ekspertinių gebėjimų didinimui. Stiprinant švietimo stebėsenos sistemą, bus vykdomi tyrimai, kaupiama ir sisteminama informacija, kurios reikia tobulinant švietimo sistemos veiklą. Ypač reikalingi pastovūs tyrimai ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos srityje, kurie padėtų įvertinti problemos mastą bei leistų nustatyti pagrindines ankstyvojo pasitraukimo priežastis. Be to, kaip pabrėžiama tyrime „Ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos prevencija“, didelis dėmesys taip pat turėtų būti skiriamas efektyvios stebėsenos sistemos, kuri leistų identifikuoti konkrečius vaikų ir jaunuolių ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos grėsmės atvejus ir tokią grėsmę laiku pašalinti, sukūrimui.

Antroje grupėje investicijos bus nukreiptos švietimo **sistemos valdymo decentralizacijai**, švietimo **finansavimo sistemos tobulinimui** ir **švietimo įstaigų ir jų tinklo optimizavimui**. Bus diegiami strateginio planavimo principai, didinamas įstaigų atvirumas, į jų valdymą ir veiklą įtraukiant socialinius partnerius. Numatoma investuoti į švietimo įstaigų vadybinių gebėjimų stiprinimą, tobulinant jų personalo kvalifikaciją ir diegiant pažangias darbo organizavimo formas. Tai leis padidinti švietimo įstaigų savarankiškumą, lankstumą ir orientaciją į darbo rinkos poreikius. Švietimo finansavimo sistema bus tobulinama skatinant sveiką konkurenciją ir taip didinant švietimo įstaigų paslaugų orientaciją į

besimokančiųjų ir darbo rinkos poreikius. Švietimo įstaigų tinklas yra neoptimalus, atskiruose švietimo lygmenyse vyrauja smulkios įstaigos, patiriančios didelius fiksuotus kaštus. Investicijos padės užtikrinti jų sklandų jungimą, optimalių šiuolaikiškai mokymo įstaigai sprendimų paiešką ir įdiegimą. Bus remiama skirtingų lygmenų švietimo įstaigų pažangių bendradarbiavimo formų ir sprendimų paieška, pristatymas ir diegimas, siekiant pertvarkyti švietimo įstaigų tinklą, veiksmingiau naudoti švietimo išteklius ir didinti švietimo įstaigų ekonominį gyvybingumą.

Institucijų sistemos tobulinimas ir stiprinimas atitinka ES ir nacionalinės politikos nuostatas. Nacionalinėje Lisabonos įgyvendinimo programoje numatyta sukurti nacionalinę kvalifikacijų sistemą, diegti mokymo kokybės užtikrinimo sistemą, vykdyti kvalifikacijos vertinimą ir pripažinimą, sukurti informacinę švietimo valdymo sistemą, vykdyti švietimo stebėsenai būtinus tyrimus ir analizę (ypač ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos srityje), įgyvendinti Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategiją ir jos įgyvendinimo veiksmų planą, ir organizuoti mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo pertvarką. Valstybinės švietimo strategijos 2003 – 2012 metų nuostatų įgyvendinimo programoje nustatyta prioritetinga kryptis „valdymo tobulinimas“, kurią įgyvendinant numatoma parengti neformaliojo ugdymo krepšelio metodiką, įgyvendinti kitas švietimo finansavimo tvarkos tobulinimo priemones. Numatoma pertvarkyti profesinio mokymo įstaigų tinklą pagal Švietimo ir mokslo ministerijos įsteigtų profesinių mokyklų tinklo pertvarkos 2005 – 2012 metų bendrąjį planą. Švietimo institutų ir institucijų stiprinimo priemonės atitinka Europos Komisijos gairės „Daugiau ir geresnių darbo vietų“ prioritetą „Padidinti investicijas į žmogiškąjį kapitalą per geresnį švietimą ir įgūdžius“, kuriame numatyta remti švietimo ir mokymo sistemų reformas. Įgyvendinant šią gairę, šalims narėms, kurioms keliamas Konvergencijos tikslas, taip pat rekomenduojama investuoti į kvalifikacijų, įskaitant neformaliai ir savarankiškai įgytų, patikrinimo ir pripažinimo sistemas.

Mokymosi visą gyvenimą kokybės gerinimas

Lietuva 2007 – 2013 m. laikotarpiu ketina investuoti į mokymosi visą gyvenimą kokybės gerinimą. Investuojant bus siekiama ištaisyti mokymo kokybę ribojančius tarpusavyje susijusius veiksnius: mokymosi visą gyvenimą personalo kvalifikacijos trūkumą, šiuolaikiškų metodikų ir technologijų, vadovėlių ir kitos mokymo medžiagos ir informacijos šaltinių stoką, profesinio rengimo standartų ir studijų kryptių reglamentų trūkumą, šiuolaikinius ūkio poreikius tenkinančių mokymo ir studijų programų stoką.

Pirmiausia ketinama investuoti į **šiuolaikiškų metodikų, vadovėlių ir kitos mokymo medžiagos** parengimą arba įsigijimą, sąlygų sudarymą naudoti kitais informacijos reikalingos mokymuisi šaltiniais. Daug dėmesio bus skiriama švietimo įstaigų aprūpinimui technologinio ir gamtamokslinio mokymo **elektroninėmis mokymosi priemonėmis** - mokomąja programine įranga, elektroninėmis simuliacinėmis priemonėmis ir pan. Tai leis padidinti mokymosi visą gyvenimą personalo kvalifikacijos tobulinimo veiklos, į kurią taip pat numatoma investuoti, veiksmingumą ir bendrą mokymosi visą gyvenimą paslaugų kokybę. Be to, kaip pastebima tyrime „Ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos prevencija“, informacinių technologijų ir interaktyvių mokymo būdų taikymas skatina mokinių motyvaciją, todėl veikia kaip ankstyvo pasitraukimo iš švietimo sistemos prevencinė priemonė.

Investuojant į **mokymo personalo kvalifikaciją** pirmiausia bus stiprinamos kvalifikacijos tobulinimo sistemos, sprendžiant kvalifikacijos tobulinimo institucijų ir jų teikiamų programų akreditavimo, kokybės stebėsenos užtikrinimo, įstaigų bendradarbiavimo ir kitas problemas. Bus sukurtas švietimo darnaus vystymosi kompetencijos tinklas, kurio svarbiausia funkcija – teikti nuolatinę paramą pedagogams ir užtikrinti įvairių mokymo įstaigų – universitetų, kolegijų, profesinio mokymo, bendrojo lavinimo įstaigų, švietimo centrų ir kitų mokymo įstaigų bendradarbiavimą įgyvendinant švietimo strategines nuostatas. Siekiant geriau tenkinti augančius suaugusiųjų tęstinio mokymosi poreikius, deramas dėmesys bus skiriamas andragogų rengimui ir andragoginių gebėjimų ugdymui tarp mokymo personalo. Tobulinant švietimo sistemos personalo kvalifikaciją ypač svarbus bendradarbiavimas tarp universitetų ir kitų mokymo įstaigų, siejant mokslo tyrimus, studijas ir švietimo praktiką. Ketinama didinti **mokymo personalo mobilumą**, sudarant sąlygas stažuotis darbdavių įmonėse ar švietimo įstaigose, nes tai padės sparčiau atnaujinti jų įgūdžius, keistis patirtimi, didinti profesinio mokymo ir studijų sistemų atvirumą bei jų paslaugų atitiktį ūkio poreikiams. Šios investicijos sudarys sąlygas mokymo personalui įgyti, tobulinti ir atnaujinti kompetencijas, būtinas šiuolaikiniam mokytojui, dėstytojui ar praktikos vadovui.

Investavus į mokymo personalo kvalifikaciją ir šiuolaikinių mokymo priemonių, metodikų ir technologijų panaudojimą, bus sudarytos sąlygos iš esmės atnaujinti, parengti naujas ir akredituoti kokybiškas **mokymo arba studijų programas** bei jas išbandyti. Lygiagrečiai numatoma teikti paramą **profesinio rengimo standartų ir studijų kryptių reglamentų** rengimui arba atnaujinimui, siekiant, kad naujai rengiamos programos jau atsižvelgtų į šių dokumentų nuostatas. Daug dėmesio bus skiriama **studijų turinio pertvarkai**, atsižvelgiant į aukštųjų mokyklų gebėjimus ir šalies ūkio poreikius. Profesinio rengimo standartų ir studijų kryptių reglamentų patvirtinimas palengvins mokymo ir studijų programų kokybės užtikrinimą.

Investuojant daug dėmesio bus skiriama **pagrindinių kompetencijų** ugdymo stiprinimui visuose švietimo sistemos lygmenyse, o ypač verslumo, pilietiškumo (visuomeniškumo), kalbų ugdymo, kompiuterinio raštingumo diegimui ir kūrybiškumo skatinimui. Pagrindinės kompetencijos tampa ypač svarbios mokymosi visą gyvenimą galimybių realizavimui ir prisitaikymui prie nuolat besikeičiančių darbo rinkos poreikių.

Mokymo kokybės gerinimas atitinka Lietuvos ir ES politikos nuostatas. Nacionalinėje Lisabonos strategijos įgyvendinimo programoje numatoma parengti profesinio rengimo standartus ir studijų kryptių reglamentus, ūkio poreikius atitinkančias mokymo ir studijų programas, tobulinti švietimo institucijų pedagoginio personalo kvalifikaciją ir įvykdyti kvalifikacijos tobulinimo sistemos pertvarką. Daugelį kokybės gerinimo uždavinių numatyta įgyvendinti Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijoje, įskaitant uždavinius rengti švietimo institucijų vadovus ir tobulinti jų kvalifikaciją, sudaryti sąlygas švietimo darbuotojams įgyti minimalią pedagogo (andragogo) kompetenciją, būtiną darbui su suaugusiaisiais ir kt. Valstybinės švietimo strategijos 2003 – 2012 metų nuostatų įgyvendinimo programoje numatomos mokymo kokybės stiprinimo priemonės turinio ir personalo tobulinimo prioritetinėse kryptyse, kurių įgyvendinimą galėtų iš dalies finansuoti Europos socialinis fondas. Kuriant švietimo darnaus vystymosi tinklą, būtų plėtojama

Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatose numatyta integrali mokytojų rengimo bei kvalifikacijos tobulinimo sistema, orientuota į kintantį mokytojo ir dėstytojo vaidmenį žinių visuomenėje ir šiuolaikiniam mokytojui ir dėstytojui būtinas naujas kompetencijas bei vertybines nuostatas. Nacionalinės darnaus vystymosi švietimo programos, aprėpiančios formalųjį, neformalųjį švietimą ir savišvietą, parengimas yra įtrauktas į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 – 2008 m. programą. Ši programa prisidės prie Valstybės ilgalaikės raidos strategijos ir Valstybinės švietimo strategijos 2003 – 2012 m. nuostatų įgyvendinimo švietimo kokybės tobulinimo srityje ir papildys Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos (sk. „Švietimas ir mokslas“) nuostatas. Darnaus vystymosi nuostatų diegimas švietimo sistemoje užtikrina pagrindinių kompetencijų plėtotę, kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacijoje KOM(2005)548 dėl pagrindinių kompetencijų visą gyvenimą trunkančiam mokymuisi.

Mokymosi visą gyvenimą prieinamumo didinimas

Siekiant padidinti mokymosi visą gyvenimą paslaugų prieinamumą planuojama investuoti trimis pagrindinėmis kryptimis: plėtoti lanksčias, individualizuotas mokymosi formas, didinti informacinį, geografinį mokymosi paslaugų prieinamumą ir tobulinti pagalbos besimokantiems sistemą.

Plėtojant ***lanksčias, individualizuotas mokymosi formas***, bus skatinama ūkio poreikius atitinkančio neformaliojo švietimo, nuotolinio mokymosi galimybių, nenuosekliųjų studijų plėtra. Siekiama suteikti galimybę vyresnio amžiaus, dirbantiems asmenims tobulinti savo kvalifikaciją ir tenkinti mokymosi visą gyvenimą poreikius, neatsitraukiant ilgesniam laikui nuo darbo. Daug dėmesio bus skiriama užtikrinti šių mokymosi galimybių kokybę.

Didinant ***informacinį prieinamumą***, planuojama sustiprinti profesinio orientavimo sistemą, kurios silpnumas šiuo metu lemia tai, kad informacija apie mokymosi visą gyvenimą galimybes yra sunkiai prieinama didelei visuomenės daliai. Taip pat numatoma plėsti mokymosi visą gyvenimą institucijų tinklą, įtraukiant į jį viešąsias bibliotekas ir kitas įstaigas, asociacijas ir bendruomenes, kurios šiuo metu atlieka pernelyg menką vaidmenį, tenkinant socialinio, kultūrinio išprusimo ir kitus mokymosi visą gyvenimą poreikius. Numatoma aprūpinti šias įstaigas informacijos šaltiniais, kurie reikalingi mokymuisi visą gyvenimą.

Investuojant į mokymosi ***geografinį prieinamumą***, bus siekiama didinti įvairių mokymosi visą gyvenimą paslaugų prieinamumą kaimo vietovių gyventojams arčiau jų gyvenamosios vietos. Pagal 3.2 prioritetą numatoma pritaikyti dėl mokyklų tinklo pertvarkos uždaromų bendrojo lavinimo įstaigų infrastruktūrą universalių centrų kaimo vietovėse steigimui, kurie tenkins įvairius bendruomenių mokymosi poreikius. 1.2 prioriteto investicijos padės užtikrinti, kad pritaikius infrastruktūrą, ji būtų naudojama svarbiausiems šių bendruomenių mokymosi poreikiams tenkinti, o, bendradarbiaujant su kitomis švietimo ir mokymo įstaigomis, norintiems mokytis būtų prieinama kvalifikuota pedagoginė ir organizacinė pagalba. Mokymosi paslaugų teikimas kaimo vietovių gyventojams bus finansuojamas pagal 1.1 prioritetą. Šiame prioritete taip pat numatoma plėtoti nestacionarias socialines paslaugas, kurios turėtų būti derinamos su 1.2 ir 3.2 prioritetų investicijomis į mokymosi galimybių prieinamumo didinimą. Investicijos į mokymosi geografinio prieinamumo

didinimą palengvins švietimo įstaigų tinklo pertvarką. Priešmokyklinio ugdymo paslaugomis dar negali naudotis didelė dalis ypač kaimo vietovių gyventojų. Todėl viena svarbesnių universalių centrų kaimo vietovėse funkcijų bus vaikų priešmokyklinis ugdymas.

Numatoma pertvarkyti ir plėtoti **finansinės, psichologinės, specialiosios ar socialinės pedagoginės ir kitokios pagalbos besimokantiems sistemą**. Specialiojo ugdymo sistemos uždarumas lemia jos klientų socialinę atskirtį ir vėliau sudėtingą integraciją į visuomenę ir darbo rinką. Šiuolaikiškos pagalbos besimokantiems specialiųjų poreikių, socialinės atskirties grupių, nemotyvuotiems asmenims prieinamumo trūkumas lemia tai, kad didelė visuomenės dalis negali naudotis mokymosi visą gyvenimą galimybėmis drauge su kitais visuomenės nariais. Atveriant ir pritaikant pirmiausia bendrojo lavinimo ir profesinio mokymo sistemą šių grupių asmenų ugdymui, bus siekiama užtikrinti profesionalios metodinės, konsultacinės ir kitos pagalbos, kvalifikacijos tobulinimo galimybių prieinamumą šios sistemos pedagogams, taip pat integruotai besimokantiems asmenims, jų artimiesiems. Tai taip pat turi būti derinama su ankstyvo pasitraukimo iš švietimo sistemos prevencijos sistema. Pastaroji, remiantis tyrimo „Ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos prevencija“ rezultatais, pirmiausia turėtų būti orientuota į ankstyvo pasitraukimo užkirtimą, sukuriant patrauklią mokymosi aplinką, bei ankstyvą kylančios problemos identifikavimą, teikiant psichologinę, socialinę, pedagoginę pagalbą specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams ir jaunuoliams. Daug dėmesio šioje kryptyje taip pat bus skiriama ypač gabių vaikų ugdymo poreikiams tenkinti švietimo sistemoje. Gabiausi vaikai taps ateities ekonomikos kūrėjai, tad žvelgiant į perspektyvą svarbu sudaryti sąlygas jiems tobulėti individualiai priimtina sparta ir mokymosi lygiu.

Mokymosi galimybių prieinamumo didinimas atitinka ES ir nacionalinės politikos nuostatas, nes yra numatytas Nacionalinėje Lisabonos strategijos įgyvendinimo programoje, Valstybinės švietimo strategijos 2003 – 2012 metų nuostatų įgyvendinimo programos paramos tobulinimo kryptyje, taip pat Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijoje, Profesinio orientavimo strategijos įgyvendinimo veiksmų plane, Vaikų ir jaunimo socializacijos programoje, Specialiojo ugdymo paslaugų teikimo programoje ir kituose viešosios politikos dokumentuose. Šiuose dokumentuose numatoma plėtoti lanksčias, į individualius poreikius orientuotas mokymosi formas, stiprinti ir tobulinti profesinio orientavimo sistemą, didinti jos paslaugų prieinamumą, diegti privalomą priešmokyklinį ugdymą ir didinti ikimokyklinio ugdymo prieinamumą, įgyvendinti mokymosi specialiosios ar socialinės pedagoginės, psichologinės ir kitokios pagalbos besimokantiems sistemos paslaugų tobulinimo ir jų prieinamumo didinimo priemones, plėsti mokymosi visą gyvenimą paslaugų prieinamumą įvairaus amžiaus ir poreikių asmenims, įtraukiant į šių paslaugų teikimą ugdymo ir įvairaus lygio švietimo institucijas, viešąsias bibliotekas, įvairias kitas įstaigas.

Tiek mokymosi visą gyvenimą kokybės gerinimas, tiek prieinamumo didinimas, ypatingą dėmesį skiriant nuskriaustų ir pažeidžiamų visuomenės grupių poreikių tenkinimui, atitinka Europos Komisijos gairės „Daugiau ir geresnių darbo vietų“ prioritetą „Padidinti investicijas į žmogiškuosius išteklius per geresnį švietimą ir įgūdžius“. Šiame prioritete reikalaujama užtikrinti pakankamą patrauklių, prieinamų ir aukštos kokybės švietimo paslaugų pasiūlą visuose švietimo lygmenyse.

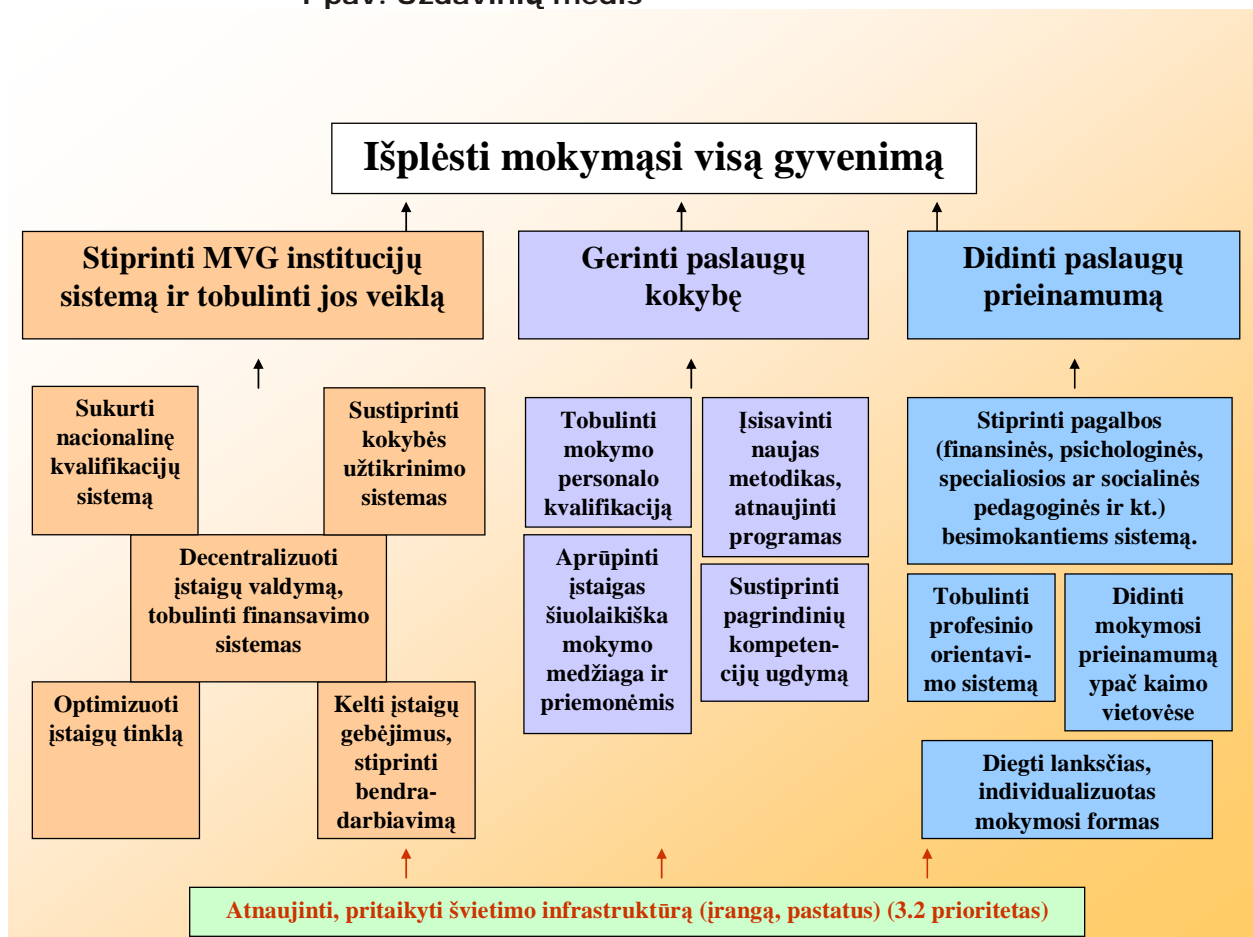
1.2. Išvados ir rekomendacijos dėl veiksmų programų tikslų ir uždavinių, horizontalių sričių, suderinamumo su kitomis ES remiamomis priemonėmis, kiekybinių rodiklių, priemonių ir intervencijų, numatomų paraiškų teikėjų

Uždaviniai

Pagrindinis keliamas tikslas yra plėtoti ir tobulinti mokymosi visą gyvenimą sistemą. Siekiant šio tikslo turėtų būti įgyvendinti tokie uždaviniai:

4. Tobulinti mokymosi visą gyvenimą institucinę sistemą;
5. Gerinti mokymosi visą gyvenimą paslaugų kokybę;
6. Didinti mokymosi visą gyvenimą prieinamumą.

1 pav. Uždavinių medis

Šio prioriteto uždavinių įgyvendinimą papildys investicijos į mokymosi visą gyvenimą infrastruktūrą, kurios numatytos pagal Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 2 prioriteta „Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas: sveikatos, švietimo ir socialinė infrastruktūra“.

Mokymosi visą gyvenimą plėtotės prioritetas tiesiogiai prisideda įgyvendinant daugelį uždavinių, kurių siekiama pagal Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos prioritetus „Kokybiškas užimtumas ir socialinė

apreptis“ ir „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“, taip pat pagal Ekonomikos augimo veiksmų programos ir Sanglaudos skatinimo veiksmų programos prioritetus. Mokymosi visą gyvenimą sistema padeda tenkinti visų ekonominės veiklos rūšių darbuotojų rengimo, kvalifikacijos tobulinimo, atnaujinimo ar perkvalifikavimo poreikius.

Uždavinių išraiška skaičiais

Strateginis kontekstas

Rodiklis (vertinimo vienetas)	Pradinė situacija (metai)	Skaičiais išreikšti uždaviniai
Mokymosi visą gyvenimą lygis: 25–64 metų gyventojų, per paskutines 4 savaites dalyvavusių švietimo ir profesinio mokymo veikloje dalis	6,3 proc., 2005 m.	11 proc.
Jaunimo švietimo pasiekimų lygis: bent vidurinį išsilavinimą (arba vidurinį išsilavinimą ir darbo rinkoje paklausią profesinę kvalifikaciją) įgijusių 20–24 metų asmenų dalis	85,2 proc., 2005 m.	90 proc.
Ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos lygis: pagrindinį išsilavinimą turinčių ir nesimokančių 18–24 metų asmenų dalis	9,2 proc. 2005 m.	9 proc.

Programos įgyvendinimo rodikliai

Tipas	Rodiklis (vertinimo vienetas)	Skaičiais išreikšti uždaviniai
Rezultatai	Dalyvių (mokytojų, dėstytojų, socialinės rizikos, socialinę atskirtį patiriančių ir švietimo pagalbą teikiančių asmenų), kurie gavo neformaliojo švietimo programos baigimo pažymėjimus, dalis (proc.)	90 proc.
	Dalyvių (moksleivių, studentų, mokytojų, dėstytojų, socialinės rizikos, socialinę atskirtį patiriančių ir švietimo pagalbą teikiančių asmenų), kurie įgijo valstybės pripažįstamą kvalifikaciją, dalis (proc.)	80 proc.
Pasiekimai	Dalyvių, kurie mokėsi pagal neformaliojo švietimo programas, skaičius(kiekvienas dalyvis vidutiniškai po 80 ak. val.): a) mokytojų ir dėstytojų; b) socialinės rizikos, socialinę atskirtį patiriančių ir švietimo pagalbą teikiančių asmenų.	a) 30000; b) 13800
	Dalyvių, kurie mokėsi pagal formaliojo švietimo programas, skaičius(kiekvienas dalyvis vidutiniškai po 6400 ak. val.): a) moksleivių, studentų, mokytojų ir dėstytojų;	c) 15000; d) 4000.

	b) socialinės rizikos, socialinę atskirtį patiriančių ir švietimo pagalbą teikiančių asmenų.	
--	--	--

Detalesnis 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos rodiklių vertinimas pateikiamas priežiūros rodiklių ataskaitoje.

Atitiktis horizontalioms temoms (prioritetams) ir jų įgyvendinimas

Lygios galimybės

Šio prioriteto įgyvendinimas prisidės prie lygių galimybių užtikrinimo šiais būdais: užtikrinamos vienodos ankstyvo mokymosi starto galimybės, skatinama socialinės atskirties bei specialiųjų poreikių asmenų integracija bei galimybės įgyti aukštos kokybės išsilavinimą, skatinamas aktyvesnis ypač merginų dalyvavimas profesinio mokymo sistemoje, siekiama mažinti anksti iš bendrojo lavinimo sistemos pasitraukiančių asmenų ypač vaikinių dalį, skatinamas aktyvesnis visų grupių dalyvavimas mokymosi visą gyvenimą sistemoje.

Novatoriškos veiklos ir bendradarbiavimo veiksmai

Įgyvendinant šį prioritetą bus skatinamos novatoriškos specialiųjų poreikių, socialinės atskirties ir nemotyvuotų asmenų integracijos veiklos, siekiant juos paskatinti mokytis, ieškoma netradicinių mokymosi visą gyvenimą paslaugų prieinamumo, ypač kaimo vietovėse, problemų sprendimų. Taip pat bus skatinamas pedagoginio personalo mobilumas, visų švietimo lygių įstaigų tarpusavio bendradarbiavimas, siekiant optimalaus turimų išteklių naudojimo bei bendradarbiavimo su darbdaviais ir kitais partneriais. Visa tai padės užtikrinti geresnę švietimo sistemos rezultatų atitiktį šiuolaikinės visuomenės ir darbo rinkos poreikiams.

Informacinė visuomenė

Įgyvendinant šį prioritetą finansuojami įvairūs veiksmai, susiję su informacinės visuomenės plėtra ir pasireikš teigiamas poveikis informacinės visuomenės plėtrai. Numatoma skatinti šiuolaikinių informacinių technologijų naudojimą atnaujinant mokymo ir studijų programų turinį, diegiant lanksčias mokymosi formas, tobulinant švietimo personalo kompetenciją informacinių technologijų naudojimo švietimui srityje ir didinant mokymosi visą gyvenimą paslaugų prieinamumą specialiųjų poreikių, socialinės atskirties grupių ir nemotyvuotiems asmenims.

Regioninė plėtra

Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 23 d. nutarimu Nr. 575, buvo išskirti penki regioniniai plėtros centrai (Alytus, Marijampolė, Utena, Tauragė, Telšiai). Šiuose centruose numatyta modernizuoti profesinio mokymo paslaugų teikimą ir skatinti universitetinio ir neuniversitetinio aukštojo mokslo (kolegijų) įstaigų mokslo programų orientavimą į regioninių centrų aukštos kvalifikacijos specialistų poreikį. 1.2 prioriteto priemonės prisidės prie šių uždavinių įgyvendinimo, įgyvendinant įvairius mokymosi visą gyvenimą kokybės ir prieinamumo didinimo veiksmus regioniniuose centruose. Be to, mokymosi visą

gyvenimą paslaugų prieinamumo kaimo vietovėse didinimas taip pat padės spręsti švietimo paslaugų prieinamumo kaimo vietovėse problemą. Investicijos į žmoniškuosius išteklius ilguoju laikotarpiu turės ženkliai įtaką regionų plėtrai.

Darnus vystymasis (ESF programoje)

Pagal šį ESF finansuojamos veiksmų programos prioritetą nenumatomos investicijos į infrastruktūrą (išskyrus „kryžminį finansavimą“). Visai ESF finansuojamai veiksmų programai nebus taikomas strateginis poveikio aplinkai vertinimas. Naudojant paramą pagal šį prioritetą bus vadovaujama visais ES ir nacionaliniais teisės aktais, susijusiais su horizontaliuoju tvarios plėtros prioritetu. 1.2 prioriteto įgyvendinimas prisidės prie Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos ilgalaikių, vidutinės trukmės bei trumpalaikių uždavinių įgyvendinimo. Mokymosi visą gyvenimą plėtra turės stiprų poveikį skurdo ir socialinės atskirties mažinimui, taip pat dalies visuomenės senėjimo problemų sprendimui. Didinant švietimo paslaugų prieinamumą didesnė visuomenės dalis galės tenkinti įvairius mokymosi poreikius ir taip padidinti savo galimybes apsirūpinti kokybiškais darbo vietomis, garantuojančiomis pakankamas pajamas. Naujų mokymosi galimybių sudarymas vyresnio amžiaus asmenims padės jiems ilgiau tęsti darbinę veiklą ir taip sušvelninti visuomenės senėjimo keliamas problemas. Plėtojant darnaus vystymosi kompetencijos tinklą, bus diegiami darnaus vystymosi principai formaliojo ir neformaliojo švietimo sistemoje.

Visi horizontalūs prioritetai turės kiekybiškai išreikštus uždavinius, jiems bus pritaikomos priežiūros sistemos. Tai leis išmatuoti 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos įtaką horizontaliems prioritetams jų įgyvendinimo metu.

Suderinamumas su kitomis ES remiamomis priemonėmis

ES struktūrinių fondų reglamentuose numatyta, kad ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas papildomumo ir suderinamumo užtikrinimui su kitomis Bendrijų politinėmis iniciatyvomis. 1.2 prioriteto uždaviniai bei priemonės yra suderinamos ir papildo kitas ES remiamas priemones. Nuo 2007 m. planuojama pradėti įgyvendinti naują integruotą mokymosi visą gyvenimą programą. Ją sudarys keturios specialiosios programos: Comenius programa, skirta bendrai šviečiamajai veiklai, susijusiai su mokyklomis iki vidurinio lygmens ir jį įskaitant; Erasmus programa, skirta mokymo ir tolesnio tobulinimo veiklai aukštojo mokymo lygmenyje; Leonardo da Vinci programa, skirta visiems kitiems profesinio mokymo aspektams, ir Grundtvig programa, skirta suaugusiųjų švietimui. Be to, mokymosi visą gyvenimą programą sudarys dvi horizontalios programos. Pirmą, „skersinę“ programą, kuri apims pirmiau išvardytus politikos klausimus ir sudarys specialias sąlygas kalbų mokymui ir su IRT susijusiai veiklai, kai šios neįtraukiamos į specialiąsias programas. Antra, Jean Monnet programa, skirta remti Europos švietimo ir mokymo institucijas bei veiksmus, susijusius su Europos integracija.

Veiksmai

Įgyvendinant prioriteto uždavinius planuojama finansuoti šiuos veiksmus:

- 1) *Mokymosi visą gyvenimą institucijų sistemos tobulinimo veiksmai:*

- Nacionalinės kvalifikacijų sistemos, apimančios formaliai, neformaliai ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų vertinimą, kreditų akumuliacijos sistemą, kūrimas;
- Švietimo kokybės užtikrinimo ir stebėsenos sistemų stiprinimas (įsk. mokinių pasiekimų formaliojo švietimo sistemoje vidinio ir išorinio vertinimo, studijų sistemos institucinio vertinimo stiprinimą);
- Švietimo įstaigų valdymo decentralizavimas, finansavimo sistemų tobulinimas;
- Švietimo įstaigų tinklų pertvarkymas, optimizavimas;
- Švietimo personalo kvalifikacijos tobulinimo sistemų plėtra (įsk. darnaus vystymosi kompetencijos tinklo plėtra);
- Geros mokymosi visą gyvenimą organizavimo praktikos pavyzdžių pristatymas, sklaida ir diegimas, siekiant paskatinti reformas.

2) *Mokymosi kokybės gerinimo veiksmai:*

- Mokymo personalo kvalifikacijos tobulinimas (įsisavinant šiuolaikiškas mokymo metodikas ir technologijas), mobilumo skatinimas, profesinio mokymo, studijų sistemos atvirumo didinimas;
- Profesijos, profesinio rengimo standartų ir studijų reglamentų rengimas ar atnaujinimas, studijų turinio pertvarka;
- Naujų mokymo ir studijų programų, atitinkančių ūkio plėtros poreikius, rengimas ir jų išbandymas, tarptautinių mokymo ir studijų programų rengimas ir jų išbandymas;
- Švietimo įstaigų aprūpinimas šiuolaikiškais vadovėliais ir kita mokymo medžiaga, informacijos šaltiniais, elektroninėmis mokymosi priemonėmis (mokomąja programine įranga, elektroninėmis simuliacinėmis priemonėmis ir pan.);
- Pagrindinių kompetencijų ir ypač verslumo, pilietiškumo ugdymo, kalbų mokymo, darnaus vystymosi principų diegimas formaliojo ir neformaliojo švietimo sistemoje.

3) *Mokymosi prieinamumo didinimo veiksmai:*

- Lanksčių ir individualizuotų mokymosi formų diegimas (neformaliojo švietimo, nuotolinio mokymosi plėtra);
- Profesinio orientavimo sistemos veiklos tobulinimas ir plėtra;
- Privalomo priešmokyklinio ugdymo diegimas ir kitų mokymosi visą gyvenimą paslaugų prieinamumo didinimas ypač kaimo vietovėse;
- Ypatingai gabių vaikų ugdymo poreikių tenkinimas švietimo sistemoje;
- Mokymosi finansinės, psichologinės, specialiosios ar socialinės pedagoginės ir kitokios pagalbos besimokantiems sistemos pertvarka, didinant MVG prieinamumą;
- Viešųjų bibliotekų ir kitų įstaigų, asociacijų ir bendruomenių aprūpinimas informacijos šaltiniais, reikalingais skatinti ir plėtoti mokymosi visą gyvenimą prieinamumą.

1.2 prioritetas	
Prioritetas	Mokymosi visą gyvenimą sistema.
Priemonės	Mokymosi visą gyvenimą institucinės sistemos tobulinimas. Mokymosi visą gyvenimą paslaugų kokybės gerinimas. Mokymosi visą gyvenimą paslaugų prieinamumo didinimas.
Intervencijos/ veiksmai	<p><i>Mokymosi visą gyvenimą institucinės sistemos tobulinimas:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – nacionalinės kvalifikacijų sistemos, apimančios formaliai, neformaliai ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų vertinimą, kreditų akumuliavimo sistemą, kūrimas; – švietimo kokybės užtikrinimo ir stebėsenos sistemų stiprinimas (įsk. mokinių pasiekimų formaliojo švietimo sistemoje vidinio ir išorinio vertinimo, studijų sistemos institucinio vertinimo stiprinimą); – švietimo įstaigų valdymo decentralizavimas, finansavimo sistemų tobulinimas; – švietimo įstaigų tinklų pertvarkymas, optimizavimas; – švietimo personalo kvalifikacijos tobulinimo sistemų plėtra (įsk. darnaus vystymosi kompetencijos tinklo plėtra); – geros mokymosi visą gyvenimą organizavimo praktikos pavyzdžių pristatymas, sklaida ir diegimas, siekiant paskatinti reformas. <p><i>Mokymosi visą gyvenimą paslaugų kokybės gerinimas:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – mokymo personalo kvalifikacijos tobulinimas (įsisavinant šiuolaikiškas mokymo metodikas ir technologijas), mobilumo skatinimas, profesinio mokymo, studijų sistemos atvirumo didinimas; – profesijos, profesinio rengimo standartų ir studijų reglamentų rengimas ar atnaujinimas, studijų turinio pertvarka; – naujų mokymo ir studijų programų, atitinkančių ūkio plėtros poreikius, rengimas ir jų išbandymas, tarptautinių mokymo ir studijų programų rengimas ir jų išbandymas; – švietimo įstaigų aprūpinimas šiuolaikiškais vadovėliais ir kita mokymo medžiaga, informacijos šaltiniais, elektroninėmis mokymosi priemonėmis (mokomąja programine įranga, elektroninėmis simuliacinėmis priemonėmis ir pan.); – pagrindinių kompetencijų ir ypač verslumo, pilietiškumo ugdymo, kalbų mokymo, darnaus vystymosi principų diegimas formaliojo ir neformaliojo švietimo sistemoje. <p><i>Mokymosi visą gyvenimą paslaugų prieinamumo didinimas:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – lanksčių ir individualizuotų mokymosi formų diegimas (neformaliojo švietimo, nuotolinio mokymosi plėtra); – profesinio orientavimo sistemos veiklos tobulinimas ir plėtra; – privalomo priešmokyklinio ugdymo diegimas ir kitų mokymosi visą gyvenimą paslaugų prieinamumo didinimas ypač kaimo vietovėse; – ypatingai gabių vaikų ugdymo poreikių tenkinimas švietimo sistemoje; – mokymosi finansinės, psichologinės, specialiosios ar socialinės pedagoginės ir kitokios pagalbos besimokantiems sistemos pertvarka, didinant MVG prieinamumą; – viešųjų bibliotekų ir kitų įstaigų, asociacijų ir bendruomenių aprūpinimas informacijos šaltiniais, reikalingais skatinti ir plėtoti mokymosi visą gyvenimą prieinamumą.

Ryšys su kitais prioritetais

1.2 prioritetas dėl savo horizontalaus pobūdžio glaudžiai susijęs su visų ES struktūrinių fondų finansuojamų veiksmų programų ir jų prioritetų įgyvendinimu.

Pagal 1.1 prioritetą bus siekiama įtraukti jaunus žmones į darbo rinką ir ilgiau joje išlaikyti jau besirengiančius iš darbo rinkos pasitraukti (išeiti į pensiją). Taigi bus skatinamos įmonių, viešąsias paslaugas teikiančių įstaigų investicijos į žmogiškuosius išteklius. Taip pat bus skatinamas profesinis mobilumas, gyventojų pagrindinių kompetencijų tobulinimas (kompiuterinio raštingumo, verslumo, kalbų ir kt.). 1.2 prioriteto priemonės savo ruožtu padės užtikrinti kokybišką mokymosi visą gyvenimą paslaugų pasiūlą ir prieinamumą, kad pasiūla atitiktų augančią mokymosi paslaugų paklausą, kurią skatins 1.1 prioriteto priemonės. Pagal 1.1 prioritetą taip pat bus tobulinama darbo rinkos stebėsenos, jos pokyčių ir kvalifikacijos mokymo poreikio prognozavimo sistema, skatinamas teritorinis darbo jėgos mobilumas, socialinių problemų prevencija ir socialių paslaugų kūrimas bei plėtra. Visi šie veiksmai įgyvendinimo metu turės būti glaudžiai derinami su 1.2 prioriteto veiksmais.

Švietimo paslaugų kokybės bei prieinamumo gerinimas yra glaudžiai susijęs su priemonėmis, finansuojamomis pagal 3.2 prioritetą. Investicijos į mokymosi visą gyvenimą plėtrą papildys šias 3.2 prioriteto priemones, skirtas mokymo kokybės ir prieinamumo gerinimui: uždaromų bendrojo lavinimo įstaigų infrastruktūros pritaikymas universalių centrų kaimo vietose funkcijoms atlikti; metodinių centrų, kurie teiks paramą specialiųjų poreikių vaikams, jų tėvams ir mokytojams, infrastruktūros pritaikymas bei atnaujinimas, pedagoginių psichologinių tarnybų infrastruktūros modernizavimas, bendrojo lavinimo mokyklų infrastruktūros pritaikymas specialiųjų poreikių vaikams; technologijų ir gamtos mokslų mokymo infrastruktūros bendrojo lavinimo mokyklose pritaikymas ir atnaujinimas; profesinio mokymo įstaigų infrastruktūros pritaikymas bei modernizavimas; sektorių praktinio mokymo centrų infrastruktūros sukūrimas; studijų sistemos infrastruktūros atnaujinimas, aukštųjų mokyklų tinklo pertvarka; profesinio orientavimo infrastruktūros darbo rinkos, švietimo, kultūros ir kitose įstaigose pritaikymas ir modernizavimas.

Intervencijos pagal 1.2 prioritetą taip pat papildys priemones, finansuojamas pagal 1.3 prioritetą. Pagal pastarąjį prioritetą bus finansuojama mokslininkų ir kitų tyrėjų veikla, remiama bendrojo lavinimo mokyklų, technologinių gimnazijų ir kitų švietimo įstaigų mokinių mokslinė veikla, bendradarbiavimas tarp mokslo ir studijų institucijų bei verslo subjektų. Šios priemonės bus glaudžiai derinamos su 1.2 prioriteto priemonėmis, kad išvengti dubliavimo ir užtikrinti papildomumo santykį. Tuo tarpu pagal Ekonomikos augimo veiksmų programos „Informacinės visuomenės“ prioritetą planuojama finansuoti mokslo ir studijų institucijų informacinės sistemos, kompiuterių tinklo plėtrą. Šio tinklo plėtra yra svarbi mokymosi visą gyvenimą uždavinių įgyvendinimui pagal 1.2 prioritetą.

Pagal 1.4 prioritetą „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ numatoma remti viešojo administravimo reformas, įskaitant viešųjų paslaugų teikimo pertvarką švietimo sistemoje. Taip pat šiame prioritete numatoma investuoti į

viešąsias švietimo paslaugas administruojančių asmenų kompetencijas.

1.2 prioritetas tiesiogiai prisidės įgyvendinant daugelį uždavinių, kurių siekiama pagal Ekonomikos konkurencingumo veiksmų programos ir Sanglaudos skatinimo veiksmų programos prioritetus. Mokymosi visą gyvenimą sistema sudarys sąlygas tenkinti visų ekonominės veiklos rūšių darbuotojų rengimo, kvalifikacijos tobulinimo, atnaujinimo ar perkvalifikavimo poreikius.

Numatomas išlaidų pasiskirstymas pagal kategorijas

Išlaidų pasiskirstymas pagal prioritetines temas			
Kodas	Pavadinimas	Finansinė proporcija (proc.)	Finansinė proporcija (Mln. Lt)
72	Švietimo ir mokymo sistemų reformų kūrimas, diegimas ir įgyvendinimas siekiant didinti įsidarbinimo galimybes, gerinti pirminio ir profesinio rengimo ir mokymo atitikimą darbo rinkos poreikiams, atnaujinti mokymo personalo įgūdžius atsižvelgiant į inovacijas ir žinių ekonomikos poreikius	33	290,1
73	Priemonės, skatinančios įsitraukti į mokymosi visą gyvenimą ciklą, įskaitant veiksmus, mažinančius ankstyvą iškritimą iš mokyklos ir mokomųjų dalykų segregaciją lytiniu pagrindu, ir veiksmus, didinančius pirminio mokymo, profesinio rengimo ir aukštojo mokslo prieinamumą ir kokybę.	67	588,9
VISO		100	879
Išlaidų pasiskirstymas pagal finansavimo būdą			
Kodas	Pavadinimas	Finansinė proporcija (proc.)	Finansinė proporcija (Mln. Lt)
01	Neatlygintina pagalba	100	879
VISO		100	879
Išlaidų pasiskirstymas pagal teritorijų tipus			
Kodas	Pavadinimas	Finansinė proporcija (proc.)	Finansinė proporcija (Mln. Lt)
01	Miestas	70	615
05	Kitos kaimiškos vietovės	30	264
VISO		100	879

Numatomi paraiškų teikėjai

Veiksmų programa: Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa
 Prioritetas: Mokymasis visą gyvenimą

Veiklų grupės (priemonės) pavadinimas	Numatomi pareiškėjai
Mokymosi visą gyvenimą institucinės sistemos tobulinimas	Institucijos, vykdančios valstybinės svarbos projektus, kurių įgyvendinimas numatytas

	Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymais patvirtintose strategijose, strategijų įgyvendinimo planuose ir programose
Mokymosi kokybės gerinimas	<ul style="list-style-type: none"> • Viešojo administravimo institucijos; • Valstybės ir savivaldybių įstaigos; • Švietimo ekspertinės institucijos; • Švietimo įstaigos; • Asociacijos, įsteigtos vadovaujantis Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymu (Žin., 2004, Nr. 25-745) arba viešosios įstaigos, įsteigtos vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymu (Žin., 1996, Nr. 68-1633; 2004, Nr. 25-752), išskyrus asociacijas ir viešąsias įstaigas, kurių viena iš pagrindinių veiklų nėra švietimas ar švietimo kokybės gerinimas.
Mokymosi prieinamumo didinimas	<ul style="list-style-type: none"> • Viešojo administravimo institucijos; • Valstybės ir savivaldybių įstaigos; • Švietimo ekspertinės institucijos; • Švietimo įstaigos; • Profesinio orientavimo įstaigos; • Asociacijos, įsteigtos vadovaujantis Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymu (Žin., 2004, Nr. 25-745) arba viešosios įstaigos, įsteigtos vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymu (Žin., 1996, Nr. 68-1633; 2004, Nr. 25-752), išskyrus asociacijas ir viešąsias įstaigas, kurių viena iš pagrindinių veiklų nėra švietimas, profesinis orientavimas ar švietimo prieinamumo didinimas.

Detalūs paramos gavėjai turi būti nustatyti:

- *nacionalinėse programose* („Mokymo ir mokymosi veiksmingumo didinimas atliepiantis rinkos poreikius“, „Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistemos plėtra“, „Praktinio profesinio mokymo išteklių plėtra“, „Nacionalinė studijų programa“, t.t.). Paramos gavėjai būtų nustatyti nacionalinėse programose, kurios būtų tvirtinamos atitinkamais teisės aktais;
- *gairėse paraiškų teikėjams*, kurios bus rengiamos pagal atitinkamus prioriteto finansuojamus veiksmus. Pavyzdžiui, profesinio orientavimo sistemos veiklos tobulinimo ir plėtros veiksmui, paraiškų teikėjais galėtų būti šios institucijos: Švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba, jos teritorinės darbo rinkos mokymo ir konsultavimo tarnybos ir švietimo įstaigos.

Informacija apie paramos gavėjus turės būti pateikta prioritetų prieduose.

1.3. Išvados ir rekomendacijos dėl išlaidų pasiskirstymo pagal prioritetus ir priemones, finansavimo plano

1.3.1. Mokymasis visą gyvenimą

Prioritetas/ priemonė	Priemonės detalizavimas	ES lėšos (mln. Lt)	Iš viso (mln. Lt)
<p align="center">1.2. Mokymosi visą gyvenimą institucinės sistemos tobulinimas (ŠMM)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nacionalinės kvalifikacijų sistemos, apimančios formaliai, neformaliai ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų vertinimą, patobulintą kreditų sistemą, kūrimas ir diegimas; • Švietimo kokybės užtikrinimo ir stebėsenos sistemos stiprinimas: mokinių pasiekimų formaliojo švietimo sistemoje vidinio ir išorinio vertinimo, mokymo ir studijų programų vidinio ir išorinio vertinimo, taip pat institucinio vertinimo stiprinimas; kokybę užtikrinančių ir metodinę paramą teikiančių institucijų administracinių ir ekspertinių gebėjimų didinimas, švietimo stebėsenai reikalingų tyrimų vykdymas ir kt.; • Švietimo sistemos valdymo decentralizacija ir tobulinimas, švietimo finansavimo sistemos tobulinimas: atvirumo didinimas, suteikiant daugiau įtakos organizuotiems mokymosi paslaugų vartotojams; švietimo įstaigų vadybinių gebėjimų stiprinimas, tobulinant jų personalo kvalifikaciją ir informuotumą, strateginio planavimo principų, kokybės vadybos sistemų diegimas; personalo motyvacijos sistemų tobulinimas, įvairių tipų įstaigų partnerystės tinklų stiprinimas; švietimo įstaigų finansavimo sąsajų su neformaliojo švietimo paslaugų teikimo rodikliais stiprinimas; „besimokančiojo krepšelio“ principais pagrįsto suaugusiųjų mokymosi finansavimo modelio sukūrimas ir išbandymas); • Švietimo įstaigų tinklų, valstybinės reikšmės ir viešųjų bibliotekų tinklo pertvarkymas ir optimizavimas (parama siekiant užtikrinti sklandų smulkių įstaigų jungimą, optimalių šiuolaikiškai įstaigai vidaus pertvarkos sprendimų paiešką ir įdiegimą ir kt.). 	42,50	50,00
<p align="center">1.2. Mokymosi kokybės gerinimas (ŠMM)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mokymo personalo kvalifikacijos tobulinimas: kompetencijų, būtinų šiuolaikiniam mokytojui, dėstytojui ar praktikos vadovui suteikimas, tobulinimas ir atnaujinimas, mobilumo skatinimas, kvalifikacijos tobulinimo sistemos stiprinimas ir švietimo darnaus vystymosi kompetencijos tinklo plėtra; • Švietimo teikėjų aprūpinimas šiuolaikiškais vadovėliais ir kita mokymo medžiaga, informacijos šaltiniais, elektroninėmis ir kitomis mokymosi priemonėmis (ypač technologinio, gamtamokslinio mokymo, 	425,00	500,00

	<p>sociokultūrinės kompetencijas plėtojančiomis);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Profesinių, profesinio rengimo standartų ir studijų reglamentų rengimas ar atnaujinimas, studijų turinio pertvarka, atsižvelgiant į naujus kokybinius reikalavimus; • Naujų mokymo ir studijų programų rengimas, akreditavimas ir išbandymas (taikoma tik formaliojo mokymo ir studijų programoms, tačiau neformalus mokymas, kvalifikacijos tobulinimas, lanksčių mokymosi formų plėtra bus įtvirtintas kaip horizontalus prioritetas ir skatinamas visuose tokio tipo projektuose), mokymo ir studijų organizavimo tobulinimas; • Pagrindinių kompetencijų ugdymo stiprinimas visuose švietimo sistemos lygmenyse (ypač verslumo, pilietiško, kalbų, kompiuterinio raštingumo ir sociokultūrinių kompetencijų). 		
<p>1.2. Mokymosi prieinamumo didinimas (ŠMM)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lanksčių, individualizuotų mokymosi formų plėtra: nenuosekliųjų studijų programų ir nuotolinio mokymosi ar kita modernia forma teikiamų studijų programų, orientuotų į dirbančių asmenų mokymosi poreikių tenkinimą, rengimas, akreditavimas, išbandymas; • Profesinio orientavimo sistemos veiklos tobulinimas ir plėtra; jos paslaugų prieinamumas visiems, siekiantiems mokytis ar užsiimti profesine veikla; • Savišvietos ir neformaliojo gyventojų švietimo poreikius tenkinančių viešųjų bibliotekų, kitų įstaigų, asociacijų ir bendruomenių aprūpinimas informacijos šaltiniais, kurie reikalingi mokymuisi visą gyvenimą; • Mokymosi visą gyvenimą paslaugų prieinamumo didinimas kaimo vietovėse (parama kuriant universalius centrus kaimo vietovėse, kurie tenkins įvairius mokymosi poreikius) ir parama visuotinio priešmokyklinio ugdymo diegimui (parama apsirūpinant priešmokyklinio ugdymo pedagogais, vaikų iš atokesnių vietovių saugus pavežimas, aprūpinimas ugdymo priemonėmis ir kt.); • Psichologinės, specialiosios ar socialinės pedagoginės ir kitokios švietimo pagalbos sistemos pertvarka ir plėtra (parama kuriant metodinius centrus, integruojant spec. poreikių asmenis į švietimo sistemą) ir bendrojo lavinimo mokyklų nelankančių (nepritapusių, motyvacijos stokojančių) jaunuolių susigrąžinimas į švietimo sistemą (jaunimo mokyklų gebėjimų stiprinimas); • Ypatingai gabių vaikų gabumų atskleidimas ir ugdymo poreikių tenkinimas formaliojo ir neformaliojo švietimo sistemoje. 	411,40	484,00

Lėšų pasiskirstymas tarp prioriteto priemonių

Lėšų pasiskirstymas tarp prioriteto priemonių atitinka jų įgyvendinimo poreikį. 2004-2006 m. programiniu laikotarpiu planuojama daugiausia lėšų skirti mokymosi prieinamumo ir kokybės priemonėms (atitinkamai 2 ir 3 priemonėms). Prioritetui skirtos lėšos atitinka dvi ES struktūrinių fondų

išlaidų kategorijas. Įgyvendinimo metu prioriteto lėšos tarp priemonių gali būti perskirstomos be Europos Komisijos patvirtinimo. 2010 m. Būtų naudinga atlikti viso prioriteto ir jo finansavimo plano peržiūrą.

Lėšų įsisavinimas pagal 2007-2009 m. ir 2010-2013 m. etapus

2007-2009 m. įgyvendinimo laikotarpiu siūloma pradėti anksčiau įgyvendinti 1 priemonę, kuri sudarytų sąlygas mokymosi visą gyvenimą kokybės ir prieinamumo didinimui. 2004 – 2006 m. laikotarpiu buvo finansuojamas mokymo ir studijų programų rengimas arba atnaujinimas. 2007 – 2013 m. laikotarpiu įgyvendinant 2 ir 3 priemones reikėtų pagrindinį dėmesį ir didesnę lėšų dalį skirti tikslinių grupių švietimui ir mokymui pagal kokybiškas mokymo ir studijų programas, kuris leistų besimokantiems kaip įmanoma sparčiau įgyti naujų, darbo rinkoje trūkstamų kompetencijų ir kvalifikacijų.

Esminės lėšų įsisavinimo rizikos ir prielaidos

Esminės prioriteto įgyvendinimo rizikos ir prielaidos yra šios: atitinkamų nacionalinių programų parengimas šiam prioritetui įgyvendinti („Mokymo ir mokymosi veiksmingumo didinimas atliepiantis rinkos poreikius“, „Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistemos plėtra“, „Praktinio profesinio mokymo išteklių plėtra“, „Nacionalinė studijų programa“, t.t.).

2. MOKSLINIAI TYRIMAI IR TECHNOLOGIJŲ PLĖTRA LIETUVOJE

2.1. Išvados ir rekomendacijos dėl veiksmų programų strategijos

2.1.1. Tyrėjų gebėjimų stiprinimas

Lietuvoje siekiama kurti žinių visuomenę ir konkurencingą ekonomiką. Svarbiausioji šių prioritetų sąlyga yra visapusiškas šalies MTTP, inovacijų sistemos gebėjimų stiprinimas ir potencialo plėtojimas. Nacionalinėje Lisabonos strategijos įgyvendinimo programoje siekiama sudaryti sąlygas verslui naudotis viešojo sektoriaus MTTP rezultatais ir pačiam investuoti į MTTP, plėtojant viešojo sektoriaus MTTP pajėgumus.

ES siekiama didinti nacionalines išlaidas MTTP iki 3 proc. nuo BVP. Atsižvelgiant į dabartinį Lietuvos išlaidų dydį MTTP ir ateities ūkio plėtros tendencijas, Lietuvai būtų labai sudėtinga pasiekti, kad 2010 m. išlaidos MTTP sudarytų 3 proc. BVP. Tačiau nacionalinėje Lisabonos strategijos įgyvendinimo programoje siekiama, kad 2010 m. išlaidos MTTP sudarytų 2 proc. BVP (atitinkamai po 1 proc. viešojo sektoriaus ir verslo sektoriaus lėšų). Verslo sektoriuje reikia labai didinti žymus MTTP išlaidas (nuo 0,16 proc. 2004 m. iki 1 proc. 2010 m.). Nors viešajame sektoriuje reikia mažiau didinti išlaidas (nuo 0,6 proc. 2004 m. iki 1 proc. 2010 m.), bet jame labai svarbu didinti esamų išlaidų efektyvumą bei MTTP veiklos atitiktį visuomenės ir verslo poreikiams.

Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos bendrame vertinime, kurį 2006 m. atliko Europos Komisija, Lietuvai rekomenduojama daugiau dėmesio teikti mokslo ir technologinės bazės stiprinimui, taip pat didinant viešąsias išlaidas MTTP, kad būtų pasiektas ambicingas 2 proc. išlaidų nuo BVP tikslas 2010 m. Nacionalinėje Lisabonos strategijos įgyvendinimo programoje pateikti pasiūlymai dėl papildomų valstybės asignavimų ir fiskalinių priemonių MTTP sektoriui stiprinti, kad didėtų bendrosios išlaidos MTTP srityje. Be to, 2007-2013 m. ES struktūrinė parama Lietuvai (iš ERPF, ESF) prisidės prie MTTP išlaidų didinimo.

Kaip buvo minėta esamos būklės analizės dalyje, Lietuvoje būdingas aukštas mokslinių tyrimų potencialas tam tikrose taikomųjų tyrimų srityse, formuojasi nacionaliniai kompetencijos centrai ir tinklai. Tačiau viešojo sektoriaus MTTP nėra orientuoti į visuomenės ir ūkio poreikius, mažas MTTP rezultatų panaudojimas versle. Be to, dabartiniai žmogiškieji išteklių MTTP srityje neatitinka dabartinių ir ateities poreikių kokybine ir kiekybine prasmėmis. Tačiau Lietuva gali pasinaudoti bendros ES mokslinių tyrimų erdvės ir dalyvavimo tarptautinėse MTTP programose galimybėmis, taip pat pritraukti tiesiogines užsienio investicijas aukštųjų technologijų srityje.

Todėl svarbiausias tikslas MTTP srityje yra didinti Lietuvos MTTP pajėgumą ir potencialą. Jis turi būti didinamas kompleksiskai, t.y.

naudojant žmogiškųjų išteklių, infrastruktūros ir įvairaus bendradarbiavimo priemones, kurios būtų finansuojamos 2007-2013 m. iš ESF ir ERPF. Aukštesni viešojo sektoriaus MTTP gebėjimai leistų vykdyti efektyvesnę MTTP veiklą, kuri geriau atitinka visuomenės ir verslo poreikius, bei leistų aukštųjų technologijų įmonėms atsiskirti nuo mokslo institucijų. Aukštesni privačių įmonių tyrimų ir inovacijų gebėjimai leistų geriau įsisavinti esamas ir kurti naujas technologijas, ir tai skatintų naujų produktų, paslaugų ir procesų kūrimą per inovacijas. Aukštesni MTTP gebėjimai viešajame ir privačiame sektoriuje taip pat padėtų Lietuvos mokslo institucijoms ir verslo įmonėms geriau dalyvauti tarptautinėse MTTP programose bei sudarytų palankesnes sąlygas tiesioginėms užsienio investicijoms pritraukti aukštųjų technologijų srityje (įskaitant užsienio mokslo centrus). Žmogiškųjų išteklių kokybė ir kiekybė MTTP srityje, kuriai skirtas prioritetas „Tyrėjų gebėjimų stiprinimas“, yra vienas iš svarbiausių MTTP pajėgumo dalių.

Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa įgyvendina pirmąjį Lietuvos 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos prioritetą „Produktyvūs žmogiškieji ištekliai žinių visuomenei“. Trečioji šio prioriteto kryptis skirta aukščiausios kvalifikacijos darbo jėgai plėtoti. Esamos būklės ir ateities tendencijų analizė rodo, kad darbo rinkoje auga ir ateityje augs aukštos kvalifikacijos darbuotojų (įskaitant mokslininkus ir kitus tyrėjus) paklausa, kuriai patenkinti reikia imtis tinkamų pastangų pasiūlos pusėje. Dabartiniai žmogiškieji ištekliai MTTP srityje neatitinka dabartinių ir ateities poreikių dėl įvairių problemų (dėl mažo tyrėjų skaičiaus, jų senėjimo, „protų nutekėjimo“, nepakankamos kvalifikacijos). Taip pat žmogiškieji ištekliai yra vienas iš svarbiausių veiksmų pritraukiant tiesiogines užsienio investicijas, ypač aukštųjų technologijų srityje. Todėl šiame prioritete „Tyrėjų gebėjimų stiprinimas“ bus siekiama gerinti žmogiškųjų išteklių kokybę ir kiekybę pagrindinėse mokslo šakose, kurios orientuotos į žiniomis pagrįstus ekonomikos ir darbo rinkos poreikius.

Taip pat šis prioritetas susijęs su kitomis Lietuvos 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos prioritetinėmis kryptimis. Administracinių gebėjimų ir viešojo administravimo efektyvumo kryptis padės didinti nacionalinius MTTP gebėjimus per aukštojo mokslo plėtrą, MTTP struktūros ir valdymo pertvarkymą bei reguliavimo tobulinimą. Siekiant aktyvesnio mokymosi visą gyvenimą bus investuojama į žmogiškuosius išteklius, tobulinamos įvairios mokymąsi visą gyvenimą sistemos dalys. Pagaliau bus skatinamas aukštos kvalifikacijos specialistų užimtumas privačiame ir viešajame sektoriuje, kuris susijęs su žmonių pritraukimo ir išlaikymo darbo rinkoje prioritetine kryptimi.

Prioriteto aprašymas

MTTP žmogiškųjų išteklių kokybė

Lietuvoje reikia toliau tobulinti magistrantų, doktorantų, mokslininkų ir kitų tyrėjų kvalifikaciją. Tai apimtų magistrantų ir doktorantų rengimo kokybę bei mokslininkų ir tyrėjų, dirbančių mokslo institutuose, aukštojo mokslo institucijose ir verslo subjektuose, kvalifikacijos ir kompetencijos tobulinimą visuose jų karjeros etapuose (ankstyvajame etape po studijų ir mokymosi visos karjeros metu). Reikia gerinti žmogiškųjų išteklių kokybę šioje tikslinėje grupėje siekiant efektyvesnės MTTP veiklos viešajame ir platesnės MTTP

veiklos privačiame sektoriuose. Šis tikslas taip pat padėtų Lietuvai geriau dalyvauti tarptautinėse MTTP programose, pritraukti daugiau tiesioginių užsienio investicijų aukštų technologijų srityje (įskaitant užsienio mokslo centrus).

Lietuvoje planuojama stiprinti magistrantų, doktorantų, mokslininkų ir kitų tyrėjų tiek atitinkamos srities kompetenciją, tiek horizontalias kompetencijas. Atitinkamos srities kompetencijos leistų geriau atlikti šiuolaikinę MTTP veiklą visose mokslo šakose, kurios orientuotos į žinių visuomenės ir konkurencingos ekonomikos poreikius. Horizontalios kompetencijos ir prieinamos kokybiškos viešosios paramos paslaugos sudarytų palankesnes sąlygas aukštųjų technologijų įmonėms atsiskirti nuo mokslo institucijų, perduoti technologijas privačiam sektoriui, geriau dalyvauti įvairiose tarptautinėse MTTP programose, t.t. Mokslininkų ir kitų tyrėjų tikslinės grupės kompetencijos būtų stiprinamos tobulinant II ir III pakopos studijas ir mokymąsi, suteikiant priėjimą prie mokslinių duomenų bazių ir kitos informacijos, taip pat teikiant paramą šios tikslinės grupės atstovų mokslinei veiklai fundamentaliųjų ir taikomųjų tyrimų srityje. Studijos ir mokymasis būtų tobulinamas turinio (įskaitant vadovėlius ir kitą medžiagą) ir mokymosi proceso prasme (pavyzdžiui, pritraukiant užsienio ekspertus, kurių atvykimas be viso kito būtų skatinamas ir įgyvendinant tyrime „Protų nutekėjimo“ mažinimas ir „protų“ susigrąžinimas“ siūlomas „protų nutekėjimo“ problemos sprendimo priemonės, tokias kaip specialios finansinės paskatos iš užsienio atvykstantiems aukštos kvalifikacijos specialistams). Prioritetą planuojama teikti studijų programoms, kurių absolventai tenkina žinioms bei technologijoms imlios pramonės (pvz., fizinių, biomedicinos, technologijos mokslų studijų srityse) bei žinioms imlių paslaugų sektorių paklausą.

Lietuvoje reikia skatinti mokslininkų, magistrantų, doktorantų ir kitų tyrėjų mobilumą nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu bei tarp skirtingų sektorių (viešojo, privataus ne pelno, privataus verslo). Nacionalinėje Lisabonos strategijos įgyvendinimo programoje numatytos įvairios priemonės, susijusios su mobilumo skatinimu (finansinis darbdavių skatinimas, sąlygų tyrėjų mobilumui sudarymas). Pagal šį tyrėjų gebėjimų stiprinimo prioritetą planuojama remti studijuojančiųjų mobilumą (pavyzdžiui, rengiant magistrantų ar doktorantų, mokslo daktarų-stažuotojų stažuotes užsienyje ar praktikas įmonėse, viešajame sektoriuje) bei esamų MTTP darbuotojų mobilumą (pavyzdžiui, per mokslininkų stažuotes Lietuvos ar užsienio mokslo centruose). Prie intensyvesnio tarptautinio lygmens mokslininkų ir tyrėjų mobilumo taip pat turėtų prisidėti „Protų nutekėjimo“ mažinimo ir pritraukimo strategijos sukūrimas bei įgyvendinimas, kaip viena iš itin svarbių „protų nutekėjimo“ problemos sprendimo priemonių numatyta tyrime „Protų nutekėjimo“ mažinimas ir „protų“ susigrąžinimas. Be to, planuojama teikti tolesnę paramą atvykstančiųjų į Lietuvą ir išvykstančiųjų iš Lietuvos mokslininkų, tyrėjų ir studentų mobilumo aplinkos srityje (teikiant informavimo, konsultavimo ir mokymo paslaugas). Augantis mobilumas gerintų MTTP žmogiškųjų išteklių kompetenciją ir skatintų efektyvesnį jų panaudojimą. ESF paramos naudojimas mobilumo srityje susijęs su reikalingų teisinių-administracinių priemonių (dėl studento-praktikanto statuso, tyrėjo statuso nevalstybinėse mokslinių tyrimų įstaigose, ūkio subjektų išmokų jiems, administravimo sistemos ir tvarkos, t.t.), kurios gali būti finansuojamos pagal „Administracinių gebėjimų stiprinimo ir viešojo administravimo efektyvumo didinimo“ prioritetą, įgyvendinimu.

Šio prioriteto įgyvendinimas būtų susijęs su nacionalinių programų prioritetingose MTTP srityse, kuriose Lietuva turi mokslinį ir (ar) gamybinį potencialą, įgyvendinimu. Kaip numatyta nacionalinėje Lisabonos strategijos įgyvendinimo programoje ir kituose strateginiuose dokumentuose, Lietuvoje planuojama atnaujinti prioritetingas MTTP kryptis, atnaujinti aukštųjų technologijų programą ir parengti kitas nacionalines programas prioritetingose MTTP srityse. Jeigu būtų parengtos integruotos nacionalinės programos, jų „kietosios“ priemonės galėtų būti finansuojamos iš ERPF (infrastruktūra aukštos kvalifikacijos centruose ir tinkluose, MTTP veikla prioritetingose srityse, bendradarbiavimas tarp verslo, privataus ne pelno, viešojo MTTP sektorių, t.t.), o „minkštosios“ priemonės iš ESF (mokslininkų ir tyrėjų rengimas, kvalifikacijos tobulinimas ir jų mobilumas pagal šį prioritetą. Arba gali būti rengiamos specialistų rengimo programos prioritetingoms MTTP sritims, kaip numatyta nacionalinėje Lisabonos strategijos įgyvendinimo programoje. Jų įgyvendinimas būtų finansuojamas pagal prioritetą „Tyrėjų gebėjimų stiprinimas“. Nacionalinės programos tyrėjų mokymo ir karjeros srityje taip pat gali būti bendrai finansuojamos iš ES 7 bendrosios programos.

Šis prioritetas „Tyrėjų gebėjimų stiprinimas“ bus įgyvendinamas aplinkoje, kuriai būdingas švietimo ir mokymo sistemų prisitaikymas prie kintančių visuomenės ir ūkio poreikių bei paslaugų kokybės didinimas. Nors šie poreikiai bus daugiau tenkinami pagal kitus prioritetus („Mokymasis visą gyvenimą“, „Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas: sveikatos, švietimo ir socialinė infrastruktūra“), pagal šį prioritetą reikia užtikrinti MTTP kokybę mokslo ir studijų sistemoje. Todėl bus toliau teikiama parama vertinimo sistemos plėtrai, MTTP ekspertų rengimui ir mokymui, įvairiai techninei pagalbai MTTP srityje.

MTTP žmogiškųjų išteklių kiekybė

Antra vertus, 2007-2013 m. programiniu laikotarpiu siekiama didinti mokslininkų ir tyrėjų skaičių Lietuvoje (ypač versle). Kaip buvo minėta esamos būklės ir tendencijų analizėje, Lietuvai būdingos šios tikslinės grupės senėjimo, „protų nutekėjimo“ problemos, o naujų specialistų rengimo apimtis neleidžia patenkinti augančių visuomenės ir ūkio poreikių. Šie poreikiai ypač aktualūs fizinių ir technologinių mokslų srityje, kur rengiama nepakankamai tyrėjų. Lietuvoje dar kelerius metus didės ar išliks panašus studijuojančiųjų skaičius, kurių didesnę dalį reikia nukreipti į MTTP veiklą. Nacionalinėje Lisabonos įgyvendinimo programoje siekiama pritraukti daugiau studentų į fizinių ir technologinių mokslų studijas.

Todėl Lietuvoje planuojama skatinti žmogiškuosius išteklius imtis tyrėjo karjeros ar ją tęsti. Tai gali būti atliekama teikiant paramą fiziniams asmenims, privačių įmonių, mokslo institucijų darbuotojams studijuoti Lietuvoje ar užsienio mokslo centruose. Kita minėta intervencija būtų finansinė parama mokslininkų ir tyrėjų mokslinei veiklai studijų proceso metu (pavyzdžiui, parama studijuojančiųjų ir jiems vadovaujančiųjų mokslinei praktinei veiklai I, II, III pakopose, studijos (kvalifikacijos ir kompetencijos tobulinimas) po doktorantūros (III studijų pakopos) studijų bei subsidijos (stipendijos) mokslininkų grupių projektams fundamentaliųjų ir taikomųjų mokslinių tyrimų srityje). Ši parama ne tik didintų šios tikslinės grupės atstovų kompetenciją, bet ir prisidėtų prie studijų ir mokslinės veiklos patrauklumo didinimo. Skatinant tyrėjo karjeros patrauklumą, reikia

užtikrinti lygias teises ar net imtis papildomų priemonių platesniam moterų dalyvavimui užtikrinti. Tačiau ESF paramos naudojimas šioje srityje labai susijęs su studentų, priimamų į šalies aukštąsias mokyklas, skaičiaus suderinimu su visuomenės ir ūkio poreikiais doktorantūros studijų tobulinimu.

Lietuvoje reikia gilinti ir skleisti žinias apie mokslą, technologijas, inovacijas, nes tai leistų plėtoti mokslinių tyrimų ir inovacijų kultūrą Lietuvoje. Tai gali būti atliekama pagal mokslo populiarinimo ir kitas susijusias programas Lietuvoje. Lietuvoje reikia ugdyti mokslo ir technologijų populiarinimo gebėjimus, remti mokslo neformalųjį švietimą. Žinių gilinimas ir sklaida gali apimti įvairių švietimo institucijų mokinių pasiruošimą studijoms (ypač gamtos ir tiksluosiuose moksluose), jų mokslinės veiklos rėmimą.

Prie kiekybinių žmogiškųjų išteklių MTTP srityje pokyčių turi prisidėti „Kokybiškas užimtumas ir socialinė aprėptis“ prioritetas, pagal kurį gali būti remiamas aukštos kvalifikacijos darbuotojų (mokslininkų, tyrėjų, inžinierių, kitos aukštos kvalifikacijos specialistų ne tik Lietuvos, bet ir užsienio valstybių) įdarbinimas verslo, privataus ne pelno ar viešajame MTTP sektoriuje (mokslo ir studijų institucijose, tyrimų institutuose, t.t.). Taip pat Ekonomikos augimo veiksmų programos prioritetai „Ūkio konkurencingumui ir ekonomikos augimui skirti moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra“ bei „Verslo produktyvumo didinimas ir verslo aplinkos gerinimas“ prisidės prie kiekybinių pokyčių per investicijas į aukštos kompetencijos centrus ir tinklus, viešosios inovacijoms ir verslui palankios infrastruktūros plėtrą, geresnį priėjimą prie finansavimo šaltinių. Tačiau didelis darbo užmokesčio tarp Lietuvos ir kitų šalių disbalansas viešajame MTTP sektoriuje išlieka vienu iš svarbiausiųjų apribojimų esamiems darbuotojams išlaikyti ir naujiems darbuotojams pritraukti.

Taip pat 2007-2013 m. programiniu laikotarpiu daug dėmesio bus skiriama „protų nutekėjimo“ sumažinimui ir „protų“ pritraukimui iš užsienio. Nacionalinėje Lisabonos strategijos įgyvendinimo programoje siekiama skatinti užsienyje parengtų lietuvių mokslininkų sugrįžimą į Lietuvą. Jeigu 2004-2006 m. programiniu laikotarpiu „protų nutekėjimo“ problema buvo daugiau sprendžiama netiesioginiu būdu (tobulinant mokslininkų rengimą ir kvalifikaciją, išskyrus paramą protų susigrąžinimo programos parengimui ir įgyvendinimui), tai nauju laikotarpiu toliau planuojama remti „protų“ pritraukimą taikant ir tiesioginį būdą. „Protų“ susigrąžinimui padėtų ne tik palankesnių sąlygų studijoms ar MTTP veiklai sudarymas, bet ir speciali parama užsienyje parengtų ir dirbančių lietuvių mokslininkų integravimui į Lietuvos ekonomiką ir darbo rinką (verslo ir mokslo sektorius). Atsižvelgiant į tai bei įgyvendinant tyrimo „Protų nutekėjimo“ mažinimas ir „protų“ susigrąžinimas“ rekomendacijas, turėtų būti pradėta vykdyti trumpalaikių mokslininkų, gyvenančių užsienyje, vizitų Lietuvoje programa bei ilgalaikė „protų“ programa.

Tyrėjų gebėjimų stiprinimo prioritetas prisidės prie bendradarbiavimo tarp skirtingų MTTP sektorių (viešojo, privataus ne pelno, verslo) skatinimo. Parama bus teikiama bendradarbiavimui tarp Lietuvos aukštųjų mokyklų ir privačių įmonių rengiant aukštos kvalifikacijos specialistus studijų procese, didinant jų kvalifikaciją, per informacijos mainus ar tarpininkavimo paslaugas, kur iniciatyva kyla daugiau iš mokslo ir studijų įstaigų pusės. Pagal Ekonomikos augimo veiksmų programos prioritetą „Verslo produktyvumo didinimas ir verslo aplinkos gerinimas“ planuojama remti įmonių ir valstybinių ir privačių

mokslo institucijų bendradarbiavimo iniciatyvas (įskaitant inovatyvius klasterius, bendradarbiavimo tinklus, technologijų platformas, paramą asociacijoms ir kitiems vešiesiems juridiniams asmenims, kurie teikia viešąsias paslaugas įmonėms), kur iniciatyva kyla daugiau iš ūkio subjektų pusės. Kaip buvo minėta, nacionalinių programų priemonės, skirtos privataus ir valstybinio MTTP sektorių bendradarbiavimui, gali būti finansuojamos atitinkamai iš ESF ar ERPF.

2.1.2. Ūkio konkurencingumui ir ekonomikos augimui skirti MTTP

Aukštos kompetencijos centrai

Nacionalinėje Lisabonos strategijos įgyvendinimo programoje siekiama, kad 2010 m. metinės verslo sektoriaus išlaidos mokslinių tyrimų ir eksperimentinei plėtrai (MTTP) sudarytų 1 proc. BVP. Tačiau kol kas verslo sektoriaus investicijos į MTTP yra labai menkos, o jų augimas yra nepakankamas, kad iki 2010 m. pasiektų numatytas apimtis. Moksliniai tyrimai, kaip žinioms imli paslauga, yra mažai patraukli didžiajai daliai pramonės, ir todėl versle dirba mažai tyrėjų.

Siekiant padidinti verslo investicijas į MTTP ir sudaryti sąlygas verslui naudotis viešojo MTTP sektoriaus rezultatais, nacionalinėje Lisabonos strategijos įgyvendinimo programoje numatyta plėtoti viešojo MTTP sektoriaus pajėgumus ir potencialą. Taip pat šių pajėgumų plėtojimas Lietuvai labai svarbus siekiant pritraukti tarptautines aukštųjų technologijų įmones bei mokslinių tyrimų centrus.

Norint pasiekti užsibrėžtus siekius, Lietuvoje reikia stiprinti nacionalinius *aukštos kompetencijos centrus ir tinklus*, kuriose yra jau sukaupta santykinai aukšta kompetencija ir kurie veikia prioritetinėse MTTP srityse, kur Lietuva turi aukštą mokslinį ir/ar gamybinį potencialą. ERPF finansuojamos veiksmų programos „Ekonomikos augimas“ prioritetas „Ūkio konkurencingumui ir ekonomikos augimui skirti moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra“ teiks paramą esamiems ir besikuriantiems aukštos kompetencijos centrums ir tinklams, kurie savo veiklą jau sėkmingai susiejo ar pradeda sieti su verslo sektoriumi. Siekis remti nacionalinius aukštos kompetencijos centrus numatytas ir nacionalinėje Lisabonos strategijos įgyvendinimo programoje. Stiprinant šiuos centrus ir tinklus reikia atnaujinti mokslinių tyrimų įstaigų ir universitetų esamą infrastruktūrą ir informacinę bazę, kad MTTP darbai būtų efektyvūs bei atitiktų verslo ir visuomenės poreikius.

Valstybės ir ES struktūrinės paramos ištekliai moksliniams tyrimams, technologijų plėtrai ir inovacijoms bus koncentruojami srityse, kurios yra itin svarbios Lietuvos verslo tarptautiniam konkurencingumui ir ilgalaikiam ekonomikos augimui užtikrinti, tarp jų ir srityse, kurios atitinka ekonomikos „proveržio“ kryptis. Investicijos iš ERPF MTTP srityje bus sutelktos tik tuose aukštos kompetencijos centruose ir tinkluose, kurių veikla vykdoma prioritetinėse MTTP srityse (biotechnologijų, lazerių technologijų, nanotechnologijų, informacinių technologijų ir kt.) ir atitinka dabartinius ar ateities verslo plėtros poreikius. Tai leis išvengti ribotų investicijų išsklaidymo ir pasiekti didesnį investicijų poveikį.

Aukštos kompetencijos centrai ir tinklai apims ir fundamentaliuosius, ir taikomuosius tyrimus daugiau tikslųjų ir gamtos mokslų srityje. Socialinių mokslų infrastruktūros poreikiai taip pat galės būti

finansuojami, jeigu šių mokslų institucijos dalyvauja tarpinstituciniuose mokslo tinkluose, susijusiuose su aukštos kompetencijos centrais ir tinklais. Be to, parama kompetencijos centrams ir tinklams gali būti susijusi ir su studijų plėtra tais atvejais, kuomet mokslo centrai esamą bazę naudos ir tyrėjų (magistrantų, doktorantų ir kt.) rengimui ar kvalifikacijos tobulinimui, nes įrangos, priemonių ir kitos infrastruktūros reikia ne tik šiuolaikiniams moksliniams tyrimams atlikti, bet ir aukštos kompetencijos tyrėjams, atitinkantiems verslo ir valstybės poreikiams, paruošti bei jų kvalifikacijai tobulinti. Aukštos kompetencijos centrų sukūrimas, kaip pastebima tyrime „Protų nutekėjimo“ mažinimas ir „protų susigrąžinimas, gali ženkliai palengvinti ir „protų nutekėjimo“ iš Lietuvos problemos sprendimą.

Pagal Ekonomikos augimo veiksmų programos prioritetą „Ūkio konkurencingumui ir ekonomikos augimui skirti moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra“ planuojama remti ir *nacionalinių (kompleksinių) MTTP programų* įgyvendinimą prioritetinėse srityse. Kaip numatyta nacionalinėje Lisabonos strategijos įgyvendinimo programoje ir kituose strateginiuose dokumentuose, Lietuvoje planuojama atnaujinti prioritetines MTTP kryptis, atnaujinti aukštųjų technologijų programą ir parengti kitas nacionalines programas prioritetinėse MTTP srityse. Jeigu būtų parengtos integruotos nacionalinės programos, jų „kietosios“ priemonės būtų finansuojamos iš ERPF (infrastruktūra aukštos kvalifikacijos centruose ir tinkluose, MTTP veikla prioritetinėse srityse, bendradarbiavimas tarp verslo ir mokslo sektorių, t.t.). Nacionalinių programų „minkštosios“ priemonės būtų finansuojamos iš ESF (mokslininkų ir tyrėjų rengimas, kvalifikacijos tobulinimas ir jų mobilumas).

Tačiau norint didinti viešojo MTTP sektoriaus veiklos efektyvumą ir atitiktį verslo poreikiams, taip pat reikalingi ir kiti pokyčiai. Pavyzdžiui, ilgalaikės MTTP strategijos įgyvendinimo II etapo programoje siekiama patobulinti valstybės biudžeto lėšų poreikio nustatymo ir jų skyrimo mokslo ir studijų institucijoms metodiką, mokslinių tyrimų bazinio finansavimo modelį papildyti konkursiniu finansavimu, imtis kitų priemonių. Kai kurios MTTP struktūros ir veiklos pertvarkymo priemonės galės būti finansuojamos pagal Žmogiškųjų išteklių plėtros programos prioritetą „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“.

Skatinimas dalyvauti ES 7 bendrojoje programoje, kitose tarptautinėse MTTP programose

Nacionalinėje Lisabonos strategijos įgyvendinimo programoje numatyta skatinti mokslo ir studijų institucijų, privačių įmonių ir inovacijų paramos infrastruktūros įstaigų dalyvavimą ES 6 ir 7 bendrojoje mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir demonstravimo, CIP, COST ir kitose tarptautinėse mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros programose. Siekiant sustiprinti Lietuvos mokslinį ir inovacijų potencialą, būtina pasinaudoti galimybe perimti pažangesnių šalių patirtį, integruojantis į ES aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų erdvę. Tačiau šiuo metu Lietuvos institucijos mažai koordinuoja 6 bendrosios programos projektų, dažniau dalyvauja kaip mažiau reikšmingos partnerės, joms tenka nereikšminga bendro projektų biudžeto dalis; nepakankamai aktyviai programose dalyvauja verslo įmonės.

Prioritete „Ūkio konkurencingumui ir ekonomikos augimui skirti moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra“ bus siekiama sudaryti

palankesnes sąlygas Lietuvos įmonėms bei mokslo ir tyrimų institucijoms dalyvauti ES 7 bendroje ir kitose tarptautinėse MTTP programose. Europos Bendrijos Komisijos pasiūlyme dėl ES 7 bendrosios MTTP programos (2007–2013 m.) numatoma, kad „naujos infrastruktūros vystymas (siekiant vykdyti specifinėms grupėms, visų pirma MVĮ, skirtus mokslinius tyrimus), bus finansuojamas įvairių šaltinių lėšomis: nacionalinėmis, Bendrosios programos, struktūrinių fondų, Europos investicijų banko paskolomis ir kitomis lėšomis. Kuriant naują infrastruktūrą, bus užtikrintas veiksmingas Bendrijos finansinių priemonių, Bendrosios programos ir, visų pirma, struktūrinių fondų koordinavimas“. Tas pats dokumentas numato, kad mažiau išsivysčiusiuose regionuose (įskaitant konvergencijos regionus, kuriems priklauso Lietuva) įsisteigusiems netiesioginės veiklos dalyviams, prireikus ir jei tai įmanoma, gali būti skirtas papildomas įnašas iš struktūrinių fondų. Projektai, gaunantys paramą ES 7 bendrosios ar kitų tarptautinių MTTP programų projektams vykdyti, galės būti papildomai finansiškai remiami iš ERPF pagal šį prioritetą.

Taip pat pagal šį prioritetą bus naudojamos įvairios kitos skatinimo dalyvauti ES 7 bendroje ir kitose tarptautinėse MTTP programose priemonės, įskaitant ir paramą projektams rengti. Kaip numatyta nacionalinėje Lisabonos strategijos įgyvendinimo programoje, Lietuvos institucijoms turės būti sudarytos palankios sąlygos dalyvauti ES technologijų platformose.

Sąsajų tarp mokslo ir verslo sektorių stiprinimas

Viešojo sektoriaus MTTP nėra orientuoti į ūkio ir visuomenės poreikius, jų rezultatai mažai panaudojami versle. Siekiant didinti MTTP rezultatų pritaikymą, daugiau dėmesio bus skiriama glaudesniai verslo ir mokslo bendradarbiavimui užtikrinti. Parama bus skiriama bendriems verslo ir mokslo projektams, skirtiems naujiems produktams ir technologijoms kurti. Taip pat bus skatinamas mokslo struktūrų kūrimas versle, remiami verslo projektai, kuriuose bus plėtojami aukštų ir vidutiniškai aukštų technologijų įmonių mokslinių tyrimų padaliniai.

2.2. Išvados ir rekomendacijos dėl veiksmų programų tikslų ir uždavinių, horizontalių sričių, suderinamumo su kitomis ES remiamomis priemonėmis, kiekybinių rodiklių, priemonių ir intervencijų, numatomų paraiškų teikėjų

2.2.1. Tyrėjų gebėjimų stiprinimas

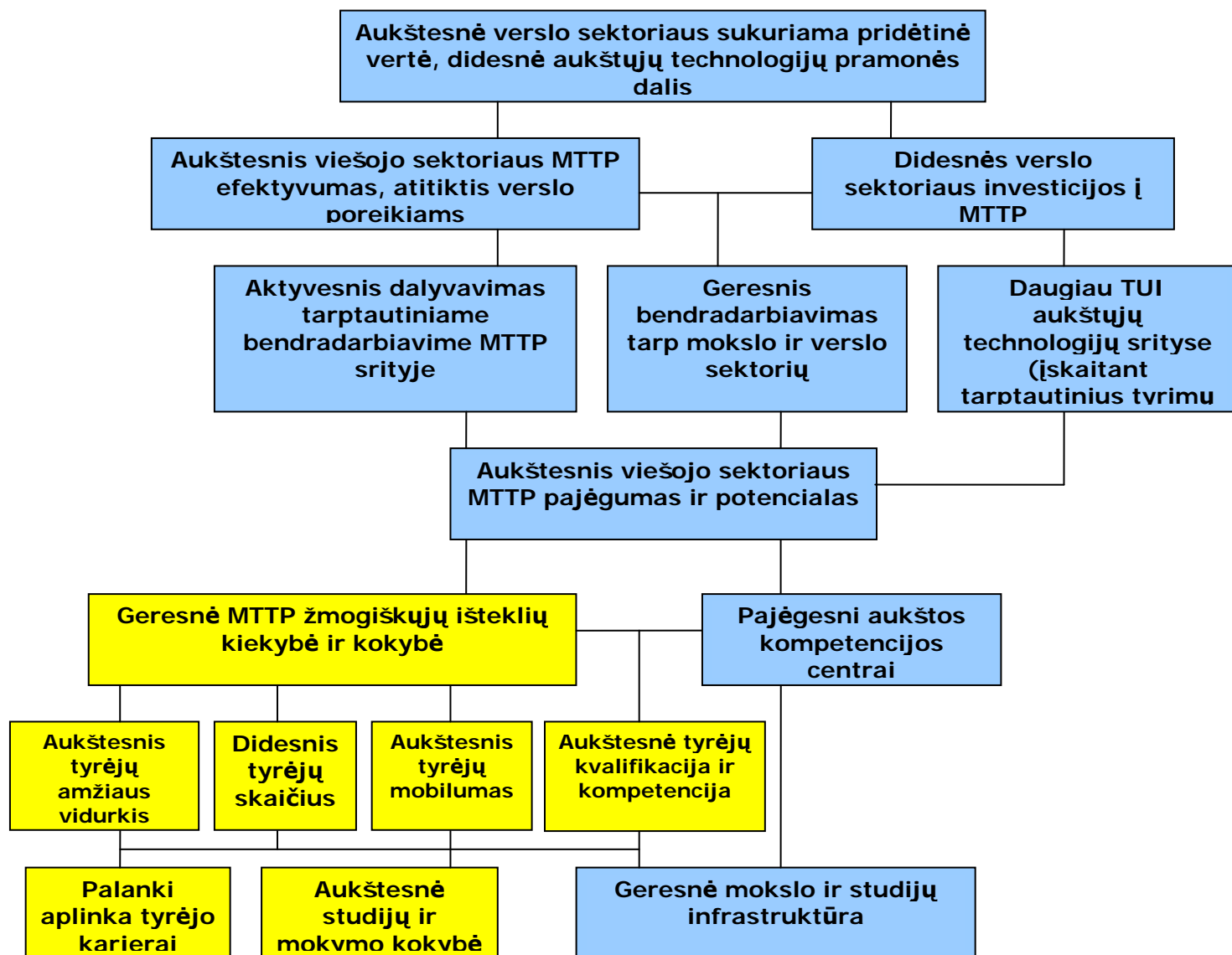
Uždaviniai

Šiame prioritete siekiama didinti žmogiškųjų išteklių gebėjimus MTTP srityje kokybine ir kiekybine prasme. Siekiant šio tikslo, reikia pasiekti šiuos svarbiausius uždavinius:

- padėti didinti tyrėjų skaičių ir mažinti jų amžiaus vidurkį Lietuvoje;
- tobulinti mokslininkų, magistrantų ir doktorantų, kitų tyrėjų kvalifikaciją ir kompetenciją vertikaliosiose ir horizontaliosiose srityse;
- skatinti tyrėjų ir studentų vidaus ar tarptautinį mobilumą bei tarp viešojo ir privataus sektoriaus.

Taip pat šis prioritetas prisideda prie kelių uždavinių, kurių siekiama pagal Ekonomikos augimo veiksmų programos prioritetus „Ūkio konkurencingumui ir ekonomikos augimui skirti moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra“ bei „Verslo produktyvumo didinimas ir verslo aplinkos gerinimas“. Tai apims paramą nacionaliniams aukštos kompetencijos centrams ir tinklams, kiekybinių ir kokybinių sąsajų tarp privataus ir valstybinio tyrimų sektorių stiprinimą, skatinimą dalyvauti ES 7 bendroje programoje ir kitose tarptautinėse MTTP programose ir t.t.

3 pav. Uždavinių medis.

Uždavinių išraiška skaičiais

Strateginis kontekstas

Rodiklis (vertinimo vienetas)	Pradinė situacija (metai)	Skaičiais išreikšti uždaviniai
Tyrėjų skaičius (bendras skaičius, tenkantis tūkstančiui užimtųjų/dalis versle, proc.)	5,12/6,6 proc., 2004 m.	6,1/15
Mokslinės publikacijos 1 mln. gyventojų	242 vnt. – 2004 m.	400 vnt.
Jaunesnis tyrėjų amžius (tyrėjai, turintys daktaro laipsnį, amžiaus grupėse iki 45 metų, be verslo sektoriaus)	38,2 proc.	50 proc.

Programos įgyvendinimo rodikliai

Tipas	Rodiklis (vertinimo vienetas)	Skaičiais išreikšti uždaviniai
Rezultatai	Dalyvių (tyrėjų, kitų MTTP darbuotojų, studentų ir kitų asmenų), kurie sėkmingai baigė neformaliojo ir formaliojo švietimo programas bei gavo neformaliojo švietimo programos baigimo pažymėjimus ir/arba įgijo valstybės pripažįstamą kvalifikaciją, dalis (proc.)	85 proc.
	Pagal darbo sutartis įdarbintų mokslininkų ir kitų tyrėjų įdarbinimo lygis per 6 mėnesius po projekto pabaigos (proc.)	80 proc.
Pasiekimai	Dalyvių (tyrėjų, kitų MTTP darbuotojų, studentų ir kitų asmenų), kurie mokėsi pagal formaliojo ir neformaliojo švietimo programas, skaičius	10 000
	Pagal darbo sutartis įdarbintų mokslininkų ir kitų tyrėjų skaičius, iš jų: a) viešajame sektoriuje, bei b) privačiuose ūkio subjektuose	375, iš jų: a) 115; b) 260

Detalesnis 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos rodiklių vertinimas pateikiamas priežiūros rodiklių ataskaitoje.

Atitiktis horizontalioms temoms (prioritetams) ir jų įgyvendinimas

Lygios galimybės

Šiame prioritete bus užtikrinama lygybė tarp vyrų ir moterų bei integruotas lyčių lygybės principas. Visiems naudos gavėjams ir skirtingų tikslinių grupių atstovams bus suteikiamos lygios teisės dalyvauti projektų veiklose ir naudotis projektų rezultatais. Be to, bus užkirstas kelias bet kokiai diskriminacijai remiantis lytimi, rase, etnine kilme, religija ar tikėjimu, negalia, amžiumi ar seksualine orientacija, suteikiant įvairioms socialinėms grupėms vienodą priėjimą prie paramos pagal šį prioritetą.

Kaip buvo minėta analizės dalyje, Lietuvoje moterys nėra tinkamai atstovaujamos, ypač tikslųjų mokslų srityje ir vyresnio mažiaus tyrėjų grupėse. Nors paskutinių metų tendencijos buvo palankios, vis dėlto reikia skatinti moteris dalyvauti MTTP veikloje. Taip pat reikia skatinti jaunimą siekti mokslininko ar tyrėjo karjeros (ypač fizinių ir technologijos mokslų srityje). Todėl atsižvelgiant į šiuos poreikius, galima imtis atskirų veiksmų vertikaliuoju būdu naudojant paramą pagal šį prioritetą.

Novatoriškos veiklos ir bendradarbiavimo veiksmai (jeigu bus taikomas)

Įgyvendinant šį prioritetą parama bus (arba gali būti) teikiama novatoriškos veiklos skatinimui ir integravimui ES valstybėse narėse bei transnacionalinio ir tarpregioninio bendradarbiavimo veiksams, pirmiausia keičiantis informacija, patirtimi, rezultatais ir gera praktika

bei rengiant viena kitą papildančias strategijas, suderintus ar bendrus veiksmus.

Informacinė visuomenė

Įgyvendinant šį prioritetą informacinės visuomenės prioritetas bus taikomas horizontaliuoju ir vertikaliuoju būdu. Viena vertus, naudojant paramą pagal šį prioritetą bus skatinamas teigiamas poveikis informacinei visuomenei. Antra vertus, pagal šį prioritetą gali būti finansuojami įvairūs veiksmai, susiję su informacinės visuomenės plėtra. Tai apims su IRT susijusios mokslininkų, doktorantų, magistrantų ir kitų tyrėjų kompetencijos tobulinimą, IRT priemonių įtraukimą į studijų ir mokymosi procesą, t.t.

Regioninė plėtra

Siekiant subalansuotos regioninės plėtros, šiame prioritete bus atsižvelgiama į skirtingų regionų poreikius. Nacionalinėje Lisabonos strategijos įgyvendinimo programoje numatyta vystyti aukštos kompetencijos centrus ne tik Vilniuje ir Kaune, bet ir kituose regionuose, atsižvelgiant į jų specifiką ir užtikrinant subalansuotą jų plėtrą. Kaip ir 2004-2006 m. programiniu laikotarpiu, bus toliau siekiama užtikrinti Lietuvos mokslo ir studijų institucinę partnerystę, stiprinant lokalius mokslo ir studijų kompetencijos centrus ir tinklus ar jų dalyvavimą racionaliuose kompetencijos centruose ir tinkluose.

Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 23 d. nutarimu Nr. 575, buvo išskirti penki regioniniai plėtros centrai (Alytus, Marijampolė, Utena, Tauragė, Telšiai). Šioje strategijoje numatytos įvairios su MTTP susijusios priemonės (pvz., pramonės, verslo ir mokslo ryšių skatinimas, aukštojo mokslo įstaigų programų orientavimas į aukštos kvalifikacijos specialistų poreikį, t.t.). Šis prioritetas gali prisidėti prie šių ir kitų priemonių, kurios reikalingos ilgalaikiai ir kompleksinei Lietuvos regionų plėtrai, įgyvendinimo.

Darnus vystymasis

Naudojant paramą pagal šį prioritetą bus vadovaujama visais ES ir nacionaliniais teisės aktais, susijusiais su horizontaliuoju darnaus vystymosi prioritetu. 2007-2013 m. ES struktūrinių fondų parama pagal prioritetą „Tyrėjų gebėjimų stiprinimas“ prisidės prie nacionalinės darnaus vystymosi strategijos prioriteto švietimo ir mokslo vaidmens didinimo srityje bei principų įgyvendinimo. Pagal šį ESF finansuojamos veiksmų programos prioritetą nenumatomos investicijos į infrastruktūrą (išskyrus „kryžminį finansavimą“).

Visi horizontalūs prioritetai turės kiekybiškai išreikštus uždavinius, jiems bus pritaikomos priežiūros sistemos. Tai leis išmatuoti 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos įtaką horizontaliems prioritetams jų įgyvendinimo metu.

Suderinamumas su kitomis ES remiamomis priemonėmis

ES struktūrinių fondų reglamentuose numatyta, kad ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas papildomumo ir suderinamumo

užtikrinimui su kitomis Bendrijų politinėmis iniciatyvomis, konkrečiai su ES 7 bendrąja MTTP programa ir su ES bendrąja konkurencingumo ir inovacijų programa. Europos Bendrijos strateginėse gairėse rekomenduojama, kad ES struktūrinių fondų parama būtų sutelkiama aukštos kompetencijos centruose ir tinkluose bei naudojama nacionalinėms programoms įgyvendinti.

2007-2013 m. programiniu laikotarpiu ES struktūrinė parama MTTP srityje bus suderinta su ES 7 bendrąja, kitomis tarptautinėmis MTTP programomis. 2007-2013 m. laikotarpiu ES 7 bendroji programa turės keturis pagrindinius prioritetus: „Bendradarbiavimas“, „Idėjos“, „Žmonės“ ir „Pajėgumas“. Pagal šios programos prioritetą „Pajėgumas“ bus remiamas ir viso neišnaudoto mokslinių tyrimų potencialo atvėrimas „konvergencijos“ regionuose (apsikeitimas žiniomis ir patirtimi, naujų tyrėjų priėmimas į darbą mokslo centruose, tam tikros mokslinių tyrimų įrangos įsigijimas ar plėtra, įvairūs renginiai ir vertinimas). Šioje srityje bus remiama strateginė partnerystė tarp „konvergencijos“ tikslo valstybių narių ir kitų Europos mokslo centrų ar grupių, siekiant geriau dalyvauti Europos tyrimų erdvėje. Ši parama bus suderinta su ES struktūrinių fondų (ESF ir ERPF) parama Lietuvoje 2007-2013 m. laikotarpiu, pagal šį ESF finansuojamą prioritetą bus stiprinamas žmogiškųjų išteklių pajėgumas MTTP srityje.

Taip pat ESF ir ERPF parama bus teikiama nacionalinėms MTTP ir inovacijų strategijoms bei programoms įgyvendinti. Žmogiškųjų išteklių srityje reikės derinti ES 7 bendrosios programos paramą regioninių, nacionalinių ar tarptautinių programų bendrajam finansavimui tyrėjų mokymo ir karjeros plėtros srityje pagal prioritetą „Žmonės“. Be to, šio prioriteto „Žmonės“ Marie Curie veiksmi, kurie gali apimti įvadinį tyrėjų mokymą, mokymąsi visą gyvenimą ir karjeros plėtrą, verslo-mokslo sektorių partnerystę, tarptautinės dimensijos ir kitus specifinius veiksmus, bus derinami su šio ESF finansuojamo prioriteto parama (labiausiai mokslininkų ir kitų tyrėjų kvalifikacijos ir kompetencijos tobulinimo, jų mobilumo srityse).

Konkrečių intervencijų/veiksmų tolesnis derinimas ir papildomumo užtikrinimas bus atliekamas rengiant ES 7 bendrosios programos darbo programas ir Lietuvos veiksmų programų priedus vėlesniame etape.

Šis prioritetas neturi jokios sąsajos su minima Lietuvos 2007–2013 m. kaimo plėtros programos priemone, nes tai visai skirtingos finansuojamos veiklos ir skirtingi paramos subjektai, todėl suderinamumo su EŽŪFKP čia nėra.

Priemonės/intervencijos

Pagal šį prioritetą planuojama finansuoti šias intervencijų/veiksmų grupes:

Parama mokslo ir studijų, kitoms institucijoms rengiant specialistus, tobulinant jų kvalifikaciją:

- Aukštos kvalifikacijos tyrėjų rengimas, jų praktinių įgūdžių tobulinimas (pavyzdžiui, magistrantūros, doktorantūros bei kitų podiplominių studijų programų atnaujinimas ir naujų (įskaitant tarpinstitucines, tarpdisciplinines, tarptautines, studijas po doktorantūros) studijų programų kūrimas);

- Mokslininkų ir kitų tyrėjų (pvz., mokslo ir studijų institucijų darbuotojų, įmonių aukštos kvalifikacijos specialistų ir kt.) kvalifikacijos ir kompetencijos tobulinimas pagal atitinkamos srities ir horizontalius poreikius (pavyzdžiui, įvadinis mokymas ar mokymasis per visą karjerą);
- Bendradarbiavimas tarp mokslinių tyrimų institucijų, aukštųjų mokyklų bei verslo subjektų (rengiant specialistus, tobulinant jų kvalifikaciją, per informacijos mainus, tarpininkavimo paslaugas, t.t.);

Parama mokslininkams, tyrėjams, studentams mokslinės veiklos, studijų, mobilumo srityje:

- Mokslininkų ir kitų tyrėjų veiklos skatinimas (pavyzdžiui, parama studijuojančiųjų ir jiems vadovaujančiųjų mokslinei praktinei veiklai studijų proceso metu I, II, III pakopose bei subsidijos (stipendijos) mokslininkų ar jų grupių projektams fundamentaliųjų ir taikomųjų mokslinių tyrimų srityje);
- Parama asmenims, įmonių darbuotojams ar universitetų ir tyrimų institutų darbuotojams aukštesnei kvalifikacijai įgyti (magistrantūros ar doktorantūros studijos Lietuvos ar užsienio mokslo ir studijų institucijose, studijos (kvalifikacijos ir kompetencijos tobulinimas) po doktorantūros (III studijų pakopos) studijų ir studijų institucijų darbuotojų tęstinės profesinės studijos);
- Magistrantų, doktorantų, mokslininkų ir kitų tyrėjų mobilumo (vietinio ir tarptautinio; tarp skirtingų sektorių: viešojo, privataus ne pelno, verslo įmonių) skatinimas (pavyzdžiui, doktorantų, mokslo daktarų-stažuotojų stažuotės užsienyje ar praktikos įmonėse, viešojo administravimo institucijose studijų metu ir joms pasibaigus; parama iš užsienio grįžtantiems mokslininkams, įskaitant tyrime "Protų nutekėjimo mažinimas ir "protų" susigrąžinimas" numatytas finansines paskatas, teikiamas įgyvendinant ilgalaikę "protų" ir trumpalaikių mokslininkų vizitų programas).

Vertinimas, populiarinimas ir techninė pagalba (papildanti priemonė):

- Žinios apie tyrimus, technologijas, inovacijas gilinimas ir sklaida (pavyzdžiui, mokslo ir technologijų populiarinimo Lietuvoje gebėjimų ugdymas, mokslo neformalus švietimas ir mokslo vadyba, mokinių mokslinės veiklos rėmimas, priėjimas prie mokslo duomenų bazių, kitų informacijos šaltinių, kitos mokslinės ir techninės informacijos paslaugos, t.t.), parama mokslo pasiekimų ir rezultatų pristatymui Lietuvoje ir užsienyje;
- MTTP, studijų kokybės vertinimas, studijų reglamentų rengimas, informavimas, konsultavimas, mokymas apie mobilumą, MTTP ekspertų ir personalo rengimas, mokymas, įvairi techninė pagalba.

Šios priemonės susijusios su kitomis intervencijomis/veiksmis pagal kitas veiksmų programas ir jų prioritetus.

Pagal prioritetą „Mokymasis visą gyvenimą“ planuojama finansuoti mokymosi visą gyvenimą institucijų sistemos tobulinimo, kokybės gerinimo veiksmus, prieinamumo didinimo veiksmus. Šis prioritetas apimtų paramą I-II pakopos studijoms, dėstytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemos plėtrai (visų studijų pakopų).

Su tyrėjų gebėjimų stiprinimo prioritetu susijusi aukštojo mokslo reformos plėtra ir viešojo MTTP struktūros ir valdymo pertvarkymas, kuris sudarytų palankias sąlygas didinti MTTP gebėjimus ir potencialą. Pirmajame aukštojo mokslo plėtros etape (įgyvendinimas 2008-2010 m.) planuojama tobulinti aukštojo mokslo sistemos valdymą, valstybinių universitetų vidaus valdymą, pertvarkyti aukštojo mokslo sistemos finansavimą. MTTP pertvarkymas gali apimti Lietuvos technologijos instituto ar institutų, Lietuvos mokslinių tyrimų tarybos, Lietuvos technologijų agentūros, kitų institucijų steigimą, perėjimą prie programinio ir konkursinio finansavimo, t.t. Taip pat parama gali būti teikiama nacionalinių MTTP programų, kurių įgyvendinimas būtų finansuojamas iš ES struktūrinių fondų, rengimui (įskaitant užsienio ekspertų pritraukimą). Be to, reikia tobulinti reguliacinę MTTP aplinką (sprendžiant intelektualinės nuosavybės, autorių teisių, patentų, priėjimo prie informacijos/infrastruktūros, mobilumo, tyrimų ir inovacijų statistikos, kitus klausimus). Parama šiose srityje būtų teikiama pagal ESF finansuojamos veiksmų programos prioritetą „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“.

ERPF finansuojamos Ekonomikos augimo veiksmų programos prioritetu „Ūkio konkurencingumui ir ekonomikos augimui skirti moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra“ reikia remti nacionalinius aukštos kompetencijos centrus ir tinklus (MTTP bei studijų ir mokymo, kurie vykdomi šiuose centruose ir tinkluose, infrastruktūrą), nacionalinių programų įgyvendinimą prioritetinėse MTTP srityse (įskaitant MTTP darbus), sudaryti palankesnes sąlygas dalyvauti 7 bendroje ir kitose tarptautinėse MTTP programose, teikti paramą įmonėms bei bendriems įmonių ir mokslo ir studijų įstaigų projektams tyrimų ir inovacijų srityje, t.t. Pagal Ekonomikos augimo veiksmų programos prioritetą „Verslo produktyvumo didinimas ir verslo aplinkos gerinimas“ planuojama remti viešosios inovacijos ir verslui palankios infrastruktūros plėtrą (įskaitant mokslo ir technologijų parkus, inovacijų ir technologijų centrus, technologinius verslo inkubatorius, t.t.), įmonių ir mokslo institucijų bendradarbiavimo iniciatyvas (įskaitant klasterius, technologijų platformas), geresnį priėjimą prie finansavimo šaltinių (paskolų palūkanų dalinis finansavimas, mikrokreditai investicijoms, rizikos kapitalo fondų investicijos).

Pagal Ekonomikos augimo veiksmų programos „Informacinės visuomenės“ prioritetą numatyta finansuoti mokslinių duomenų archyvų kūrimą, taip pat su šiuo prioritetu yra susijusi mokslo ir studijų institucijų informacijos sistemos, kompiuterių tinklo plėtra. Pagal Sanglaudos skatinimo veiksmų programos „Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas: sveikatos, švietimo ir socialinė infrastruktūra“ prioritetą aukštojo mokslo srityje bus remiamas kolegijų ir universitetų infrastruktūros, skirtos studijoms, modernizavimas, tyrimų centrų ir universitetinių ligoninių pritaikymas studijoms, aukštojo mokslo ekspertinių institucijų bazės stiprinimas.

Numatomas išlaidų pasiskirstymas pagal kategorijas

Išlaidų pasiskirstymas pagal prioritetines temas			
Kodas	Pavadinimas	Finansinė proporcija (proc.)	Finansinė proporcija (Mln. Lt)
74	Žmogiškųjų išteklių plėtra mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje, ypač per magistrantūros studijas, tyrėjų rengimą, ir universitetų, tyrimų centrų ir verslo įmonių tinklų kūrimą	100	407,45
IŠ VISO		100	407,45
Išlaidų pasiskirstymas pagal finansavimo būdą			
Kodas	Pavadinimas	Finansinė proporcija (proc.)	Finansinė proporcija (Mln. Lt)
01	Neatlygintina pagalba	100	407,45
IŠ VISO		100	407,45
Išlaidų pasiskirstymas pagal teritorijų tipus			
Kodas	Pavadinimas	Finansinė proporcija (proc.)	Finansinė proporcija (Mln. Lt)
01	Miestas	90	366,71
05	Kitos kaimiškos vietovės	10	40,75
IŠ VISO		100	407,45

Numatomi paraiškų teikėjai

Veiksmų programa: Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa

Prioritetas: 3 „Tyrėjų gebėjimų stiprinimas“

Priemonės pavadinimas	Numatomi pareiškėjai
<ul style="list-style-type: none"> Parama mokslo ir studijų, kitoms institucijoms rengiant specialistus, tobulinant jų kvalifikaciją 	<ul style="list-style-type: none"> Mokslo ir studijų institucijos (aukštosios mokyklos ir mokslinių tyrimų įstaigos); Privačios įmonės, susijusios su aukštųjų technologijų gamybos šakomis (formuojančios ir diegiančios inovacijas); Mokslo ir studijų ekspertinės ir koordinavimo institucijos; Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos; Asociacijos, įsteigtos vadovaujantis LR įstatymu; Viešosios įstaigos, įsteigtos vadovaujantis LR viešųjų įstaigų įstatymu Institucijos, nurodytos nacionalinėse programose.
<ul style="list-style-type: none"> Parama mokslininkams, tyrėjams, studentams mokslinės veiklos, 	<ul style="list-style-type: none"> Mokslo ir studijų institucijos (aukštosios mokyklos ir mokslinių

studijų, mobilumo srityje	tyrimų įstaigos); <ul style="list-style-type: none"> • Mažos ir vidutinės įmonės; • Mokslo ir studijų ekspertinės ir koordinavimo institucijos; • Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos; • Asociacijos, įsteigtos vadovaujantis LR įstatymu; • Viešosios įstaigos, įsteigtos vadovaujantis LR viešųjų įstaigų įstatymu • Institucijos, nurodytos nacionalinėse programose.
<ul style="list-style-type: none"> • Vertinimas, populiarinimas ir techninė pagalba (pasiskirstymas pagal priemones bus pateiktas vėliau) 	<ul style="list-style-type: none"> • Mokslo ir studijų institucijos (aukštosios mokyklos ir mokslinių tyrimų įstaigos); • Mokslo ir studijų ekspertinės ir koordinavimo institucijos; • Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos; • Asociacijos, įsteigtos vadovaujantis LR įstatymu; • Viešosios įstaigos, įsteigtos vadovaujantis LR viešųjų įstaigų įstatymu • Institucijos, nurodytos nacionalinėse programose.

Detalūs paramos gavėjai turi būti nustatyti:

- *nacionalinėse programose* („Bendroji nacionalinė mokslinių tyrimų bei mokslo ir verslo bendradarbiavimo programa“, „Bendroji nacionalinė kompleksinė programa“, „Tyrėjų karjeros programa“, „Nacionalinė studijų programa“, t.t.). Paramos gavėjai būtų nustatyti nacionalinėse programose, kurios būtų tvirtinamos atitinkamais teisės aktais;
- *gairėse paraiškų teikėjams*, kurios bus rengiamos pagal atitinkamus prioriteto finansuojamus veiksmus. Pavyzdžiui, tyrėjų įdarbinimo veiksmui įgyvendinti numatomi paraiškų teikėjai galėtų būti mažos ir vidutinės verslo įmonės (atitinkančios tam tikras valstybės pagalbos nuostatas). Tačiau šis paraiškų teikėjas nebūtų numatytas trečioje prioriteto „Tyrėjų gebėjimų stiprinimas“ priemonėje.

Informacija apie paramos gavėjus turės būti pateikta prioritetų prieduose.

2.2.2. Ūkio konkurencingumui ir ekonomikos augimui skirti MTTP

Uždaviniai

Ekonomikos augimo veiksmų programa siekia ne tik padidinti aukštųjų technologijų įmonių skaičių, bet ir didinti verslo įmonių kuriamą pridėtinę vertę. Kad būtų prisidėta prie šių tikslų, šiame prioritete siekiama didinti viešojo MTTP pajėgumus ir potencialą per šiuos svarbiausius uždavinius:

- Sustiprinti viešą ir privačią mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros (toliau – MTTP) bazę;
- Padidinti viešo sektoriaus MTTP veiklos efektyvumą ir prieinamumą įmonėms;

- Padidinti MTTP veiklos aktyvumą privačiame sektoriuje;
- Pagerinti žinių ir technologijų sklaidos terpę, skatinti verslo ir mokslo bendradarbiavimą MTTP srityje.

Taip pat šis prioritetas prisideda prie uždavinių, kurių siekiama pagal kitus prioritetus:

- Pagal Ekonomikos augimo veiksmų programos prioritetą „Verslo produktyvumo didinimas ir verslo aplinkos gerinimas“ planuojama remti viešosios inovacijoms ir verslui palankios infrastruktūros plėtrą, įmonių ir mokslo institucijų bendradarbiavimo iniciatyvas, geresnį priėjimą prie finansavimo šaltinių;
- Pagal Ekonomikos augimo veiksmų programos „Informacinės visuomenės“ prioritetą planuojama finansuoti mokslo ir studijų institucijų informacinės sistemos, kompiuterių tinklo plėtrą. Pagal Sanglaudos skatinimo veiksmų programos „Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas: sveikatos, švietimo ir socialinė infrastruktūra“ prioritetą bus remiama aukštojo studijų infrastruktūros plėtra;
- Pagal ESF finansuojamos veiksmų programos „Žmogiškųjų išteklių plėtra“ prioritetą „Tyrėjų gebėjimų stiprinimas“ siekiama didinti MTTP žmogiškųjų išteklių kiekybę ir kokybę, skatinti jų mobilumą.

Uždavinių išraiška skaičiais

Strateginis kontekstas

Rodiklis (vertinimo vienetas)	Pradinė situacija (metai)	Skaičiais išreikšti uždaviniai
Bendros išlaidos MTTP, proc. BVP	0,76 proc.	2,2 proc.
Tyrėjų skaičius, tenkantis tūkstančiui užimtųjų/skaičius versle proc.	5,12/6,6 %, 2004 m.	6,1/15 %
Europos patentų biurui pateiktų paraiškų skaičius 1 mln. gyventojų, vnt.	2,6 , 2002 m.	30

Programos įgyvendinimo rodikliai

Tipas	Rodiklis (vertinimo vienetas)	Skaičiais išreikšti uždaviniai
Rezultatai	Sukurti technologiniai integruoti verslo, mokslo ir studijų sąveikos centrai (poliai, slėniai ar pan.)	2-3
	Sukurti ir veikiantys mokslinių tyrimų centrai	12
	Pritraukta privačių investicijų (mln. eurų)	150
Pasiekimai	MTTP veiklos ir infrastruktūros plėtros projektų skaičius, iš jų: a) privačios iniciatyvos projektų skaičius b) viešojo sektoriaus MTTP infrastruktūros ir bazinės įrangos plėtros projektų skaičius	250, iš jų: a) 200 b) 50

MTTP ir inovacijų aplinkos gerinimo projektų skaičius, iš jų:	35
a) infrastruktūros kūrimo ar plėtros projektai	5

Detalesnis 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos rodiklių vertinimas pateikiamas priežiūros rodiklių ataskaitoje.

Suderinamumas su kitomis ES remiamomis priemonėmis

ES struktūrinių fondų reglamentuose numatyta, kad ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas papildomumo ir suderinamumo užtikrinimui su kitomis Bendrijų politinėmis iniciatyvomis, konkrečiai su ES 7 bendrąja MTTP programa ir su ES bendrąja konkurencingumo ir inovacijų programa. Europos Bendrijos strateginėse gairėse rekomenduojama, kad ES struktūrinių fondų parama būtų sutelkiama aukštos kompetencijos centruose ir tinkluose bei naudojama nacionalinėms programoms įgyvendinti.

2007-2013 m. programiniu laikotarpiu ES struktūrinė parama MTTP srityje bus suderinta su ES 7 bendrąja, kitomis tarptautinėmis MTTP programomis. 2007-2013 m. laikotarpiu ES 7 bendroji programa turės keturis pagrindinius prioritetus: „Bendradarbiavimas“, „Idėjos“, „Žmonės“ ir „Pajėgumai“. Pagal šios programos prioritetą „Pajėgumai“ bus remiamas ir viso neišnaudoto mokslinių tyrimų potencialo atvėrimas „konvergencijos“ regionuose (apsikeitimas žiniomis ir patirtimi, naujų tyrėjų priėmimas į darbą mokslo centruose, tam tikros mokslinių tyrimų įrangos įsigijimas ar plėtra, įvairūs renginiai ir vertinimas). Šioje srityje bus remiama strateginė partnerystė tarp „konvergencijos“ tikslo valstybių narių ir kitų Europos mokslo centrų ar grupių, siekiant geriau dalyvauti Europos tyrimų erdvėje. Ši parama bus suderinta su ES struktūrinių fondų (ESF ir ERPF) parama Lietuvoje 2007-2013 m. laikotarpiu, pagal šį ERPF finansuojamą prioritetą bus stiprinamas nacionalinių aukštos kompetencijos centrų ir tinklų pajėgumas ir potencialas prioritėtinėse MTTP srityse.

Be to, ES struktūrinių fondų parama bus naudojama nacionalinėms MTTP ir inovacijų strategijoms bei programoms įgyvendinti. Nacionalinių programų koordinavimas (taip vadinama ERA-NET schema) bei iniciatyvos pagal 169 str. bus toliau remiamos pagal ES 7 bendrosios programos prioritetą „Bendradarbiavimas“, jose galės dalyvauti ir Lietuva 2007-2013 m. laikotarpiu. Taip pat Lietuvoje naudojant ERPF ir ESF paramą bus skatinamas bendradarbiavimas tarp mokslo ir verslo sektorių nacionaliniu lygiu, ir tai sudarys palankesnes sąlygas Lietuvos mokslo institucijų ir verslo įmonių įsijungimui į tarptautinį bendradarbiavimą MTTP srityje.

Konkrečių intervencijų/veiksmų tolesnis derinimas ir papildomumo užtikrinimas bus atliekamas rengiant ES 7 bendrosios programos darbo programas ir Lietuvos veiksmų programų priedus.

Priemonės/intervencijos

Pagal šį prioritetą planuojama finansuoti šias intervencijas/veiksmus:

MTTP infrastruktūra ir įranga

- Viešosios MTTP infrastruktūros kūrimas/atnaujinimas ir modernios mokslinės įrangos įsigijimas;

- MTTP infrastruktūra pagal nacionalines (kompleksines) MTTP programas;
- Jungtiniai mokslo centrai (jų bazė tarnaus kelių mokslo įstaigų projektams vykdyti ir bus orientuojamasi į specifines, naujas ir inovatyvias sritis);
- Universitetų infrastruktūros, skirtos studijoms, modernizavimas (pirmenybė skiriama prioritetinėms mokslo ir studijų sritims, susijusioms su MTTP);
- Integruotų mokslo, studijų ir verslo centrų (slėnių) programų (pavyzdžiu galėtų būti besikuriantys žinių ekonomikos branduoliai Saulėtekio ar Visorių vietovėse) formavimas, įgyvendinimas;
- Išskirtinių tyrimų centrų, kuriuose vykdomi aukščiausio tarptautinio lygio strateginiai tyrimai, infrastruktūra;
- Parama MTEP infrastruktūrai konkurso pagrindu;
- Mokslo-verslo sąveikos centrų infrastruktūra.

Mokslinių tyrimų veiklos mokslo centruose

- Viešųjų mokslinių tyrimų įstaigų ir universitetų vykdomi moksliniai tyrimai;
- MTTP veikla pagal nacionalines (kompleksines) MTTP programas;
- Veikla jungtiniuose mokslo centruose;
- Integruotų mokslo, studijų ir verslo centrų (slėnių) programų (pavyzdžiu galėtų būti besikuriantys žinių ekonomikos branduoliai Saulėtekio ar Visorių vietovėse) formavimas, įgyvendinimas;
- MTTP veikla išskirtiniuose tyrimų centruose, kuriuose vykdomi aukščiausio tarptautinio lygio strateginiai tyrimai;
- Parama MTTP veiklai konkurso pagrindu;
- Veikla mokslo-verslo sąveikos centruose;
- Pasirengimas dalyvauti Europos Bendrijos septintojoje bendrojoje programoje bei dalyvavimas Eureka programoje, sudarant galimybes vykdyti projektus, kuriuose kuriami konkurencingi pasaulinėje rinkoje, pažangiausiomis technologijomis paremti produktai ir procesai.

Technologijų perdavimas ir tobulinimas, kito susijusios veiklos

- Mokslo ir technologijų parkai, technologijų inkubatoriai ir inovacijų / technologijų centrai;
- Greitai augančių technologinių įmonių bei nuo universitetų, mokslinių tyrimų įstaigų ar tyrėjų grupių atskylančių įmonių kūrimosi skatinimas, teikiant kompleksines subsidijuojamas inkubavimo, verslo pradžios finansavimo ir kitas paslaugas;
- Įmonių ir mokslo institucijų bendrų iniciatyvų skatinimas (klasterių kūrimas ir technologinių platformų, patenkančių į ūkio plėtos įžvalgos identifikuotas „proveržio“ sritis, skatinimas);
- Pasirengimas dalyvauti Europos Bendrijos septintojoje bendrojoje programoje bei dalyvavimas Eureka programoje, sudarant galimybes vykdyti projektus, kuriuose kuriami konkurencingi pasaulinėje rinkoje, pažangiausiomis technologijomis paremti produktai ir procesai.

Šios intervencijos bus susijusios su kitomis intervencijomis/veiksmis pagal kitas veiksmų programas ir jų prioritetus.

Pagal kitą ERPF finansuojamos "Ekonomikos augimo programos" prioritetą „Verslo produktyvumo didinimas ir verslo aplinkos gerinimas“ planuojama remti viešosios inovacijoms ir verslui palankios infrastruktūros plėtrą (įskaitant mokslo ir technologijų parkus,

inovacijų ir technologijų centrus, t.t.), įmonių ir mokslo institucijų bendradarbiavimo iniciatyvas (įskaitant inovatyvius klasterius, bendradarbiavimo tinklus, technologijų platformas, paramą asociacijoms ir kitiems vešiesiems juridiniams asmenims, kurie teikia viešąsias paslaugas įmonėms), geresnį priėjimą prie finansavimo šaltinių (paskolų palūkanų dalinis finansavimas, mikrokreditai investicijoms, rizikos kapitalo fondai, t.t.).

Pagal šios programos „*Informacinės visuomenės*“ prioritetą planuojama finansuoti mokslo ir studijų institucijų informacinės sistemos, kompiuterių tinklo plėtrą.

Prie mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros skatinimo prisidės ir Žmogiškųjų išteklių plėtros programos prioritetai. Šios programos „*Tyrėjų gebėjimų stiprinimo*“ prioriteto veiksmais parama bus teikiama žmogiškųjų išteklių kiekybei ir kokybei didinti MTTP srityje. Tai apims ne tik paramą aukštos kvalifikacijos specialistų rengimui bei mokslininkų ir tyrėjų kvalifikacijos tobulinimui, bet paramą mokslininkų ir kitų tyrėjų tiriamajai veiklai, aukštesnei kvalifikacijai įgyti. Šis prioritetas taip pat apims bendradarbiavimo tarp Lietuvos mokslo ir studijų institucijų bei privačių įmonių skatinimą (rengiant aukštos kvalifikacijos specialistus, tobulinant tyrėjų kvalifikaciją, keičiantis žiniomis, t.t.), paramą žinių apie tyrimus, technologijas, inovacijas gilinimui ir sklaidai, mokinių mokslinės veiklos rėmimui.

Su tyrėjų gebėjimų didinimo prioritetu susijusi aukštojo mokslo reformos plėtra ir viešojo MTTP pertvarkymas, kuris sudarytų palankias sąlygas didinti MTTP gebėjimus. Pirmajame aukštojo mokslo plėtros etape planuojama optimizuoti aukštojo mokslo sistemos valdymą, universitetinių aukštųjų mokyklų vidaus valdymą, pertvarkyti aukštojo mokslo sistemos finansavimą, atnaujinti studijų turinį ir vertinti aukštojo mokslo kokybę, o vėlesniame etape - pertvarkyti aukštųjų mokyklų tinklą, optimizuoti studentų skaičių, imtis kitų pokyčių. MTTP pertvarkymas turi apimti Lietuvos technologijos instituto, Lietuvos mokslinių tyrimų tarybos, Lietuvos technologijų agentūros steigimą, t.t. Be to, reikia tobulinti reguliacinę MTTP aplinką (intelektualinės nuosavybės, autorių teisių, patentų, priėjimo prie informacijos/infrastruktūros, tyrimų ir inovacijų duomenų bazių, kiti klausimai). Parama šiose srityje būtų teikiama pagal ESF finansuojamos veiksmų programos „*Administracinių gebėjimų stiprinimo ir viešojo administravimo efektyvumo didinimo*“ prioritetą.

Pagal Sanglaudos skatinimo veiksmų programos „*Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas: sveikatos, švietimo ir socialinė, infrastruktūra*“ prioritetą bus remiama aukštojo studijų infrastruktūros plėtra (visose mokslo šakose, įskaitant socialinius ir humanitarinius mokslus, išskyrus su kompetencijos centrais ir tinklais susijusią infrastruktūrą, kuri gali būti naudojama MTTP ir studijų proceso metu). Tai apims įvairios infrastruktūros plėtrą (įrangą, prietaisus, taip pat priėjimą prie informacijos ir duomenų bazių).

Numatomas išlaidų pasiskirstymas pagal kategorijas

Išlaidų pasiskirstymas pagal prioritetines temas			
Kodas	Pavadinimas	Finansinė proporcija (proc.)	Finansinė proporcija (Mln. Lt)
01	MTTP veiklos tyrimų centruose	10,97	256,64

02	MTTP infrastruktūra	35,65	834,07
03	Technologijų perdavimas ir tobulinimas, stiprinant mažų ir vidutinių įmonių (MVI), įmonių ir universitetų ryšius, visų rūšių aukštesnio nei vidurinis švietimo ir mokymo įstaigas, regionų savivalda, tyrimų centrai ir mokslo ir technologijų klasteriai (mokslo ir technologijų parkai, technopoliai ir kt.)	18,39	430,11
04	MTTP veikla	10,40	243,38
07	Investicijos į įmones, tiesiogiai susijusias su MTTP ir inovacijomis	18,91	442,50
09	Kitos investicijos skatinti MTTP, inovacijas ir verslumą	5,67	132,75
IŠ VISO		100	2339,44

Išlaidų pasiskirstymas pagal finansavimo būdą

Kodas	Pavadinimas	Finansinė proporcija (proc.)	Finansinė proporcija (Mln. Lt)
01	Neatlygintina pagalba	100	2339,44
IŠ VISO		100	2339,44

Išlaidų pasiskirstymas pagal teritorijų tipus

Kodas	Pavadinimas	Finansinė proporcija (proc.)	Finansinė proporcija (Mln. Lt)
00	Netaikoma	100	2339,44
IŠ VISO		100	2339,44

Numatomi paraiškų teikėjai

Veiksmų programa: Ekonomikos augimo veiksmų programa

Prioritetas: 1 „Ūkio konkurencingumui ir ekonomikos augimui skirti moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra“ (ŠMM kompetencijos srityje)

Priemonės pavadinimas	Numatomi pareiškėjai
<ul style="list-style-type: none"> MTTP infrastruktūra ir įranga; 	<ul style="list-style-type: none"> Mokslo ir studijų (mokslinių tyrimų įstaigos ir aukštosios mokyklos) institucijos; Valstybės ir savivaldybių institucijos, įstaigos ar organizacijos bei viešosios įstaigos (kurių bent vienas steigėjų yra biudžetinė įstaiga), kurie vykdo mokslinę veiklą; institucijos, nurodytos nacionalinėse programose.
<ul style="list-style-type: none"> Mokslinių tyrimų veiklos tyrimų centruose 	<ul style="list-style-type: none"> Mokslo ir studijų (mokslinių tyrimų įstaigos ir aukštosios mokyklos) institucijos; Valstybės ir savivaldybių institucijos, įstaigos ar organizacijos bei viešosios

	<p>įstaigos (kurių bent vienas steigėjų yra biudžetinė įstaiga), kurie vykdo mokslinę veiklą;</p> <ul style="list-style-type: none"> • institucijos, nurodytos nacionalinėse programose.
<ul style="list-style-type: none"> • Technologijų perdavimas ir tobulinimas, kitos susijusios veiklos 	<ul style="list-style-type: none"> • Mokslo ir studijų (mokslinių tyrimų įstaigos ir aukštosios mokyklos) institucijos; • Valstybės ir savivaldybių institucijos, įstaigos ar organizacijos bei viešosios įstaigos (kurių bent vienas steigėjų yra biudžetinė įstaiga), kurie vykdo mokslinę veiklą; • Viešosios įstaigos, pagal įstatus vykdančios ar galinčios vykdyti mokslo ir technologijų parkams, technologijų perdavimo centrams, mokslo ir verslo sąveikos centrams, inovacijų ir technologijų centrams ar agentūroms būdingas funkcijas; • Mažos ir vidutinės įmonės; • institucijos, nurodytos nacionalinėse programose.

Detalūs paramos gavėjai turi būti nustatyti:

- *nacionalinėse programose* („Bendroji nacionalinė mokslinių tyrimų bei mokslo ir verslo bendradarbiavimo programa“, „Bendroji nacionalinė kompleksinė programa“, „Tyrėjų karjeros programa“, t.t.). Paramos gavėjai būtų nustatyti nacionalinėse programose, kurios būtų tvirtinamos atitinkamais teisės aktais;
- *gairėse paraiškų teikėjams*, kurios bus rengiamos pagal atitinkamus prioriteto finansuojamus veiksmus. Pavyzdžiui, paramai, susijusiai su ES 7 bendrąja programa, parama būtų teikiama tik toms institucijoms, kurios gali teikti paraiškas minėtai programai ir kurios dalyvauja pastarojoje programoje.

Informacija apie paramos gavėjus turės būti pateikta prioritetų prieduose.

4 pav. Loginė gardelė

	1.3 prioritetas	2.1 prioritetas
Prioritetas	Tyrėjų gebėjimų stiprinimas	Ūkio konkurencingumui ir ekonomikos augimui skirti moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra
Priemonės	<p>Parama mokslo ir studijų, kitoms institucijoms rengiant specialistus, tobulinant jų kvalifikaciją</p> <p>Parama mokslininkams, tyrėjams, studentams mokslinės veiklos, studijų, mobilumo srityje</p> <p>Vertinimas, populiarinimas ir techninė pagalba (papildanti priemonė)</p>	<p>MTTP infrastruktūra ir įranga</p> <p>Mokslinių tyrimų veiklos mokslo centruose</p> <p>Technologijų perdavimas ir tobulinimas, kitos susijusios veiklos</p>
Intervencijos/ veiksmai	<p><i>Parama mokslo ir studijų, kitoms institucijoms rengiant specialistus, tobulinant jų kvalifikaciją:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Aukštos kvalifikacijos tyrėjų rengimas, jų praktinių įgūdžių tobulinimas (pavyzdžiui, magistrantūros, doktorantūros bei kitų podiplominių studijų programų atnaujinimas ir naujų (įskaitant tarpinstitucines, tarpdisciplinines, tarptautines, studijas po doktorantūros) studijų programų kūrimas); - Mokslininkų ir kitų tyrėjų (pvz., mokslo ir studijų institucijų darbuotojų, įmonių aukštos kvalifikacijos specialistų ir kt.) kvalifikacijos ir kompetencijos tobulinimas pagal atitinkamos srities ir horizontalius poreikius (pavyzdžiui, įvadinis mokymas ar mokymasis per visą karjerą); - Bendradarbiavimas tarp mokslinių tyrimų institucijų, aukštųjų mokyklų bei verslo subjektų (rengiant specialistus, tobulinant jų kvalifikaciją, per informacijos mainus, tarpininkavimo paslaugas, t.t.); <p><i>Parama mokslininkams, tyrėjams, studentams mokslinės veiklos, studijų, mobilumo srityje:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mokslininkų ir kitų tyrėjų veiklos skatinimas (pavyzdžiui, parama studijuojančiųjų ir jiems vadovaujančiųjų mokslinei praktinei veiklai studijų proceso metu I, II, III pakopose bei subsidijos (stipendijos) mokslininkų ar jų grupių projektams fundamentaliųjų ir taikomųjų mokslinių tyrimų srityje); - Parama asmenims, įmonių darbuotojams ar universitetų ir tyrimų institutų darbuotojams aukštesnei kvalifikacijai įgyti (magistrantūros ar doktorantūros studijos Lietuvos ar užsienio mokslo ir studijų institucijose, studijos (kvalifikacijos ir kompetencijos tobulinimas) po doktorantūros (III studijų pakopos) studijų, mokslo ir studijų institucijų darbuotojų tęstinės profesinės studijos); 	<p><i>MTTP infrastruktūra ir įranga:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Viešosios MTTP infrastruktūros kūrimas/atnaujinimas ir modernios mokslinės įrangos įsigijimas; - MTTP infrastruktūra pagal nacionalines (kompleksines) MTTP programas; - Jungtiniai mokslo centrai (jų bazė tarnaus kelių mokslo įstaigų projektams vykdyti ir bus orientuojamasi į specifines, naujas ir inovatyvias sritis); - Universitetų infrastruktūros, skirtos studijoms, modernizavimas (pirmenybė skiriama prioritetinėms mokslo ir studijų sritims, susijusioms su MTTP); - Integruotų mokslo, studijų ir verslo centrų (slėnių) programų (pavyzdžiui galėtų būti besikuriantys žinių ekonomikos branduoliai Saulėtekio ar Visorių vietovėse) formavimas, įgyvendinimas; - Išskirtinių tyrimų centrų, kuriuose vykdomi aukščiausio tarptautinio lygio strateginiai tyrimai, infrastruktūra; - Parama MTEP infrastruktūrai konkurso pagrindu; - Mokslo-verslo sąveikos centrų infrastruktūra. <p><i>Mokslinių tyrimų veiklos mokslo centruose:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Viešųjų mokslinių tyrimų įstaigų ir universitetų vykdomi moksliniai tyrimai; - MTTP veikla pagal nacionalines (kompleksines) MTTP programas; - Veikla jungtiniuose mokslo centruose; - Integruotų mokslo, studijų ir verslo centrų (slėnių) programų (pavyzdžiui galėtų būti besikuriantys žinių ekonomikos branduoliai Saulėtekio ar Visorių vietovėse) formavimas, įgyvendinimas; - MTTP veikla išskirtiniuose tyrimų centruose, kuriuose

	<p>- Magistrantų, doktorantų, mokslininkų ir kitų tyrėjų mobilumo (vietinio ir tarptautinio; tarp skirtingų sektorių: viešojo, privataus ne pelno, verslo įmonių) skatinimas (pavyzdžiui, doktorantų, mokslo daktarų-stažuotojų stažuotės užsienyje ar praktikos įmonėse, viešojo administravimo institucijose studijų metu ir joms pasibaigus; parama iš užsienio grįžtantiems mokslininkams, teikiant finansines paskatas trumpalaikių mokslininkų vizitų Lietuvoje bei ilgalaikės „protų“ programos įgyvendinimo metu);</p> <p><i>Vertinimas, populiarinimas ir techninė pagalba (papildanti priemonė):</i></p> <p>- Žinios apie tyrimus, technologijas, inovacijas gilinimas ir sklaida (pavyzdžiui, mokslo ir technologijų populiarinimo Lietuvoje gebėjimų ugdymas, mokslo neformalus švietimas ir mokslo vadyba, mokinių mokslinės veiklos rėmimas, priėjimas prie mokslo duomenų bazių, kitų informacijos šaltinių, kitos mokslinės ir techninės informacijos paslaugos, t.t.), parama mokslo pasiekimų ir rezultatų pristatymui Lietuvoje ir užsienyje;</p> <p>- MTTP, studijų kokybės vertinimas, studijų reglamentų rengimas, informavimas, konsultavimas, mokymas apie mobilumą, MTTP ekspertų ir personalo rengimas, mokymas, įvairi techninė pagalba.</p>	<p>vykdomi aukščiausio tarptautinio lygio strateginiai tyrimai;</p> <p>- Parama MTEP veiklai konkurso pagrindu;</p> <p>- Veikla mokslo-verslo sąveikos centruose;</p> <p>- Pasirengimas dalyvauti Europos Bendrijos septintojoje bendrojoje programoje bei dalyvavimas Eureka programoje, sudarant galimybes vykdyti projektus, kuriuose kuriami konkurencingi pasaulinėje rinkoje, pažangiausiomis technologijomis paremti produktai ir procesai.</p> <p><i>Technologijų perdavimas ir tobulinimas, kitos susijusios veiklos:</i></p> <p>- Mokslo ir technologijų parkai, technologijų inkubatoriai ir inovacijų / technologijų centrai;</p> <p>- Greitai augančių technologinių įmonių bei nuo universitetų, mokslinių tyrimų įstaigų ar tyrėjų grupių atskylančių įmonių kūrimosi skatinimas, teikiant kompleksines subsidijuojamas inkubavimo, verslo pradžios finansavimo ir kitas paslaugas;</p> <p>- Įmonių ir mokslo institucijų bendrų iniciatyvų skatinimas (klasterių kūrimas ir technologinių platformų, patenkančių į ūkio plėtros išvalgos identifikuotas „proveržio“ sritis, skatinimas);</p> <p>- Pasirengimas dalyvauti Europos Bendrijos septintojoje bendrojoje programoje bei dalyvavimas Eureka programoje, sudarant galimybes vykdyti projektus, kuriuose kuriami konkurencingi pasaulinėje rinkoje, pažangiausiomis technologijomis paremti produktai ir procesai.</p>
--	---	---

2.3. Išvados ir rekomendacijos išlaidų pasiskirstymo pagal prioritetus ir priemones, finansavimo plano

2.3.1. Tyrėjų gebėjimų stiprinimas

Priemonė	Priemonės detalizavimas	ES lėšos (mln. Lt)	Iš viso (mln. Lt)
1.3. Parama mokslo ir studijų, kitoms institucijoms rengiant specialistus, tobulinant jų kvalifikaciją (ŠMM)	<ul style="list-style-type: none"> Aukštos kvalifikacijos tyrėjų rengimas, jų praktinių įgūdžių tobulinimas (doktorantūros bei kitų podiplominių studijų programų atnaujinimas ir naujų (įskaitant tarpinstitucines, tarpdisciplinines, tarptautines, po doktorantūros studijas) studijų programų kūrimas); Mokslininkų ir kitų tyrėjų (pvz., mokslo ir studijų institucijų darbuotojų, įmonių aukštos kvalifikacijos specialistų ir kt.) kvalifikacijos ir kompetencijos tobulinimas pagal atitinkamos srities ir horizontalius poreikius (pvz: įvadinis mokymas ar mokymasis per visą karjerą); Bendradarbiavimas tarp mokslinių tyrimų institucijų, aukštųjų mokyklų bei verslo subjektų (rengiant specialistus, tobulinant jų kvalifikaciją, per informacijos mainus, tarpininkavimo paslaugas, t.t.). 	102,70	128,00
1.3. Parama mokslininkams, tyrėjams, studentams mokslinės veiklos, studijų, mobilumo srityje (ŠMM)	<ul style="list-style-type: none"> Mokslininkų ir kitų tyrėjų veiklos skatinimas (pvz: parama studijuojančiųjų ir jiems vadovaujančiųjų mokslinei praktinei veiklai studijų proceso metu I, II, III pakopose bei subsidijos (stipendijos) mokslininkų ar jų grupių projektams fundamentaliųjų ir taikomųjų mokslinių tyrimų srityje); Parama asmenims, įmonių darbuotojams ar universitetų ir tyrimų institutų darbuotojams aukštesnei kvalifikacijai įgyti (magistrantūros ar doktorantūros studijos Lietuvos ar užsienio mokslo ir studijų institucijose, studijos (kvalifikacijos ir kompetencijos tobulinimas) po doktorantūros (III studijų pakopos) studijų, mokslo ir studijų institucijų darbuotojų tęstinės profesinės studijos); Magistrantų, doktorantų, mokslininkų ir kitų tyrėjų mobilumo (vietinio ir tarptautinio; tarp skirtingų sektorių: viešojo, privataus ne pelno, verslo įmonių) skatinimas (pvz: doktorantų, mokslo daktarų-stažuotojų stažuotės užsienyje ar praktikos įmonėse, viešojo administravimo institucijose studijų metu ir joms pasibaigus; parama iš užsienio grįžtantiems mokslininkams, teikiant finansines paskatas trumpalaikių mokslininkų vizitų Lietuvoje bei ilgalaikės „protų“ programos įgyvendinimo metu); aukštos kvalifikacijos darbuotojų (tyrėjų) įdarbinimas. 	255,00	255,00

<p align="center">1.3. Vertinimas, populiarinimas ir techninė pagalba (pagalbinė priemonė) (ŠMM)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Žinių apie tyrimus, technologijas, inovacijas gilinimas ir sklaida (pvz.: mokslo ir technologijų populiarinimo Lietuvoje gebėjimų ugdymas, mokslo neformalus švietimas ir mokslo vadyba, mokinių mokslinės veiklos rėmimas, priėjimas prie mokslo duomenų bazių, kitų informacijos šaltinių, kitos mokslinės ir techninės informacijos paslaugos, t.t.), parama mokslo pasiekimų ir rezultatų pristatymui Lietuvoje ir užsienyje; • MTTP, studijų kokybės vertinimas, studijų reglamentų rengimas, informavimas, konsultavimas, mokymas apie mobilumą, MTTP ekspertų ir personalo rengimas, mokymas, įvairi techninė pagalba. 	<p>50,00</p>	<p>50,00</p>
---	--	---------------------	---------------------

Lėšų pasiskirstymas tarp prioriteto priemonių

Lėšų pasiskirstymas tarp prioriteto priemonių atitinka jų įgyvendinimo poreikį. Skirtingai nuo 2004-2006 m. programinio laikotarpio, mažiau lėšų skiriama veiksmams, kurie dabar finansuojami pagal BPD 2.5 priemonę. Tačiau 2007-2013 m. laikotarpiu siūloma finansuoti 2 priemone, kurios veiksmai nebuvo finansuojami 2004-2006 m. programiniu laikotarpiu. Prioritetui skirtos lėšos atitinka vieną ES struktūrinių fondų išlaidų kategoriją. Įgyvendinimo metu prioriteto lėšos tarp priemonių gali būti perskirstomos be Europos Komisijos patvirtinimo. Būtų naudinga viso prioriteto ir jo finansavimo plano peržiūrą atlikti 2010 m.

Lėšų įsisavinimas pagal 2007-2009 m. ir 2010-2013 m. etapus

2007-2009 m. įgyvendinimo laikotarpiu siūloma pradėti anksčiau įgyvendinti 1 ir 3 priemones, kurių veiksmai jau buvo finansuojami 2004-2006 m. programiniu laikotarpiu. 2 priemonės, kuriai reikalingi papildomi dokumentai (valstybės pagalbos schemas, paramos teikimo tvarkos) ir administruojančios institucijos, įgyvendinimas galėtų prasidėti nuo 2008 m. Tačiau šios priemonės įgyvendinimui 2010-2013 m. laikotarpiu būtų skiriama daugiau lėšų.

Esminės lėšų įsisavinimo rizikos ir prielaidos

Esminės prioriteto įgyvendinimo rizikos ir prielaidos yra šios: poreikis parengti valstybės pagalbos schemas, paramos teikimo tvarkas ir paskirti administruojančias institucijas (tokias kaip Mokslinių tyrimų taryba ar Nacionalinė technologijų agentūra) ypač 2 priemonei įgyvendinti. Kita prielaida yra atitinkamų nacionalinių programų parengimas šiam prioritetui įgyvendinti (ypač Tyrėjų karjeros programos).

2.3.2. Ūkio konkurencingumui ir ekonomikos augimui skirti MTTP

Prioritetas/ priemonė	Priemonės detalizavimas	ES lėšos (mln. Lt)	Iš viso (mln. Lt)
<p align="center">2.1. MTTP infrastruktūra (ŠMM)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Viešosios MTTP infrastruktūros kūrimas / atnaujinimas ir modernios mokslinės įrangos įsigijimas; • MTTP infrastruktūra pagal nacionalines (kompleksines) MTTP programas; • Jungtiniai mokslo centrai (jų bazė padės kelių mokslo įstaigų projektams vykdyti ir bus orientuojamasi į specifines, naujas ir inovatyvias sritis); • Universitetų infrastruktūros, skirtos studijoms, modernizavimas (pirmenybė skiriama prioritetingoms mokslo ir studijų sritims, susijusioms su MTTP); • Integruotų mokslo, studijų ir verslo centrų (slėnių) pro-gramų (pavyzdžiu galėtų būti besikuriantys žinių ekonomikos branduoliai Saulėtekio ar Visorių vietovėse) formavimas, įgyvendinimas; • Išskirtinių tyrimų centrų, kuriuose vykdomi aukščiausio tarptautinio lygio strateginiai tyrimai, infrastruktūra; • Parama MTTP infrastruktūrai konkurso pagrindu; • Mokslo-verslo sąveikos centrų infrastruktūra. 	834,07	981,26
<p align="center">2.1 MTTP veiklos tyrimų centruose (ŠMM)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Viešųjų mokslinių tyrimų įstaigų ir universitetų vykdomi moksliniai tyrimai; • MTTP veikla pagal nacionalines (kompleksines) MTTP programas; • Veikla jungtiniuose mokslo centruose; • Integruotų mokslo, studijų ir verslo centrų (slėnių) programų (pavyzdžiu galėtų būti besikuriantys žinių ekonomikos branduoliai Saulėtekio ar Visorių vietovėse) formavimas, įgyvendinimas; • MTTP veikla išskirtiniuose tyrimų centruose, kuriuose vykdomi aukščiausio tarptautinio lygio strateginiai tyrimai; • Parama MTTP veiklai konkurso pagrindu; • Veikla mokslo-verslo sąveikos centruose; • Pasirengimas dalyvauti Europos Bendrijos septintojoje bendrojoje programoje bei dalyvavimas Eureka programoje, sudarant galimybes vykdyti projektus, kuriuose kuriami konkurencingi pasaulinėje rinkoje, pažangiausiomis technologijomis paremti produktai ir 	256,64	301,93

	procesai.		
2.1 Technologijų perdavimas ir tobulinimas, t.t. (ŪM, ŠMM)	<ul style="list-style-type: none"> • Mokslo ir technologijų parkai, technologijų inkubatoriai ir inovacijų / technologijų centrai; • Greitai augančių technologinių įmonių bei nuo universitetų, mokslinių tyrimų įstaigų ar tyrėjų grupių atskylančių įmonių kūrimosi skatinimas, teikiant kompleksines subsidijuojamas inkubavimo, verslo pradžios finansavimo ir kitas paslaugas; • Įmonių ir mokslo institucijų bendrų iniciatyvų skatinimas (klasterių kūrimas ir technologinių platformų, patenkančių į ūkio plėtros išvalgos identifikuotas „proveržio“ sritis, skatinimas); • Pasirengimas dalyvauti Europos Bendrijos septintojoje bendrojoje programoje bei dalyvavimas Eureka programoje, sudarant galimybes vykdyti projektus, kuriuose kuriami konkurencingi pasaulinėje rinkoje, pažangiausiomis technologijomis paremti produktai ir procesai. 	430,11 ŠMM: (192,4 8)	506,01 ŠMM: (226,4 5)

Lėšų pasiskirstymas tarp prioriteto priemonių

Lėšų pasiskirstymas tarp prioriteto priemonių atitinka jų įgyvendinimo poreikį. Skirtingai nuo 2004-2006 m. programinio laikotarpio, 2007-2013 m. programiniu laikotarpiu numatyta finansuoti MTTP veiklas tyrimų centruose (2 priemonė). Prioritetui skirtos lėšos ŠMM kompetencijos srityje atitinka tris ES struktūrinių fondų išlaidų kategorijas (priemonės sudarytos remiantis minėtomis kategorijomis). Įgyvendinimo metu prioriteto lėšos tarp priemonių gali būti perskirstomos be Europos Komisijos patvirtinimo. Būtų naudinga viso prioriteto ir jo finansavimo plano peržiūrą atlikti 2010 m.

Lėšų įsisavinimas pagal 2007-2009 m. ir 2010-2013 m. etapus

2007-2009 m. įgyvendinimo laikotarpiu galima pradėti anksčiau įgyvendinti 1 priemonę, finansuojant projektus, kuriems nebuvo skirtas finansavimas pagal BDP 1.5 priemonę. Tačiau jie turi ne tik atitikti 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos programavimo dokumentus, bet ir suderinti su Lietuvos MTTP prioritetinėmis kryptimis. 2 priemonės, kuriai reikalingi papildomi dokumentai (valstybės pagalbos schemas, paramos teikimo tvarkos) ir administruojančios institucijos, įgyvendinimas galėtų prasidėti nuo 2008 m. Tačiau šios priemonės įgyvendinimui 2010-2013 m. laikotarpiu būtų skiriama daugiau lėšų.

Esminės lėšų įsisavinimo rizikos ir prielaidos

Esminės prioriteto įgyvendinimo rizikos ir prielaidos yra šios: poreikis parengti valstybės pagalbos schemas, paramos teikimo tvarkas ir paskirti administruojančias institucijas (tokias kaip Mokslinių tyrimų taryba ar Nacionalinė technologijų agentūra) ypač 2 priemonei įgyvendinti. Kita prielaida yra atitinkamų nacionalinių programų parengimas šiam prioritetui įgyvendinti (ypač „Bendroji nacionalinė mokslinių tyrimų bei mokslo ir verslo bendradarbiavimo programa“, „Bendroji nacionalinė kompleksinė programa“). Taip pat aktuali aukštojo mokslo reformos prielaida (ypač poreikis nustatyti išskirtinius tyrimo centrus, kompetencijos centrus bei MTTP prioritetines kryptis).

3. VIEŠŪJŲ PASLAUGŲ KOKYBĖ IR PRIEINAMUMAS: ŠVIETIMO INFRASTRUKTŪRA

3.1. Išvados ir rekomendacijos dėl veiksmų programos strategijos

Kokybiškesnės ir visiems prieinamos viešosios paslaugos yra viena pamatinių aukštesnės gyvenimo kokybės ir didesnės sanglaudos prielaidų. Siekiama, kad visi šalies gyventojai gautų aukščiausius Europinius standartus atitinkančias sveikatos, švietimo bei socialines paslaugas. Švietimo srityje siekiama sudaryti sąlygas aktyvesniam dalyvavimui mokymosi visą gyvenimą sistemoje, užtikrinant aukštesnę švietimo paslaugų kokybę bei prieinamumą.

Europos Komisijos gairėse „Daugiau ir geresnių darbo vietų“ įtvirtintas prioritetas „Padidinti investicijas į žmogiškąjį kapitalą per geresnį švietimą ir įgūdžius“. Šiame prioritate reikalaujama užtikrinti pakankamą patrauklių, prieinamų ir aukštos kokybės švietimo paslaugų pasiūlą visuose švietimo lygmenyse. Tuo tarpu, Nacionalinėje Lisabonos strategijos įgyvendinimo programoje įtvirtintas prioritetas skatinti užimtumą ir investicijas į žmogiškąjį kapitalą. Įgyvendinant šį prioritetą, siekiama didinti švietimo paslaugų kokybę. Tai turėtų sąlygoti aukštesnę dirbančių ir į darbo rinką patenkančių asmenų kvalifikaciją, kas užtikrins aukštesnį užimtumo lygį, darbo produktyvumo (bei užmokesčio) augimą ir šalies ūkio plėtrą. Šie veiksniai turės ženkliai įtaką aukštesnei gyvenimo kokybei ir sanglaudai. Bolonijos proceso, kuriame dalyvauja ir Lietuva, tiksluose taip pat numatytas švietimo sistemos konkurencingumo ir patrauklumo skatinimas, aukštos kvalifikacijos specialistų rengimas darbo rinkai.

Valstybinės švietimo strategijos 2003- 2012 m. nuostatose įtvirtinta, kad švietimo sistema turi padėti asmeniui ir visuomenei atsakyti į demokratijos ir rinkos plėtros, globalizacijos, nuolatinio mokymosi poreikį bei pasinaudoti naujomis galimybėmis. Tam būtini esminiai Lietuvos švietimo sistemos pokyčiai, kurie padėtų didinti švietimo sistemos efektyvumą, išplėstų švietimo sistemos prieinamumą bei užtikrintų šiuolaikinės visuomenės poreikius atitinkančią švietimo paslaugų kokybę. Švietimo sistemos reformą, siekiant paslaugų kokybės ir prieinamumo, taip pat akcentavo išankstinį strategijos vertinimą atlikę ekspertai.

Siekiant šiose bei kitose strategijose numatytų tikslų, pagal šį prioritetą bus remiama švietimo sistemos reforma bei investicijos į švietimo ir studijų infrastruktūrą. Tai turėtų pagerinti teikiamų paslaugų kokybę, atitiktį naujiems kompetencijos reikalavimams bei prieinamumą gyventojams. Investicijų, siekiant aukštesnės švietimo ir mokslo paslaugų kokybės ir prieinamumo, reikalauja daugelis švietimo sistemos institucijų. Tačiau sistemos SSGG analizė rodo, kad ypač svarbios (bei nedelsiant spręstinos) yra šios tarpusavyje susijusios švietimo paslaugų prieinamumo problemos: žemas priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo (ypač kaimo vietovėse) prieinamumas, žemas švietimo paslaugų prieinamumas kaimo vietovėse, nepakankamas

visų lygių švietimo paslaugų prieinamumas specialiųjų poreikių bei socialinę atskirtį patiriantiems vaikams, bei prastas profesinio orientavimo paslaugų prieinamumas. Nemažiau svarbios yra šios švietimo paslaugų kokybės problemos: nepakankama technologijų ir gamtos mokslų mokymo kokybė bendrojo lavinimo mokyklose, žema praktinių įgūdžių formavimo kokybė visuose švietimo lygiuose, nepakankama studijų bei mokslinių tyrimų kokybė.

Mokinių tarptautinių pasiekimų tyrimai rodo, kad vienas iš mokymosi sėkmės veiksnių yra ankstyvas mokymosi startas. Tačiau Lietuvoje vaikų ugdymas pradedamas gerokai vėliau, nei ES šalyse. 2003 m. tik 53,1 proc. 4 metų vaikų Lietuvoje lankė ugdymo įstaigas ir ši dalis beveik nesikeičia. Ypatingai vėlai pradeda mokytis kaimo vietovių, socialinės rizikos ir socialinės atskirties sąlygomis augantys vaikai. Atsižvelgiant į šias problemas, Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 m. nuostatose numatyta laiduoti lygias mokymosi starto galimybes, išplėsti ikimokyklinio ugdymo paslaugų prieinamumą, sukurti ir išplėtoti visuotinio priešmokyklinio ugdymo sistemą. Naudojant ERPF lėšas, šiuos tikslus galima pasiekti *stiprinant ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo paslaugas teikiančias įstaigas ir skatinant universalių daugiafunkcinių centrų kaimo vietovėse steigimąsi*, kurie įsikurtų pertvarkos metu uždaromų bendrojo lavinimo mokyklų bei kitose nenaudojamose patalpose. Šie universalūs daugiafunkciniai centrai teiktų ne tik ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo, bet taip pat papildomo ir specialiojo ugdymo, suaugusiųjų neformaliojo švietimo ir pan. paslaugas. Tikėtina, kad tai turės trejopą teigiamą poveikį. Pirma, padės užtikrinti geresnes mokymosi starto galimybes kaimo vietovėse gyvenantiems vaikams. Antra, aukštesnis ikimokyklinio ugdymo paslaugų prieinamumas paskatins ankstesnę kaimo vietovėse gyvenančių tėvų reintegraciją darbo rinkoje. Trečia, universalių centrų teikiamos neformaliojo ugdymo paslaugos taip pat leis užtikrinti aukštesnį kaimo vietovių darbo jėgos kompetencijų lygį.

Universalūs daugiafunkciniai centrai kaimo vietovėse kol kas yra įsteigti tik keliose savivaldybėse. Siekiant efektyviai panaudoti lėšas, būtina remtis sukaupta patirtimi, identifikuoti svarbiausias klaidas ir pamokas bei užtikrinti įvairių lygių valdžios institucijų bendradarbiavimą. Pertvarkant uždaromas mokyklas į universalius daugiafunkcinius centrus, taip pat svarbu atsižvelgti į specifinius vietos bendruomenės poreikius, derinti šią reformą su kitais veiksmais, skirtais bendruomenių stiprinimui.

Visų švietimo lygių įstaigų teikiamų paslaugų *prieinamumas taip pat ribotas specialiųjų poreikių bei socialinę atskirtį patiriantiems mokiniams*. Pastaraisiais metais siekiama vis daugiau šių mokinių integruoti mokytis kartus su kitais. Tačiau švietimo sistema tokiam integruotam mokymui prastai pasirengusi, neišplėtotą paramos šiems mokiniams ir mokytojui sistema, beveik nėra mokyklų, pritaikytų žmonėms su judėjimo negalia. Todėl specialiųjų poreikių ir socialinės atskirties mokiniai, kurie integruoti mokytis bendrojo lavinimo sistemoje, dažnai keičia mokyklas arba tiesiog nebaigia mokyklos. Naudojant ERPF lėšas šių problemų sprendimui, būtų galima investuoti į specialiųjų mokyklų vietose besikuriančių metodinių centrų infrastruktūros pritaikymą bei atnaujinimą, pedagoginių psichologinių tarnybų materialinę ir metodinę bazę, pritaikyti švietimo įstaigų infrastruktūrą specialiųjų poreikių vaikams bei jaunimo mokyklų infrastruktūros atnaujinimą ir pritaikymą.

Šių investicijų efektyvumas yra susijęs su 1.2 prioriteto priemonėmis: mokymosi paramos metodikų kūrimas ir diegimas, socialinės, psichologinės, medicininės ir kitokios paramos besimokantiems sistemos tobulinimas. Sėkmingą specialiųjų poreikių bei socialinę atskirtį patiriančių vaikų integraciją taip pat įtakos išoriniai veiksniai: visuomenės (ypač besimokančiųjų ir jų tėvų) tolerancijos lygis, specialiųjų poreikių vaikų tėvų požiūris į jų vaikų integraciją.

Žinių visuomenės kūrimuisi, aukštųjų technologijų plėtrai bei šalies ūkio augimui ilguoju laikotarpiu didelę įtaką turės *aukštesnė technologijų bei gamtos mokslų mokymo kokybė šalies bendrojo lavinimo mokyklose*. Mokslo ir technologijų populiarinimo Lietuvoje strategijoje teigiama, kad bendrojo lavinimo sistema nepakankamai skatina domėjimąsi mokslu ir technologijomis. Tai sąlygoja santykinai mažą gamtos bei technologijos mokslų sričių programų populiarumą tarp stojančiųjų į šalies aukštąsias mokyklas. Be to, tarptautiniai tyrimai rodo, kad Lietuvos moksleivių pasiekimai matematikos ir gamtos mokslų srityje vis dar atsilieka nuo stipriausių ES valstybių. Sprendžiant šias problemas Nacionalinėje Lisabonos strategijos įgyvendinimo programoje numatyta skatinti vidurinio ugdymo programas vykdančias mokyklas suformuoti technologinį profilį arba pakraipą. ERPF lėšos galėtų būti naudojamos finansuoti šią reformą bei mokymo kokybės užtikrinimą, finansuojant modernių gamtos bei technologinių mokslų mokymo priemonių bei įrangos įsigijimą ir atnaujinimą. Pagrindinė šių intervencijų sėkmės prielaida yra mokymo programų atnaujinimas bei efektyviai veikianti pedagogų kvalifikacijos kėlimo sistema (1.2 prioriteto priemonės). Intervencijos sėkmė taip pat priklausys nuo bendrojo lavinimo mokyklų, technologinių gimnazijų ir kitų švietimo įstaigų mokinių mokslinės veiklos rėmimo efektyvumo (1.3 prioriteto priemonės).

ES gairėse ir nacionalinėse strategijose numatyta, kad švietimo sistema turėtų rengti darbo rinkos poreikius atitinkančius specialistus. Tuo tarpu darbdavių apklausos rodo, kad profesinio rengimo ir aukštųjų mokyklų absolventams labiausiai trūksta praktinių įgūdžių. Sprendžiant šią problemą, būtų finansiškai neoptimalu kiekvieną švietimo įstaigą aprūpinti brangia praktinio mokymo įranga. Todėl naudojant ERPF lėšas, restruktūrizuojamų profesinio mokymo įstaigų bazėje būtų galima *steigti sektorinius praktinio mokymo centrus*. Juose esančia praktinio mokymo įranga galėtų naudotis įvairių švietimo lygių įstaigos (bendrojo lavinimo, profesinio mokymo įstaigos, kolegijos, universitetai). Tikimasi, kad tokios investicijos ne tik pagerintų įvairių švietimo lygių įstaigų abiturientų ir absolventų praktinį pasirengimą, bet taip pat užtikrintų aukštesnį švietimo sistemos ekonominį gyvybingumą. Bendradarbiavimas naudojant sektorinių praktinio mokymo centrų įrangą sąlygotų mažesnę investicijų poreikį bei sudarytų prielaidas dalintis praktinio mokymo įrangos eksploatavimo kaštais. Šios intervencijos sėkmė priklausys nuo kelių sąlygų. Pirma, būtina užtikrinti ne tik glaudų atskirų švietimo įstaigų bendradarbiavimą, bet taip pat aktyvų verslo atstovų dalyvavimą priimant sprendimus dėl sektorinio praktinio mokymo centro vietos, įsigyjamos įrangos ir mokymo programų pobūdžio. Tai leistų užtikrinti geresnį tokių centrų veiklos rezultatų atitiktį darbo rinkos poreikiams. Antra, būtina derinti šias intervencijas su 1.2 prioriteto veiksmais, skirtais programų atnaujinimui, pedagoginio personalo kvalifikacijos plėtrai.

Žinių visuomenės plėtra, aukštą pridėtinę vertę kuriančių žinioms imlių gamybos bei paslaugų sektorių augimas bei darbo jėgos kvalifikacijos lygio augimas taip pat sąlygoja poreikį *gerinti studijų kokybę*. Nacionalinėje Lisabonos įgyvendinimo programoje įtvirtintas siekis didinti aukštojo mokslo efektyvumą, gerinti aukščiausios kvalifikacijos specialistų, atitinkančių modernios pramonės ir verslo poreikius pasiūlą. Tačiau daugelis tyrimų rodo, kad studijų sistema plėtojama deramai neatsižvelgiant į žinių visuomenės poreikius, studentams labai trūksta praktinių žinių, pasirengimo konkuruoti darbo rinkoje. Taip pat neparengiamas pakankamas jaunų mokslininkų ir tyrėjų skaičius, kurie įsilietų į sparčiai senstančią akademinę bendruomenę. Be to, prasta, morališkai pasenusi infrastruktūra neleidžia pritraukti aukščiausios kvalifikacijos dėstytojų iš kitų ES šalių ir tokiu būdu įgyvendinti Bolonijos proceso tikslus bei užtikrinti aukštesnę studijų kokybę. Sprendžiant šias problemas, būtų galima naudoti ERPF lėšas trimis plačioms intervencijų grupėms. Pirma, būtina sukurti aukščiausius standartus atitinkančią mokymo ir mokymosi aplinką, modernizuojant aukštųjų mokyklų infrastruktūrą skirtą studijoms. Tai apimtų auditorijų, bibliotekų, mokomųjų ir mokslinių laboratorijų pastatų ir juose esančios įrangos (įskaitant informacines sistemas) kompleksinį atnaujinimą ir plėtrą. Prioritetą reikėtų skirti toms studijų programoms ar sritims, kuriose rengiami specialistai žinioms imliems paslaugų ir pramonės sektoriams. Antra, reikėtų skatinti aukštųjų mokyklų bendradarbiavimą su mokslo ir kitomis įstaigomis. Tai galima padaryti studijų procesui pritaikant universitetų mokslo institutų bei kitų institutų, prisidedančių prie nuosekliųjų studijų studentų rengimo, turimą įrangą. Trečia, siekiant aukštesnės studijų kokybės, būtina stiprinti ekspertinių institucijų materialinę bazę. Šias investicijas reikėtų derinti su Lietuvos aukštojo mokslo sistemos plėtros 2006-2010 m. plane numatyta aukštųjų mokyklų tinklo pertvarka bei kitomis plano nuostatomis.

Šalies ūkio konkurencingumas ir studijų kokybė sunkiai pasiekiami be aukštesnės mokslo ir tyrimų kokybės. Naudojant ERPF lėšas būtų galima finansuoti kompleksinį pastatų bei turimos įrangos atnaujinimą ir plėtrą mokslo institutuose, kompetencijos centruose, tarpdisciplininuose centruose ir kitose mokslinę ir tiriamąją veiklą vykdančiose įstaigose. Šias investicijas būtina derinti su priemonėmis finansuojamomis pagal 1.2 ir 1.3 prioritetus. Taip pat šias investicijas reikėtų derinti su parama studijų kokybės gerinimui, numatytai pagal šį prioritetą. Galiausiai, reikėtų išvengti investicijų pagal šį prioritetą dubliavimo su investicijomis pagal 2.1 prioritetą, kuriomis siekiama stiprinti MTTP, kurios rezultatai gali būti tiesiogiai panaudojami ekonomikos tarptautiniam konkurencingumui plėtoti.

Lietuvos mokymosi visą gyvenimą rodikliai yra vieni prasčiausių tarp ES narių. Mažiausiai mokymosi visą gyvenimą sistemoje dalyvauja vyresnio amžiaus asmenys, turintys žemesnį išsilavinimą, gaunantys mažesnes pajamas. Siekiant sanglaudos bei gyvenimo kokybės gerinimo, būtina įtraukti šią grupę į mokymosi visą gyvenimą sistemą, sudaryti sąlygas įgyti naują arba pakelti turimą kvalifikaciją. Kuriant mokymosi paslaugų paklausą, reikia užtikrinti geresnį *profesinio orientavimo paslaugų prieinamumą*. Naudojant ERPF lėšas, bus modernizuojama bei plėtojama profesinio orientavimo infrastruktūra švietimo, kultūros ir kitose įstaigose. Atskirai paminėtinas viešųjų bibliotekų infrastruktūros modernizavimas, nes šis gerai išplėtotas tinklas galėtų teikti tiek profesinio orientavimo paslaugas, tiek užtikrinti geresnį prieinamumą prie mokymosi šaltinių. Šios

investicijos duos laukiamą naudą tik tuomet, jei bus adekvačiai investuojama į profesinio orientavimo paslaugas teikiančių darbuotojų kompetenciją, patobulintos metodikos bei įgyvendintos sisteminės reformos, numatytos finansuoti pagal 1.2 ir 1.4 priemones.

Tinkamas šio prioriteto įgyvendinimas prisidės prie pirmosios veiksmų programos įgyvendinimo. Be investicijų į švietimo įstaigų infrastruktūros modernizavimą vargu ar galima sukurti aktyviai darbo rinkoje dalyvaujančią visuomenę, kurios nariai nuolat aktyviai įgyja, atnaujina, plečia savo žinias, gebėjimus ir įgūdžius bei produktyviai taiko juos šalies ūkyje. Šio prioriteto įgyvendinimas ypač papildys priemones/intervencijas, kurios finansuojamos pagal 1.2 prioritetą „Aktyvesnis mokymasis visą gyvenimą“. Norint efektyviai panaudoti pastarojo prioriteto priemones, skirtas švietimo sistemos personalo kvalifikacijos kėlimui, mokymo metodikų ir priemonių atnaujinimui bei prieigos prie informacijos šaltinių užtikinimui, būtinos investicijos į švietimo įstaigų infrastruktūros atnaujinimą pagal 3.2 prioritetą.

3.2. Išvados ir rekomendacijos dėl veiksmų programų tikslų ir uždavinių, horizontalių sričių, suderinamumo su kitomis ES remiamomis priemonėmis, kiekybinių rodiklių, priemonių ir intervencijų, numatomų paraiškų teikėjų

Uždaviniai

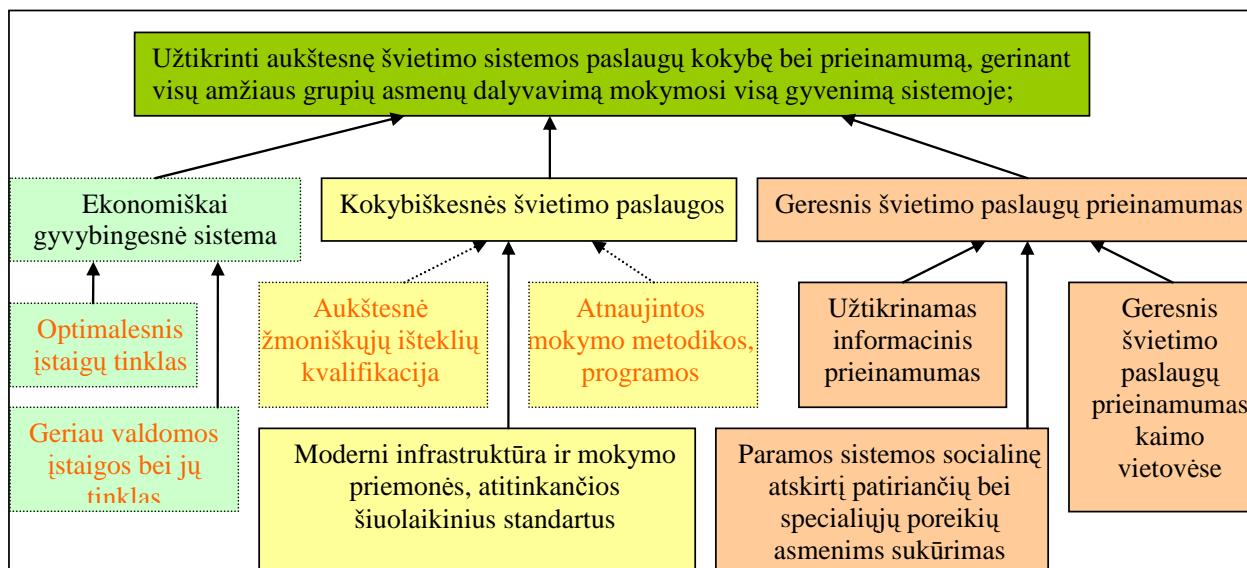
Šio prioriteto tikslas yra:

- Užtikrinti aukštesnę švietimo ir studijų sistemos paslaugų kokybę bei prieinamumą, gerinant visų amžiaus grupių asmenų dalyvavimą mokymosi visą gyvenimą sistemoje .

Siekiant užsibrėžtų tikslų, reikia pasiekti šių svarbiausių uždavinių:

- Užtikrinti lygias ankstyvo mokymosi starto ir mokymosi visą gyvenimą galimybes kaimo vietovėse;
- Išplėtoti vaikų priežiūros paslaugas teikiančių įstaigų infrastruktūrą;
- Pertvarkyti ir modernizuoti specialiųjų poreikių ir socialinę atskirtį patiriančių vaikų integracijos paramos įstaigų infrastruktūrą;
- Pritaikyti ir atnaujinti technologinio ir gamtamokslinio mokymo infrastruktūrą;
- Plėtoti sektorinių praktinio mokymo centrų infrastruktūrą;
- Modernizuoti ir plėtoti profesinio orientavimo sistemos infrastruktūrą.
- Modernizuoti studijų sistemos infrastruktūrą;

5 pav. Uždavinių medis

Atitiktis horizontalioms temoms (prioritetams) ir jų įgyvendinimas

Lygios galimybės

Švietimo srityje bus užtikrinamos vienodos ankstyvo mokymosi starto galimybės, skatinama socialinę atskirtį patiriančių bei specialiųjų poreikių asmenų socialinė adaptacija, integracija bei galimybės įgyti aukščiausios kokybės išsilavinimą. Vaikų priežiūros įstaigų infrastruktūros plėtra padės šeimoms geriau derinti darbo ir šeimos įsipareigojimus – o tai ypač svarbu skatinant vyrų ir moterų lygias galimybes. Bus remiamas ir merginų dalyvavimas profesinio rengimo sistemoje. Numatoma skatinti aktyvesnį visų grupių asmenų dalyvavimą mokymosi visą gyvenimą, profesinės kvalifikacijos kėlimo ir persikvalifikavimo sistemoje.

Novatoriškos veiklos ir bendradarbiavimo veiksmai

Įgyvendinant šį prioritetą bus skatinamos novatoriškos specialiųjų poreikių ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracijos veiklos, netradiciniai švietimo paslaugų prieinamumo problemų sprendimai steigiant įvairias socialines paslaugas teikiančias nestacionarias įstaigas ir universalius daugiafunkcinius centrus (įskaitant bendruomenės centrus) kaimo vietovėse. Taip pat bus skatinamas visų švietimo lygių įstaigų ir darbo rinkos mokymo įstaigų tarpusavio bendradarbiavimas, siekiant optimalaus turimų išteklių naudojimo bei bendradarbiavimo su socialiniais partneriais ir darbdaviais, geresnės švietimo ir darbo rinkos mokymo sistemų rezultatų atitikties darbo rinkos poreikiams.

Informacinė visuomenė

Įgyvendinant šį prioritetą finansuojami įvairūs veiksmai, susiję su informacinės visuomenės plėtra ir pasireikš teigiamas poveikis informacinės visuomenės plėtrai. Numatoma skatinti šiuolaikinių informacinių technologijų naudojimą mokymo procese, užtikrinti įvairių atskirties grupių prieigą prie informacijos šaltinių. Diegiant modernias informacines technologijas taip pat numatomas fizinės aplinkos pritaikymas neįgaliesiems. Siekiama užtikrinti efektyvesnį sveikatos priežiūros paslaugų teikimą, numatoma diegti informacines technologijas ir remti jų naudojimą sveikatos priežiūros įstaigose. Informacinių technologijų siūlomos galimybės teikti patikimą ir lengvai prieinamą informaciją apie sveikatos apsaugą prisidės prie sveikatos rodiklių gerinimo. Stebėsenos sistemų ir duomenų bazių kūrimas palengvins pasikeitimą informacija, pagerins pacientų srautų organizavimą bei sudarys prielaidas informacijos apie pacientus kaupimui ir apdorojimui.

Regioninė plėtra

Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 23 d. nutarimu Nr. 575, buvo išskirti penki regioniniai plėtros centrai (Alytus, Marijampolė, Utena, Tauragė, Telšiai). Šiuose centruose numatyta modernizuoti profesinio mokymo įstaigas, tobulinti profesinį rengimą ir skatinti universitetinio ir neuniversitetinio aukštojo mokslo (kolegijų) įstaigų mokslo programų orientavimą į regioninių centrų aukštos kvalifikacijos specialistų poreikį. Prioriteto siekiniu taip pat yra socialinių paslaugų kokybės, apimčių ir prieinamumo skirtumų mažinimas šalies regionuose, o ypatingai – nuo didžiųjų miestų nutolusiuose mažuose miesteliuose ir kaimo vietovėse. Taigi 3.2

prioriteto priemonės prisidės prie nacionalinės regioninės politikos strategijos įgyvendinimo. Be to, universalių daugiafunkcinių centrų kaimo vietovėse taip pat padės spręsti švietimo paslaugų prieinamumo kaimo vietovėse problemą. Tai ilguoju laikotarpiu turės ženklia įtaką regionų plėtrai.

Darnus vystymasis

3.2 prioriteto priemonių įgyvendinimas neturi neigiamai veikti Lietuvos tvarios plėtros siekių. Siekiama gerinti šalies sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumą visoje šalyje, ypatingą dėmesį teikiant atokioms ir kaimo vietovėms. Numatomos veiklos sritys atitinka tvarios plėtros principus siekiant aplinkos apsaugos, ekonominių ir socialinių visuomenės tikslų pusiausvyros. Investuojant į švietimo ir socialinės infrastruktūros plėtrą, pritaikymą ar modernizavimą bus atsižvelgiama į nacionalinių bei ES teisės aktų aplinkosauginius reikalavimus bei jų laikomasi. Taip pat bus atliekamas strateginis poveikio aplinkai vertinamas ir jo rezultatai bus aktyviai naudojami įgyvendinimo metu. 3.2 prioriteto priemonių įgyvendinimas, investuojant į švietimo, socialinių ir darbo rinkos paslaugų kokybę ir prieinamumą, taip pat prisidės prie socialinių ir ekonominių prioritetų, numatytų Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje, įgyvendinimo.

Visi horizontalūs prioritetai turės kiekybiškai išreikštus uždavinius, jiems bus pritaikomos priežiūros sistemos. Tai leis išmatuoti 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos įtaką horizontaliems prioritetams jų įgyvendinimo metu.

Suderinamumas su kitomis ES remiamomis priemonėmis

ES struktūrinių fondų reglamentuose numatyta, kad ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas papildomumo ir suderinamumo užtikrinimui su kitomis Bendrijų politinėmis iniciatyvomis. Nuo 2007 m. planuojama pradėti įgyvendinti naują integruotą ES mokymosi visą gyvenimą programą. Ją sudarys keturios specialiosios programos: Comenius programa, skirta bendrai šviečiamajai veiklai ikimokyklinio bei bendrojo lavinimo įstaigose; Erasmus programa, skirta mokymo ir tolesnio tobulinimo veiklai aukštojo mokslo lygmenyje; Leonardo da Vinci programa, skirta visiems kitiems profesinio mokymo aspektams, ir Grundtvig programa, skirta suaugusiųjų švietimui. Be to, mokymosi visą gyvenimą programą sudarys dvi horizontalios programos. Pirmą, „skersinę“ programą, kuri apims pirmiau išvardytus politikos klausimus ir sudarys specialias sąlygas kalbų mokymui ir su IRT susijusiai veiklai, kai šios išskirta iš specialiųjų programų. Antra, Jean Monnet programa, skirta remti Europos švietimo ir mokymo institucijas bei veiksmus, susijusius su Europos integracija. Įgyvendinant 3.2 prioriteto priemones, bus siekiama papildomumo ir suderinamumo su aukščiau minėta programa ir visomis jos dalimis.

Numatomas išlaidų pasiskirstymas pagal kategorijas

Prioriteto išlaidos būtų skirtos šioms kategorijoms:

75	Education infrastructure
----	--------------------------

Išlaidų pasiskirstymas pagal prioritetines temas

Kodas	Pavadinimas	Finansinė proporcija (proc.) visų 3.2 prioritetui skiriamų lėšų	Finansinė proporcija (Mln. Lt)
75	Švietimo infrastruktūra (tik ŠMM dalis)	33,33	828,94

Išlaidų pasiskirstymas pagal finansavimo būdą

Kodas	Pavadinimas	Finansinė proporcija (proc.)	Finansinė proporcija (Mln. Lt)
01	Neatlygintina pagalba	100	2486,92
VISO		100	2486,92

Išlaidų pasiskirstymas pagal teritorijų tipus

Kodas	Pavadinimas	Finansinė proporcija (proc.)	Finansinė proporcija (Mln. Lt)
01	Miesto	51,92	1291,21
02	Kaimo	17,31	430,49
00	Netaikoma	30,77	765,22
IŠ VISO		100	2486,92

Uždavinių išraiška skaičiais

Strateginis kontekstas

Rodiklis (vertinimo vienetas)	Pradinė situacija (metai)	Skaičiais išreikšti uždaviniai
25–64 metų gyventojų, per 4 paskutines savaites dalyvavusių švietimo ir profesinio mokymo veikloje, dalis (mokymosi visą gyvenimą lygis)*	6,3 proc. (2005 m.)	11 proc.

* Nacionalinėje Lisabonos strategijos įgyvendinimo programoje įvardinti Lietuvos užimtumo politikos rodikliai

** Nacionalinėje Lisabonos strategijos įgyvendinimo programoje numatytas rodiklis, kurį numatoma pasiekti iki 2010 m.

Programos įgyvendinimo rodikliai

Tipas	Rodiklis (vertinimo vienetas)	Skaičiais išreikšti uždaviniai
Rezultatai	Tiesioginės naudos gavėjų iš investicijų į švietimo infrastruktūrą skaičius (per 6 mėnesius nuo projekto pabaigos)	110000
Pasiekimai	Projektų skaičius	100

Detalesnis 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos rodiklių vertinimas pateikiamas priežiūros rodiklių ataskaitoje.

Priemonės/intervencijos

Pagal šį prioritetą planuojama finansuoti šias intervencijas/veiksmus:

Ikimokyklinio ugdymo ir kitų švietimo paslaugų prieinamumo gerinimas

- Universalių daugiavfunkcinių centrų kaimo vietovėse steigimas.
- Investicijos į ikimokyklinio ugdymo įstaigas.
- Profesinio orientavimo sistemos infrastruktūros plėtra.
- Karjeros centrų steigimas.
- Viešųjų bibliotekų, kurios yra bendrojo lavinimo įstaigose tinklo infrastruktūros plėtra.

Švietimo paslaugų bendrojo lavinimo mokyklose prieinamumo ir kokybės gerinimas:

- Specialiųjų mokyklų pertvarka, metodinių centrų steigimas.
- Pedagoginių psichologinių tarnybų infrastruktūros, švietimo įstaigose dirbančių spec. pedagogų, socialinių pedagogų, psichologų, logopedų darbo aplinkos modernizavimas.
- Jaunimo mokyklų aplinkos pritaikymas.
- Technologijų ir gamtos mokslų mokymo infrastruktūra.
- Bendrojo lavinimo mokyklų modernizavimas.

Profesinio rengimo kokybės ir prieinamumo gerinimas:

- Sektorinių praktinio mokymo centrų infrastruktūros sukūrimas.

Aukštojo mokslo sistemos modernizavimas

- Kolegijų infrastruktūra, skirta studijoms.
- Universitetų infrastruktūra, skirta studijoms.
- Mokslo įstaigų bei universitetinių ligoninių įrangos pritaikymas studijoms.

Švietimo ekspertinių institucijų stiprinimas

- Aukštojo mokslo ir profesinio rengimo ekspertinių institucijų bazės stiprinimas.
- Nacionalinę kvalifikacijų sistemą kuriančios ir diegiančios institucijos infrastruktūros plėtra.

6 pav. Loginė gardelė

	3.2 Prioritetas
Prioritetas	Švietimo paslaugų kokybė ir prieinamumas
Priemonės	<ul style="list-style-type: none">- Ikimokyklinio ugdymo ir kitų švietimo paslaugų prieinamumo gerinimas- Švietimo paslaugų bendrojo lavinimo mokyklose prieinamumo ir kokybės gerinimas- Profesinio rengimo kokybės ir prieinamumo gerinimas- Aukštojo mokslo sistemos modernizavimas- Švietimo ekspertinių institucijų stiprinimas
Intervencijos/ veiksmi	<i>Ikimokyklinio ugdymo ir kitų švietimo paslaugų prieinamumo gerinimas</i> <ul style="list-style-type: none">- Universalių daugiavfunkcinių centrų kaimo vietovėse steigimas.- Investicijos į ikimokyklinio ugdymo įstaigas.- Profesinio orientavimo sistemos infrastruktūros plėtra.- Karjeros centrų steigimas.- Viešųjų bibliotekų, kurios yra bendrojo lavinimo įstaigose tinklo infrastruktūros plėtra.

	<p><i>Švietimo paslaugų bendrojo lavinimo mokyklose prieinamumo ir kokybės gerinimas</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Specialiųjų mokyklų pertvarka, metodinių centrų steigimas. - Pedagoginių psichologinių tarnybų infrastruktūros, švietimo įstaigose dirbančių spec. pedagogų, socialinių pedagogų, psichologų, logopedų darbo aplinkos modernizavimas. - Jaunimo mokyklų aplinkos pritaikymas. - Technologijų ir gamtos mokslų mokymo infrastruktūra. - Bendrojo lavinimo mokyklų modernizavimas. <p><i>Profesinio rengimo kokybės ir prieinamumo gerinimas</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Sektorinių praktinio mokymo centrų infrastruktūros sukūrimas <p><i>Aukštojo mokslo sistemos modernizavimas</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Kolegijų infrastruktūra, skirta studijoms. - Universitetų infrastruktūra, skirta studijoms. - Mokslo įstaigų bei universitetinių ligoninių įrangos pritaikymas studijoms. <p><i>Švietimo ekspertinių institucijų stiprinimas</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Aukštojo mokslo ir profesinio rengimo ekspertinių institucijų bazės stiprinimas. - Nacionalinę kvalifikacijų sistemą kuriančios ir diegiančios institucijos infrastruktūros plėtra.
--	--

Šios intervencijos bus susijusios su kitomis intervencijomis/veiksmis pagal kitas veiksmų programas ir jų prioritetus.

Sveikatos paslaugų kokybės bei prieinamumo gerinimas yra glaudžiai susijęs su priemonėmis, finansuojamomis pagal kitus prioritetus, kurios apima sveikatos priežiūros įstaigų personalo kvalifikacijos tobulinimą ir perkvalifikavimą, informacinių technologijų diegimą sveikatos priežiūros įstaigose, taikomųjų ir fundamentinių mokslinių tyrimų plėtrą, avaringumo keliuose mažinimą gerinant kelių infrastruktūrą, vykstančių permainų mokslinį vertinimą (įskaitant teikiamų paslaugų kokybės efektyvumo vertinimą, vartotojų pasitenkinimo paslaugomis vertinimą, investuojamų lėšų efektyvumo vertinimą, epidemiologinius tyrimus) ir kt.

Pagal Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 1.1 prioritetą „Kokybiškas užimtumas ir socialinė aprėptis“ numatoma skatinti įmonių bei viešojo sektoriaus darbuotojų lankstumą darbo rinkoje bei prisitaikymą prie šios rinkos poreikių. Bus remiamos investicijos į žmogiškuosius išteklius (įskaitant paramą senesnių darbuotojų bei žemos kvalifikacijos darbuotojų mokymui). Parama bus teikiama dirbančiųjų ir bedarbių bendrųjų įgūdžių gilinimui (kompiuterinio raštingumo, verslumo, kalbų ir kt. srityse). 3.2 prioriteto priemonės papildo šias veiklas, skiriant investicijas į švietimo bei darbo rinkos mokymo infrastruktūrą. Tai leis geriau patenkinti kylančią švietimo paslaugų paklausą.

Kita „Kokybiškas užimtumas ir socialinė aprėptis“ prioriteto kryptis siekia įtraukti ir išlaikyti darbo rinkoje ekonomiškai neaktyvius asmenis, bedarbius, jaunus žmones, vyresnio amžiaus gyventojus. Numatoma finansuoti įvairias užimtumo rėmimo ir aktyvias darbo rinkos politikos priemones. 3.2 prioritetas papildo šias veiklas, kadangi pagal ją planuojama gerinti mokymosi visą gyvenimą ir profesinio orientavimo infrastruktūros atitiktį rinkos ir šių paslaugų naudotojų poreikiams. Pagal 1.1 prioritetą taip pat bus tobulinama darbo rinkos stebėsenos, jos pokyčių ir kvalifikacijos mokymo poreikio prognozavimo sistema. Vykdam investicijas pagal 3.2 prioritetą, būtina atsižvelgti į šių prognozių rezultatus.

Svarbi „Kokybiškas užimtumas ir socialinė aprėptis“ prioriteto investicijų dalis bus skiriama socialinei įtraukčiai didinti ir skurdui mažinti. Numatoma teikti paramą socialinėms paslaugoms bei profesinės reabilitacijos paslaugoms kurti ir tobulinti, įvairioms mokymo paslaugoms teikti (socialinės rizikos asmenims, atskirti patiriantiems asmenims). 3.2 prioriteto investicijos iš esmės prisidės gerinant šių paslaugų kokybę ir prieinamumą.

Švietimo paslaugų kokybės bei prieinamumo gerinimas yra glaudžiai susijęs su priemonėmis, finansuojamomis pagal 1.2 prioritetą „*Mokymasis visą gyvenimą*“. Investicijos į švietimo įstaigų infrastruktūrą papildys šias 1.2 prioriteto priemones, skirtas mokymo kokybės gerinimui: pedagoginio personalo kvalifikacijos tobulinimas, kompetencijų atnaujinimas, įsisavinant šiuolaikiškas mokymo metodikas ir technologijas; pedagoginio personalo mobilumo skatinimas, profesinio mokymo, studijų sistemos atvirumo didinimas; švietimo vadybininkų kvalifikacijos formaliojo švietimo sistemoje ir žmogiškųjų išteklių vadybininkų darbdavių įmonėse kvalifikacijos tobulinimas; profesijos, profesinio rengimo standartų ir studijų reglamentų rengimas ar atnaujinimas, studijų turinio pertvarka; mokymo ir studijų programų kokybės gerinimas, jų vertinimo sistemos tobulinimas, lanksčių ir individualizuotų mokymosi formų diegimas; naujų mokymo ir studijų programų, atitinkančių ūkio plėtros poreikius, rengimas ir jų išbandymas, tarptautinių mokymo ir studijų programų rengimas ir jų išbandymas; švietimo, mokslo įstaigų aprūpinimas šiuolaikiškais vadovėliais, mokymo medžiaga, sąlygų naudotis reikalingomis duomenų bazėmis ir kitais mokymosi visą gyvenimą informacijos šaltiniais sudarymas; bendrųjų gebėjimų ir ypač verslumo ugdymo diegimas švietimo sistemoje; ankstyvo užsienio kalbų mokymo diegimas ir ypatingai gabių vaikų ugdymo poreikių tenkinimas bendrojo lavinimo sistemoje; švietimo įstaigų aprūpinimas technologinio ir gamtamokslinio mokymo elektroninėmis mokymosi priemonėmis (mokomąja programine įranga, elektroninėmis simuliacinėmis priemonėmis ir pan.).

Investicijos į infrastruktūrą taip pat papildys šias 1.2 prioriteto priemones, skirtas švietimo paslaugų prieinamumo didinimui: profesinio orientavimo sistemos veiklos tobulinimas ir plėtra; privalomo priešmokyklinio ugdymo diegimas ir ikimokyklinio ugdymo prieinamumo didinimas kaimo vietovėse (įstaigų aprūpinimas šiuolaikišku ugdymo turiniu ir priemonėmis, pedagogų kvalifikacijos tobulinimas arba perkvalifikavimas, naujų ugdymo programų išbandymas ir kt.); mokymosi finansinės, psichologinės, specialiosios pedagoginės, specialiosios, socialinės pedagoginės, medicinos ir kitokios pagalbos besimokantiems sistemos pertvarka ir šios sistemos personalo kvalifikacijos tobulinimas, kompetencijų atnaujinimas arba perkvalifikavimas, įsisavinant šiuolaikiškas mokymo metodikas ir technologijas; mokymosi visą gyvenimą įstaigų tinklo, įskaitant kultūros ir kt. įstaigas, plėtra, aprūpinant jį mokymosi visą gyvenimą informacijos šaltiniais ar prieiga prie jų.

Intervencijos pagal 3.2 prioritetą taip pat papildys priemones, finansuojamas pagal 1.3 prioritetą „*Tyrėjų gebėjimų stiprinimas*“. Pagal pastarąjį prioritetą bus finansuojama mokslininkų ir kitų tyrėjų veikla, remiama bendrojo lavinimo mokyklų, technologinių gimnazijų ir kitų švietimo įstaigų mokinių mokslinės veikla, bendradarbiavimas tarp mokslo ir studijų institucijų bei verslo subjektų.

Be to, pagal 1.4 prioritetą „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“, be kitų veiksmų, bus finansuojamos švietimo, darbo rinkos bei sveikatos apsaugos sistemų reformos. Šias investicijas ketinama derinti su veiksmais, kurie bus finansuojami pagal 3.2 prioritetą. Tuo tarpu pagal Ekonomikos augimo veiksmų programos 2.1 ir 2.2 prioritetus „Ūkio konkurencingumui ir ekonomikos augimui skirti moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra“ bei „Verslo produktyvumo didinimas ir verslo aplinkos gerinimas“ numatyta parama bendrų verslo ir mokslo tyrimų centrų (kompetencijos centrų) kūrimui, jų tyrimų bazės stiprinimui bei inovacijų ir technologijų centrų, mokslo ir technologijų parkų infrastruktūros plėtrai. Be to, pagal „Informacinės visuomenės“ prioritetą planuojama finansuoti mokslo ir studijų institucijų informacinės sistemos, kompiuterių tinklo plėtrą.

Numatomi paraiškų teikėjai

Veiksmų programa: Sanglaudos skatinimo veiksmų programa

Prioritetas: Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas: sveikatos, švietimo ir socialinė infrastruktūra (ŠMM kompetencijos srityse)

Veiklų grupės (priemonės) pavadinimas	Numatomi pareiškėjai
Išimokyklinio ugdymo ir kitų švietimo paslaugų prieinamumo gerinimas	<ul style="list-style-type: none"> • Išimokyklinio ugdymo, švietimo, profesinio informavimo, konsultavimo ir orientavimo institucijos; • Išimokyklinio ugdymo, švietimo, profesinio informavimo, konsultavimo ir orientavimo ekspertinės institucijos; • Valstybės ir savivaldybių institucijos, įstaigos ar organizacijos bei viešosios įstaigos (kurių bent vienas steigėjų yra biudžetinė įstaiga), kurių veikla yra išimokyklinio ugdymo, švietimo, profesinio informavimo, konsultavimo ir orientavimo vykdymas, organizavimas, vertinimas arba kvalifikacijos tobulinimas.
Švietimo paslaugų bendrojo lavinimo mokyklose prieinamumo ir kokybės gerinimas	<ul style="list-style-type: none"> • Švietimo, profesinio informavimo, konsultavimo ir orientavimo institucijos; • Švietimo, profesinio informavimo, konsultavimo ir orientavimo ekspertinės institucijos; • Valstybės ir savivaldybių institucijos, įstaigos ar organizacijos bei viešosios įstaigos (kurių bent vienas steigėjų yra biudžetinė įstaiga), kurių veikla yra švietimo, profesinio informavimo, konsultavimo ir orientavimo vykdymas, organizavimas, vertinimas arba kvalifikacijos tobulinimas.
Profesinio rengimo kokybės ir prieinamumo gerinimas	<ul style="list-style-type: none"> • Profesinio mokymo institucijos; • Valstybės ir savivaldybių institucijos, įstaigos ar organizacijos bei viešosios įstaigos (kurių bent vienas steigėjų yra biudžetinė įstaiga), kurių veikla yra profesinio mokymo, vykdymas,

	organizavimas, vertinimas arba kvalifikacijos tobulinimas.
Aukštojo mokslo sistemos modernizavimas	<ul style="list-style-type: none"> • Studijų institucijos (aukštosios mokyklos); • Valstybės ir savivaldybių institucijos, įstaigos ar organizacijos bei viešosios įstaigos (kurių bent vienas steigėjų yra biudžetinė įstaiga), kurių veikla yra mokslo ir studijų vykdymas, organizavimas, vertinimas arba kvalifikacijos tobulinimas.
Švietimo ekspertinių institucijų stiprinimas	<ul style="list-style-type: none"> • Profesinio rengimo, mokslo ir studijų ekspertinės institucijos; • Valstybės ir savivaldybių institucijos, įstaigos ar organizacijos bei viešosios įstaigos (kurių bent vienas steigėjų yra biudžetinė įstaiga), kurių veikla yra mokslo ir studijų vykdymas, organizavimas, vertinimas arba kvalifikacijos tobulinimas.

Detalūs paramos gavėjai turi būti nustatyti:

- *nacionalinėse programose* („Bendroji nacionalinė kompleksinė programa“, „Nacionalinė studijų programa“, „Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistemos plėtra“, „Praktinio profesinio mokymo išteklių plėtra“, „Mokymo ir mokymosi veiksmingumo didinimas atliepiantis rinkos poreikius“, t.t.). Šios programos būtų tvirtinamos atitinkamais teisės aktais;
- *gairėse paraiškų teikėjams*, kurios bus rengiamos pagal atitinkamus prioriteto finansuojamus veiksmus. Pavyzdžiui, finansuojant aukštojo mokslo sistemos modernizavimą, atitinkamose gairėse pareiškėjams turėtų būti nurodyta, kurioms studijų institucijoms bus teikiamas prioritetas, kokios įstaigos, vykdančios studijas gali teikti paraiškas. Rekomenduotina, kad toks paramos gavėjų išskyrimas remtųsi aiškia strategija, sudaryti prielaidas koncentruoti investicijas į infrastruktūrą.

Informacija apie paramos gavėjus turės būti pateikta prioritetų prieduose.

3.3 Išvados ir rekomendacijos dėl išlaidų pasiskirstymo pagal prioritetus ir priemones, finansavimo plano

3.3.1. Švietimo institucijos

Prioritetas/ priemonė	Priemonės detalizavimas	ES lėšos (mln. Lt)	Iš viso (mln. Lt)
		152,07	178,92
	<ul style="list-style-type: none"> • Universalių daugiafunkcinių centrų kaimo vietovėse steigimas. 	83,42	98,14
	<ul style="list-style-type: none"> • Investicijos į ikimokyklinio ugdymo įstaigas. 	23,83	28,04
	<ul style="list-style-type: none"> • Profesinio orientavimo sistemos infrastruktūros plėtra. 	35,29	41,52
	<ul style="list-style-type: none"> • Karjeros centrų steigimas. 	0	0

	<ul style="list-style-type: none"> • Viešųjų bibliotekų, kurios yra bendrojo lavinimo įstaigose tinklo infrastruktūros plėtra. 	9,53	11,22
3.2 Švietimo paslaugų bendrojo lavinimo mokyklose prieinamumo ir kokybės gerinimas		176,36	207,49
	<ul style="list-style-type: none"> • Specialiųjų mokyklų pertvarka, metodinių centrų steigimas. 	17,00	20,00
	<ul style="list-style-type: none"> • Pedagoginių psichologinių tarnybų infrastruktūros, švietimo įstaigose dirbančių spec. pedagogų, socialinių pedagogų, psichologų, logopedų darbo aplinkos modernizavimas. 	25,42	29,91
	<ul style="list-style-type: none"> • Jaunimo mokyklų aplinkos pritaikymas. 	19,86	23,37
	<ul style="list-style-type: none"> • Technologijų ir gamtos mokslų mokymo infrastruktūra. 	75,47	88,79
	<ul style="list-style-type: none"> • Bendrojo lavinimo mokyklų modernizavimas. 	38,61	45,42
3.2. Sektorinių praktinio mokymo centrų infrastruktūros sukūrimas (ŠMM)		202,59	238,34

	<ul style="list-style-type: none"> Sektorinių praktinio mokymo centrų infrastruktūros sukūrimas. 	202,59	238,34
3. 2 Aukštojo mokslo sistemos modernizavimas		262,17	308,44
	<ul style="list-style-type: none"> Kolegijų infrastruktūra, skirta studijoms. 	79,45	93,47
	<ul style="list-style-type: none"> Universitetų infrastruktūra, skirta studijoms. 	158,89	186,93
	<ul style="list-style-type: none"> Mokslo įstaigų bei universitetinių ligoninių įrangos pritaikymas studijoms. 	23,83	28,04
3.2 Švietimo ekspertinių institucijų stiprinimas		35,75	42,06
	<ul style="list-style-type: none"> Aukštojo mokslo ir profesinio rengimo ekspertinių institucijų bazės stiprinimas. 	27,81	32,71
	<ul style="list-style-type: none"> Nacionalinę kvalifikacijų sistemą kuriančios ir diegiančios institucijos infrastruktūros plėtra. 	7,94	9,35

Lėšų pasiskirstymas tarp prioriteto priemonių

Lėšų pasiskirstymas tarp prioriteto priemonių atitinka jų įgyvendinimo poreikį. Prioritetui skirtos lėšos ŠMM kompetencijos srityje atitinka vieną ES struktūrinių fondų išlaidų kategoriją (švietimo institucijos). Įgyvendinimo metu prioriteto lėšos tarp priemonių gali būti perskirstomos be Europos Komisijos patvirtinimo. Būtų naudinga atlikti viso prioriteto ir jo finansavimo plano peržiūrą 2010 m.

Lėšų įsisavinimas pagal 2007-2009 m. ir 2010-2013 m. etapus

2007-2009 m. įgyvendinimo laikotarpiu galima pradėti anksčiau finansuoti aukštojo mokslo (studijų) projektus, kuriems nebuvo skirtas finansavimas pagal BDP 1.5 priemonę. Tačiau jie turi ne tik atitikti 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos programavimo dokumentus, bet ir suderinti su Lietuvos aukštojo mokslo (studijų) prioritetinėmis kryptimis.

Esminės lėšų įsisavinimo rizikos ir prielaidos

Esminės prioriteto įgyvendinimo rizikos ir prielaidos yra šios: atitinkamų nacionalinių programų parengimas šiam prioritetui įgyvendinti (pavyzdžiui, „Nacionalinė studijų programa“, „Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistemos plėtra“, „Praktinio profesinio mokymo išteklių plėtra“, „Mokymo ir mokymosi veiksmingumo didinimas atliepiantis rinkos poreikius“). Taip aktuali aukštojo mokslo reformos (ypač studijų sistemos optimizavimo srityje) prielaida. Priešingu atveju iškyla pavojus panaudoti paramos lėšas neatsižvelgiant į strategijos prioritetus.

Viešosios politikos ir
vadybos institutas
Lukiskių g. 5-303
LT-01108 Vilnius
Tel. +370 5 2620338
Faks. +370 5 2625410
info@vpvi.lt
www.vpvi.lt

